

Universitat de Barcelona
Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura

Programa de doctorat:
Ensenyament de Llengües i Literatura. Bienni 1998-2000

Tesi Doctoral

L'ENTONACIÓ DEL CATALÀ.

PATRONS MELÒDICS, TONEMES I
MARGES DE DISPERSIÓ.

presentada per **Dolors Font Rotchés**

per optar al títol de Doctora

dirigida pel Dr. Francisco José Cantero Serena

Navarcles, febrer del 2005

4. ELS PATRONS MELÒDICS DEL CATALÀ

Com a resultat de l'aplicació del mètode d'anàlisi acusticoperceptiva als enunciats del corpus, hem obtingut vuit grups de contorns classificats segons el tret melòdic a la inflexió final i, fins al moment, dues variants de realització, una amb el tret /+interrogatiu/ i l'altra amb el tret /+suspès/.

Els trets melòdics o trets fonètics de l'entonació defineixen no solament la melodia de la inflexió final, sinó també la de la resta de parts del contorn (primer pic i cos) i, en alguns casos, fins i tot, la del contorn sencer. En aquest sentit, és versemblant que els contorns continguts a cada grup tinguin en comú el tret melòdic a la inflexió final al costat d'altres que es troben a la resta del contorn.

La nostra tasca en aquest capítol, doncs, serà definir els trets melòdics al primer pic, al cos i a la inflexió final que tenen en comú cada grup de contorns, els quals anomenem *típics*, i en constitueixen el *patró melòdic* o *entonatiu*. Cadascun d'aquests trets, que hem definit melòdicament i fonològicament gràcies a l'aplicació del mètode acusticoperceptiu, es caracteritzen per moviments amplis i permeten infinites característiques melòdiques als contorns, que ens serveixen per transmetre intencions, emocions i altres continguts expressius o per evidenciar diferències socioculturals o dialectals, però no són distintius fonològicament. En aquest sentit, tots els contorns que presenten uns percentatges a la

inflexió final d'ascens entre el 10% i el 80% se situen dins els marges del tret melòdic *ascens* (de 10% a 80%) i són /+suspesos/.

Per consegüent, els vuit patrons que definirem, ja no són models tancats, únics i concrets sinó que són oberts i concebuts amb uns límits amples, els dels trets melòdics típics.

Hi ha, també, uns trets melòdics en els contorns que constitueixen variants o alteracions dels trets melòdics típics del patró i suposen un canvi de signe fonològic: un contorn /-interrogatiu/ esdevé /+interrogatiu/ o un de /-emfàtic/, /+emfàtic/ o un de /-suspès/, /+suspès/. Aquests trets són variants melòdiques amb el tret /+interrogatiu/, /+emfàtic/ i /+suspès/, respectivament, i lingüísticament rellevants.

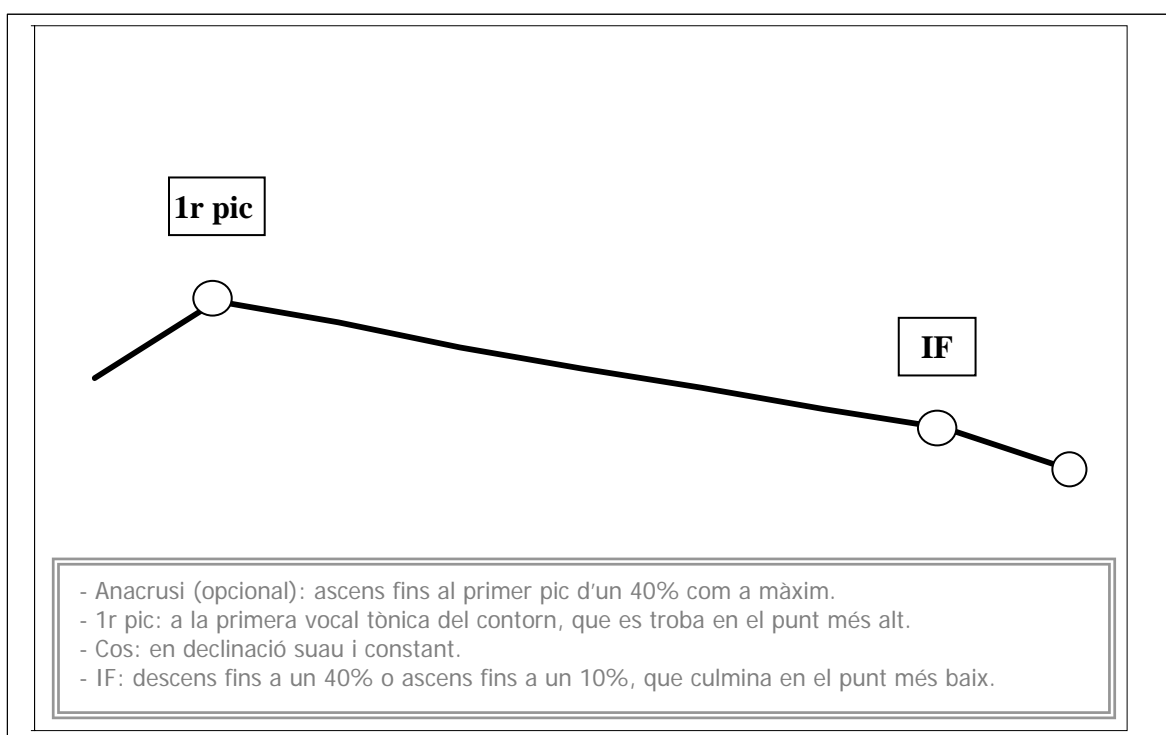
Així, doncs, en els vuit primers apartats tractem els vuit patrons melòdics que hem obtingut. A cadascun, a més de descriure els trets melòdics típics de cada patró, hi aportem una proposta de representació gràfica, i hi comentem el nombre de contorns que en tenim i el perfil dels informants que els han produït (edat, sexe i procedència dialectal), acompanyat d'un comentari general sobre la tipologia de modalitats gramaticals dels enunciats i dels usos pragmàtics que se'n fa en els diversos contextos d'on han estat extrets. A continuació, caracteritzem i exemplifiquem els contorns *típics* del grup (contorns constituïts per uns trets melòdics que es troben dins dels límits establerts pel patró al qual pertanyen), i els contorns *amb èmfasi* (variants amb el tret /+emfàtic/), ambdós tipus subdividits entre els que són formats només per una *inflexió final* i els *complets* (contorns que tenen tres parts, primer pic, cos i inflexió final, o només dues, cos i inflexió final).

En el novè apartat, descrivim les variants dels patrons amb els trets melòdics /+interrogatiu/ i /+suspès/; i, en el desè, després d'aquest llarg recorregut, fem una recapitulació sobre els trets melòdics i fonològics dels patrons, seguida d'una interpretació fonològica de l'entonació del català.

4.1 El patró 1. Inflexió final descendent

4.1.1 Les característiques

El patró 1 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, per presentar una inflexió final (IF) descendent, la qual consta de dos segments tonals i una direcció, un descens d'un 40% com a màxim o un ascens fins a un 10%. Vegeu-ne la representació al gràfic 38.

Gràfic 38 . Patró 1. Inflexió final descendent.

A més d'aquest tret melòdic a la inflexió final, que anomenem *descens*, el qual defineix el patró davant de la resta, en presenta dos més: un al primer pic, *ascens (-40%)*, que es caracteritza per un ascens fins a la primera vocal tònica inferior a un 40%; i l'altre, al cos, *declinació constant*, que es caracteritza per un pendent poc pronunciat i constant.

Així, doncs, la línia melòdica del patró 1 comença amb un ascens d'un 40%, com a màxim, fins a arribar a la primera vocal tònica del contorn, que es troba en el punt més alt o primer pic. La síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen constitueixen l'anacrusi,

part del contorn que no sempre és present perquè només apareix quan la primera vocal no és tònica. A partir del primer pic, la línia melòdica continua en el cos del contorn, tot transcorrent en un pendent suau i constant fins a arribar a la inflexió final, on té lloc un descens que comença en la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic i acaba en el darrer segment tonal, el punt més baix del contorn. Si la darrera paraula del contorn és plana o esdrúixola, la vocal tònica té el primer valor de la inflexió i la resta de vocals, una o dues, que fan de suport, ens condueixen fins al darrer segment tonal; si es tracta d'una paraula aguda, la vocal tònica pot tenir dos valors, el primer on comença la inflexió final i el segon on acaba, o només un. En el cas que només en tingui un, comptem el percentatge de la inflexió final a partir de la síl·laba àtona anterior a la darrera vocal tònica. La inflexió final pot presentar un percentatge màxim d'un 40% de descens o d'un 10% d'ascens.

Des d'un punt de vista fonològic, aquest patró es caracteritza amb el tonema /-I-E-S/. És /-interrogatiu/ perquè la melodia no es percep com a pregunta; és /-emfàtic/ perquè els contorns d'aquest grup no presenten cap èmfasi rellevant; i és /-suspès/ perquè tots tenen inflexió final i els parlants els consideren acabats. Es tracta, doncs, del patró més neutre perquè no presenta cap tret fonològic marcat. També podria ser considerat el patró base i entendre que, a partir de les diverses variants que es produeixen al primer pic i a la inflexió final d'aquesta forma primera, podem obtenir tota la tipologia de patrons, tant interrogatius, emfàtics, com suspesos.

Nosaltres, però, l'interrelacionem amb els patrons 2 i 3 perquè comparteixen el tret /-èmfasi/, és a dir, són patrons no emfàtics, els quals tenen en comú els trets melòdics al primer pic i al cos del contorn, alhora que difereixen en el tret de la inflexió final, descendent a partir d'un 10% al patró 1, ascendent (de 10% a 80%) al patró 2, i ascendent ($\geq 80\%$) al patró 3.

4.1.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 252 contorns, un 43,4% del total, representatius d'aquest patró, la majoria dels quals, 221, són contorns complets, i la resta, 31, tenen només inflexió final. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix (pàgs. 7-191).

Els 252 contorns que pertanyen al patró 1 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre següent. Si observem les dades, constatem que predominen els contorns amb èmfasi, 203 exemples, davant dels contorns típics, 49, i els contorns complets, 221, davant dels formats només per inflexió final, 31.

Dels quatre grups, el de contorns complets amb èmfasi presenta un total de 192 enunciats, que hem subdividit en cinc grups, a partir d'un criteri formal: la localització dels èmfasis (vegeu quadre). Per consegüent, tenim cinc subgrups: el de contorns amb èmfasi al cos i, opcionalment, a la inflexió final; i quatre més que es corresponen als diversos èmfasis al primer pic, el d'ascens superior a un 40% en la vocal tònica, el de desplaçament del primer pic a la vocal àtona anterior a la primera tònica, el de desplaçament a la vocal tònica posterior a la primera vocal tònica, i el de desplaçament a la vocal àtona posterior a la primera tònica. Els contorns que es troben en aquests grups poden presentar també èmfasi al cos i a la inflexió final.

Contorns del patró 1		Nombre: 252
Típics 49	Formats per inflexió final	20
	Complets	29
Amb èmfasi 203	Formats per inflexió final	11
	Complets:	192
	- Al cos (a la IF)	74
	- Al 1r pic: V.tònica +40% d'ascens, (al cos), (a la IF)	10
	- Al 1r pic: V.àtona anterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	22
- Al 1r pic: V.tònica posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	25	
- Al 1r pic: V.àtona posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	61	

Quadre 60. Classificació dels contorns del patró 1.

Tal com podem veure al quadre següent, els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (169 homes i 83 dones) i d'edats diverses. Aquesta varietat ens

permet afirmar que aquest patró és vigent en els diversos trams d'edat. Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, bona part dels enunciat, 227, han estat produïts per parlants de la varietat central; 23, per parlants de la nord-occidental; i 2, de la valenciana.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	18	8
31-40	16	24
41-50	43	26
51-60	57	13
61-70	35	12
Total	169	83

Quadre 61. Edat i sexe dels informants dels enunciat del patró 1.

Diversos contorns d'aquest grup es van passar a les proves de percepció, en les quals participaven parlants de les varietats central, nord-occidental, valenciana i balear. La majoria d'informants van reconèixer la melodia com a pròpia quan havien de respondre si eren enunciat acabats, si eren pregunta o si eren una exclamació. Dels enunciat obtinguts i d'aquestes proves de percepció es desprèn que aquest patró existeix en les quatre varietats.

Els 252 enunciat d'aquest grup han estat extrets de contextos molt diversos. Des d'un punt de vista gramatical, es reparteixen en 124 declaratius, 61 interrogatius (és a dir, preguntes en el context), i 67 exclamatius. I tots són enunciat acabats.

Els 61 enunciat que són preguntes en el context es reparteixen entre un 34% d'interrogatives absolutes o totals i un 66% de parcials o pronominals.

Les interrogatives absolutes o totals pregunten sobre alguna cosa i se solen respondre amb *sí* o *no*, com seria el cas de *Li ha estat difícil?* (D1-8-26), *I de la qüestió de l'alcohol, ja es troba bé ara?* (D1-3-4), *Som capaços de dir alguna cosa?* (D1-3-21), *Que vol tornar a jugar a l'a+a+?* (D1-7-20B), *La revista dels Súpers?* (A 3-16), *Que em coneix?* (CN 1-6). També dins aquest grup podem trobar preguntes que plantegen una disjunció *Podem o no podem?* (D3-1-17), *Ho saps o no ho saps?* (D2-2-5B), *Elles o tu, Emilio?* (D3-1-1), *L'ha tornat o no?* (D4-2-

27A). Algunes, fins i tot, aporten altres matisos, com un suggeriment *Vol un gotet d'aigua, Loperena?* (D4-2-22).

Les parcials o pronominals pregunten sobre algun aspecte concret de l'enunciat i van encapçalades per un element interrogatiu: *Qui?* (MT 1-2), *Com es troba ara?* (D1-3-3), *Per què?* (D4-2-16), *Quina quantitat va prendre?* (D1-3-5), *Quant val vostè Albert Jorquera?* (D4-2-52), *Què fan, allavorens?* (P 2-5), *On el veieu?* (D4-2-26D), *Per què treu aquesta impressió vostè de mi?* (D4-3-13), *Què li sembla?* (D1-8-24), *Tu, què faries?* (D3-1-4).

Els 124 enunciats declaratius són molt diversos. Així, tenim *No.* (D3-1-14), *Sí.* (D4-2-23), *Bon dia.* (D1-3-9A), *Bona nit.* (D4-2-1), *Sí, tinc que jugar.* (D1-8-6), *Tenim de tot.* (D3-2-14D), *Núria.* (D2-4-1A), *Solves.* (D2-2-4), *Hi ha bocins de terreny que sí.* (D3-2-2B), *Sempre en volem més.* (D2-3-9), *O sigui que a faltar, no.* (D4-1-32A), *Serà millor per tots.* (D1-5-6), *De debò que això és, això és una falta de respecte.* (D4-1-42C), *Lo lo que sembrem aquí, lo normal que sembrem.* (D3-2-3B), *Ho preguntarem a tu que ets de l'espanyol i ho saps tot.* (D3-1-3B), *Em sap molt de greu i a la meua filla, també.* (D1-5-2B). Alguns dels enunciats aporten matisos significatius, com la ironia, *Ah, et truquen a tu.* (D4-3-4); el prec, *Escolti'm.* (D4-1-24), *Segui, sigui, sisplau* (D4-4-8), *Crespo, faci'm cas.* (D4-2-28C); la indignació, *Ha sigut l'opi que s'ha adormit al poble* (D4-2-35C); el consell, *Prengui un gotet d'aigua.* (D4-2-24), entre d'altres.

Finalment, tenim 67 enunciats exclamatius, alguns dels quals exemplifiquem, com *Molt!* (D1-5-2A), *Hòstia!* (D3-2-30A), *Oi, va acaba, acaba d'una vegada!* (D1-3-1C), *I tant que són cars!* (D4-4-11A), *I realment és esgarrifant!* (D1-1-10), *Guaiteu, que maco!* (D3-2-7), *Això és una vergonya!* (D4-1-20), *Això, no, que no trobo que hi ha dret!* (D4-2-38C).

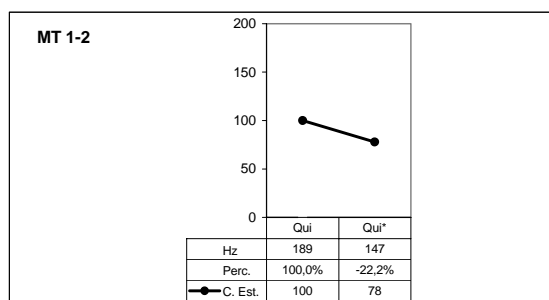
4.1.3 Contorns típics formats per inflexió final

Tenim un total de 20 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 9-23) que es caracteritzen per un tret melòdic típic, que anomenem *descens*, que el situa dins els marges establerts per al patró 1:

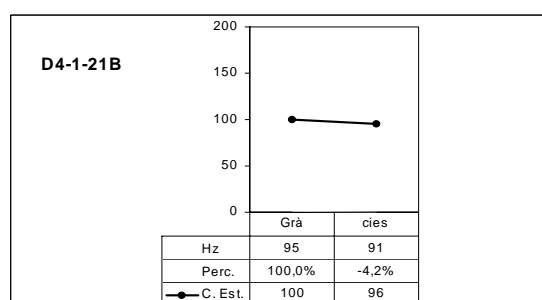
- *Inflexió final amb un descens fins a un màxim d'un 40% o un ascens fins a un 10%.*

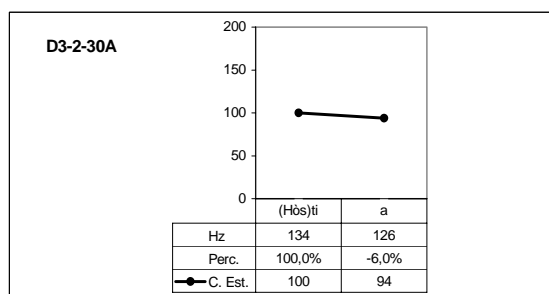
Com a exemples d'aquest tipus de patró, presentem quatre gràfics, els enunciats dels quals en el context que tenen lloc són una pregunta (gràfic 39), una resposta a una pregunta (gràfic 40), una exclamació (gràfic 41) i un vocatiu (gràfic 42); malgrat que representen elements pragmàtics i gramaticals ben diversos, constatem que comparteixen una mateixa melodia: una inflexió final descendent d'un 40% com a màxim, 22,2 % a *Qui?*, 4,2% a *Gràcies*, 6% a *Hòstia!*, i 4,9% a *Frederic*.

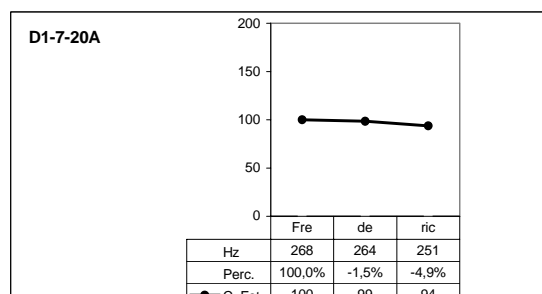
Gràfic 39. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 40. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 41. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 42. Contorn típic format per inflexió final.

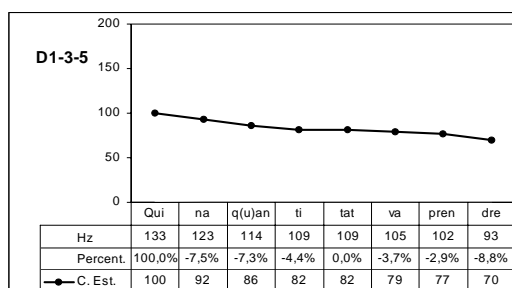
4.1.4 Contorns típics complets

En aquest grup, tenim un total de 29 contorns típics complets (vegeu apèndix, pàgs. 25-45) amb uns trets melòdics típics (*ascens* (-40%) al primer pic, *declinació constant* al cos i *descens* a la inflexió final) que se situen dins els límits establerts per al patró 1:

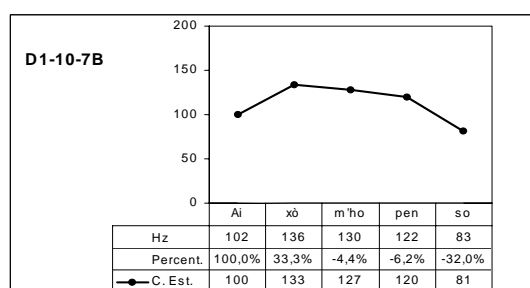
- *anacrusi* (opcional): *ascens* fins al primer pic d'un 40% com a màxim.
- *1r pic*: a la primera vocal tònica del contorn, que es troba en el punt més alt.
- *Cos*: en *declinació suau i constant*.
- *IF*: *descens* fins a un màxim d'un 40% o *ascens* fins a un 10 %, que culmina en el punt més baix.

A continuació, exposem 4 gràfics representatius d'aquest grup de contorns, els enunciats dels quals corresponen a una pregunta en el context del tipus pronominal, *Quina quantitat va prendre?* D1-3-5, a una declarativa, *Això m'ho penso.* (D1-10-7B), a una salutació, *Bon dia.* (D1-3-9A), o a una declarativa que expressa un suggeriment i un consell alhora, *Prengui un gotet d'aigua.* (D4-2-24).

Fixem-nos que melòdicament els dos contorns següents són pràcticament iguals. L'única diferència és que el del gràfic 44 té anacrusi perquè comença en una síl·laba àtona, *Ai-*, a partir de la qual es produeix un ascens del 33,3% fins al primer pic o primera síl·laba tònica del contorn, *-xò*, mentre que el del gràfic 43 comença directament en el primer pic *Qui-*. Des del primer pic, comença la declinació en ambdós contorns, la qual culmina en la inflexió final, *prendre* en el gràfic 43 i un 8,8% de descens, i *penso* en el gràfic 44 i un 32% de descens.

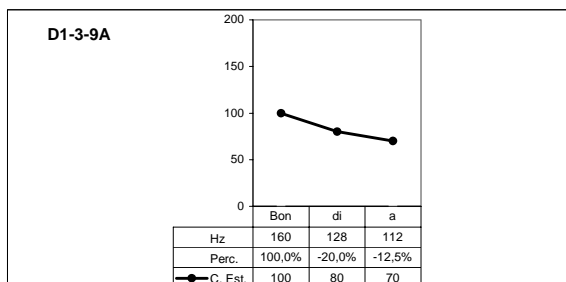

Gràfic 43. Contorn típic complet.

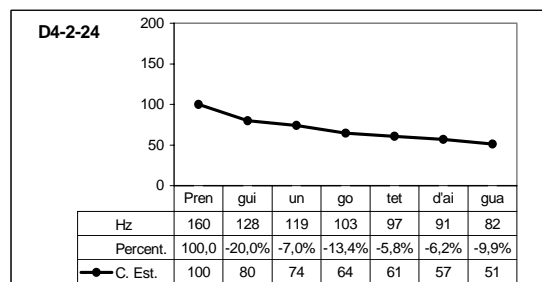

Gràfic 44. Contorn típic complet.

Aquests dos contorns coincideixen melòdicament amb els dos que tenim a continuació, el D1-3-9A i el D4-2-24. En tots dos casos la línia melòdica comença directament al primer pic, és a dir, a la primera vocal tònica del contorn; continua amb una declinació, suau i constant; i, finalment, la inflexió final descendent, d'un 12,5% i d'un 9,9%, respectivament.

Gràfic 45. Contorn típic complet.

Gràfic 46. Contorn típic complet.

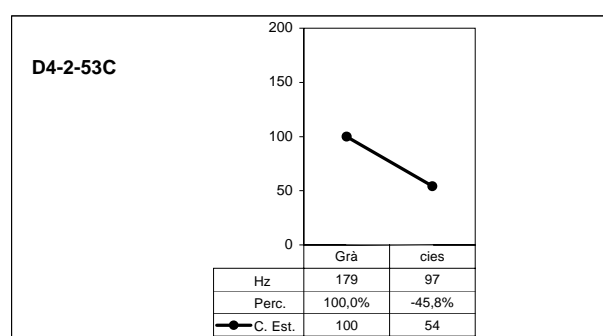
Podem constatar que aquesta melodia ens serveix per a expressar diversos tipus d'enunciats gramaticopragmàtics, com una pregunta pronominal, una resposta afirmativa o negativa, una salutació, un suggeriment-consell, entre d'altres.

4.1.5 Contorns amb èmfasi formats per inflexió final

Comptem amb 11 contorns formats per una inflexió final descendent amb un tret d'èmfasi (vegeu apèndix pàgs.47-55). Aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 1, caracteritzat fonològicament per /-I-E-S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /-I+E-S/, perquè totes contenen un tret melòdic d'èmfasi.

Dins aquest grup, hem trobat un únic tipus d'èmfasi a la inflexió final: *descens* (+40%), que es caracteritza perquè presenta una línia melòdica amb un percentatge de descens superior a un 40% entre els dos segments tonals de la inflexió final.

A continuació, exemplificarem aquest tipus d'èmfasi a partir de dues realitzacions que hem obtingut al corpus. En primer lloc, representem l'enunciat *Gràcies!*, al gràfic 47, que és emès amb molt d'ímpetu per un senyor al final del seu torn; aquest matís significatiu és reflectit melòdicament amb un descens a la inflexió final del 45,8%.

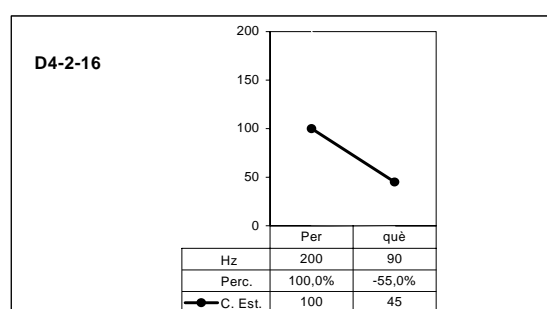

Gràfic 47. Contorn amb descens (+40%) a la inflexió final.

Casualment, tenim en el nostre corpus un enunciat gramaticalment idèntic, *Gràcies!* (vegeu *supra* 4.1.3, gràfic 40), que melòdicament el considerem no emfàtic perquè presenta un descens del 4,2% i en el context és una resposta educada a un altre interlocutor. Els dos enunciats coincideixen en la forma gramatical, *Gràcies*, i amb la

finalitat, són mostres d'agraïment als interlocutors, però difereixen en un matís expressiu: el del gràfic 47 es produeix amb molt més d'ímpetu que el del gràfic 40, la qual cosa implica, des d'un punt de vista melòdic, la presència d'un èmfasi en el del gràfic 47, *descens* (+40%), i un descens típic, en l'altre.

També exposem al gràfic 48 l'enunciat *Per què?* Es tracta d'una pregunta en el context, emesa amb èmfasi pel parlant. Aquest contorn té el mateix tret d'èmfasi que l'anterior, un descens superior al 40%, un 55%, concretament.

Gràfic 48. Contorn amb descens (+40%) a la inflexió final.

4.1.6 Contorns amb èmfasi complets

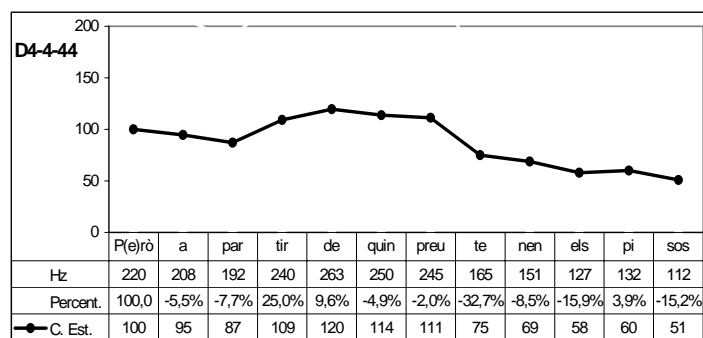
Aquest és el grup de contorns més gran, ja que comptem amb 192 contorns complets que presenten algun tret d'èmfasi, és a dir, 192 realitzacions del patró que ultrapassin els límits establerts en una part, en dues o a les tres alhora. Aquests contorns es classifiquen en 5 grups, segons la part on tenen lloc els èmfasis (vegeu apèndix, pàgs. 57-191). Aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 1, caracteritzat fonològicament per /-I-E-S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /-I+E-S/, perquè totes contenen algun tret melòdic d'èmfasi.

4.1.6.1 Al cos i, opcionalment, a la inflexió final

En aquest apartat tenim 74 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 58-105) en els quals podem constatar diversos tipus d'èmfasi al cos del contorn, és a dir, moviments tonals que provoquen variacions en el pendent suau i constant de la línia melòdica, com són: *de paraula ascendent*, *de cos ascendent*, *de regularitat*, *d'irregularitat*, *de declinació plana* i *de declinació*

pronunciada. Alguns d'aquests èmfasis es poden presentar acompanyats d'altres tipus d'èmfasi que afecten la inflexió final, com el de *paraula ascendent* amb el de *descens* (+40%), el de *declinació plana* amb el de *descens* (+40%) o amb el d'*accent sintagmàtic elevat*, i el de *cos ascendent* amb el de *descens* (+40%), amb el de *descens truncat* o amb el d'*accent sintagmàtic elevat*.²⁷

L'èmfasi de *paraula ascendent* suposa un trencament de la línia melòdica del cos del contorn provocat per una elevació tonal que afecta una o més síl·labes d'un mot, una paraula completa i, a vegades, més d'una paraula. En els contorns que tenim, aquest ascens pot arribar a ser del 97%. Vegem-ne un exemple.

Gràfic 49. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent al cos del contorn.

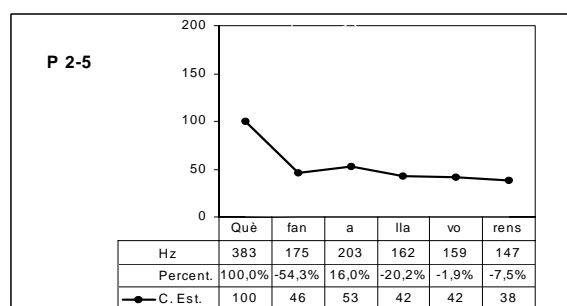
Al gràfic anterior s'observa un èmfasi de paraula ascendent, el qual afecta, bàsicament, tres paraules del contorn, *de quin preu*, que es troben en una elevació tonal superior al 30%. En alguns casos, aquest tipus d'èmfasi apareix combinat amb un de descens superior al 40% a la inflexió final (vegeu apèndix, D3-2-29, D4-1-8F i D4-2-27A, pàgs. 89 i 91).

L'èmfasi de paraula ascendent, a vegades, es troba al primer pic del contorn, quan aquest és la primera síl·laba tònica i es troba en un punt molt alt respecte a la resta de valors, tal com es pot copsar al gràfic 50. Després d'aquest punt alt del primer pic, la línia melòdica efectua un descens pronunciat d'un 40% o més en la síl·laba següent; a partir d'aquí, continua amb un descens constant fins al final del contorn i es manté en el camp tonal

²⁷ La caracterització fonètica dels trets melòdics a què donem nom s'expliquen i s'exemplifiquen al llarg del capítol.

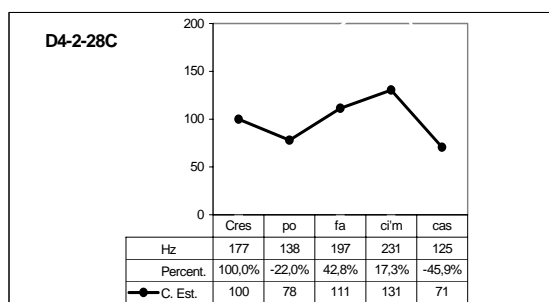
propi del parlant. Al gràfic 50, exemplifiquem aquest èmfasi de paraula ascendent, que té lloc al primer pic.

La línia melòdica del contorn del gràfic 50 comença amb un èmfasi de paraula al primer pic *Què*, el qual es troba molt elevat respecte de la síl·laba següent; continua amb un descens important d'un 54,3% fins a *fan*; efectua un petit ascens, d'un 16% a *a*; i continua en un descens suau fins a la darrera síl·laba del contorn, *-llavorens*.

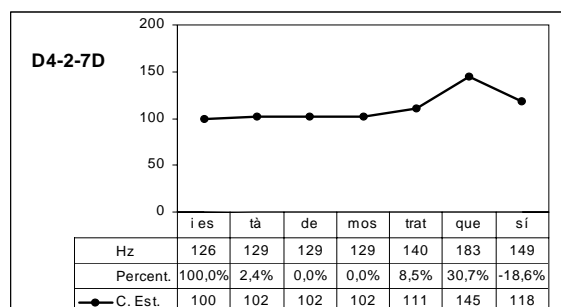

Gràfic 50. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent.

Un altre tipus d'èmfasi és el que anomenem *de cos ascendent*, el qual consisteix a mantenir la línia melòdica en un ascens continuat en una part del cos del contorn o a tot. La inflexió final d'aquest tipus de contorns sempre és descendent, tot i que sovint pot contenir un èmfasi, ja sigui del tipus *descens* (+40%), *descens truncat* o *accent sintagmàtic elevat*. Presentem a continuació dos gràfics amb dos èmfasis cadascun: *de cos ascendent* i *de descens* (+40%), al primer, i *de cos ascendent* i *de descens truncat*, al segon.

Gràfic 51. Contorn amb cos ascendent i descens (+40%) a la inflexió final.

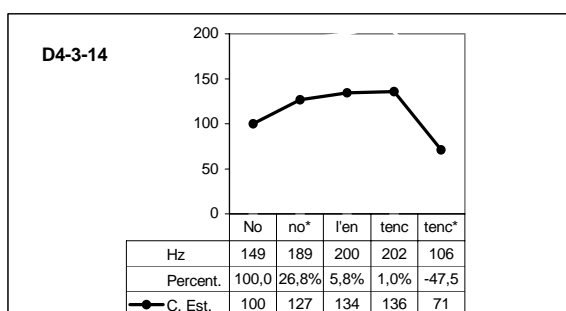
Gràfic 52. Contorn amb cos ascendent i descens truncat a la inflexió final.

A l'enunciat, *Crespo, faci'm cas*, la línia melòdica comença a la primera síl·laba tònica del contorn, *Cres-*, que constitueix el primer pic; continua en un descens fins a la síl·laba següent *-po*, i segueix, però ara ascendint fins a la penúltima síl·laba del contorn, *faci'm*, la

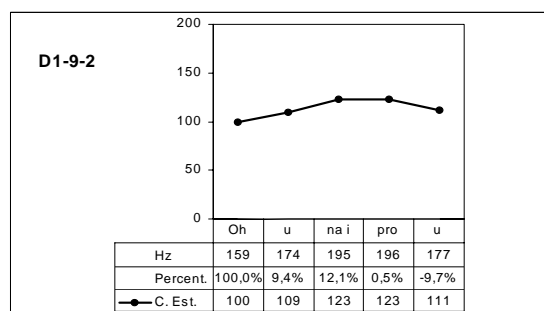
qual té el valor més alt; i, finalment, descendeix bruscament un 45,9%, fins a la darrera síl·laba, *cas*, amb el valor més baix del contorn. Tant la direcció ascendent al cos com el descens superior a un 40% a la inflexió final constitueixen els èmfasis.

A l'enunciat, *I està demostrat que sí*, format per cos i inflexió final, la línia melòdica manté un ascens continuat al cos del contorn fins a la penúltima síl·laba, *que*, la qual cosa evidencia un èmfasi de cos ascendent; i, a continuació, tenim un petit descens fins a la darrera síl·laba, d'un 18,6%, totalment insuficient per assolir el punt més baix del contorn, el qual palesa un èmfasi de *descens truncat* a la inflexió final.

Aquest tipus de contorns amb cos ascendent poden presentar d'altres tipus d'èmfasi a la inflexió final, com el d'*accent sintagmàtic elevat* dels gràfics 53 i 54, que té lloc a les síl·labes tòniques *tenc*-i *pro*-, respectivament, situades en el punt més alt del contorn. Aquest tipus d'èmfasi es caracteritza perquè presenta l'accent sintagmàtic en un punt igual o més elevat que el de la síl·laba anterior, en lloc de trobar-se en un punt inferior, tal com hem definit per al patró. Els dos contorns que tenim a continuació coincideixen perquè tenen un èmfasi d'*accent sintagmàtic elevat*, però difereixen en l'èmfasi que té lloc després, de *descens* (+40%), al primer, un 47,5%, i de *descens truncat*, al segon, perquè la línia no retorna a un punt inferior on havia començat.

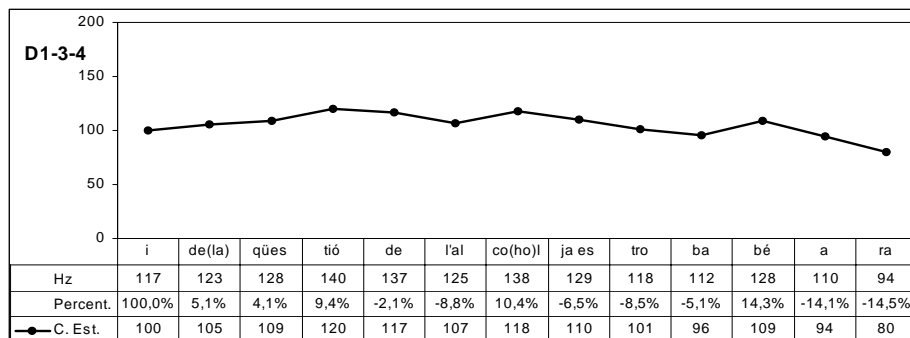
Gràfic 53. Contorn amb cos ascendent, accent sintagmàtic elevat i descens (+40%).

Gràfic 54. Contorn amb cos ascendent, accent sintagmàtic elevat i descens truncat.

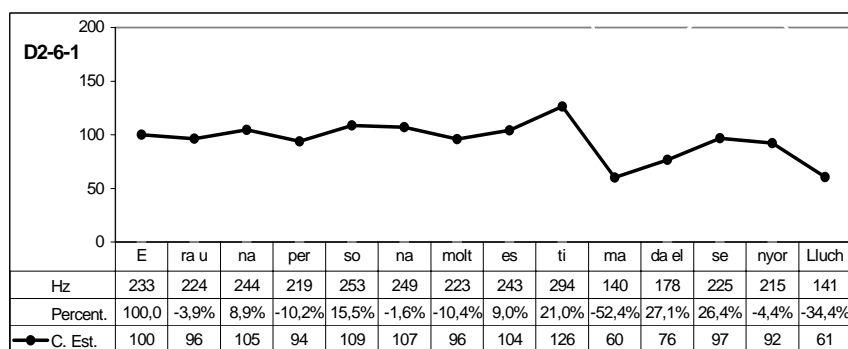
L'èmfasi de *regularitat* consisteix en una sèrie d'ascensos en les síl·labes àtones del contorn o en les tòniques, que es presenten de forma sistemàtica en la línia melòdica del cos, tal com podem veure al gràfic següent.

Observem en el contorn l'èmfasi *de regularitat* concretat en petits ascensos que coincideixen cada 3 o 4 síl·labes tòniques i que ressaltem en negreta: *I de la qüestió* (primer pic) *de l'alco(ho)l* (ascens d'un 10,4%) *ja es troba bé* (ascens d'un 14,3%) *ara*.

Gràfic 55. Contorn amb èmfasi de regularitat al cos.

Ben al contrari, l'èmfasi *d'irregularitat* té lloc en contorns que tenen ascensos que afecten síl·labes àtones i tòniques indistintament i que es presenten de forma asistemàtica, com passa al contorn següent, *-ra una persona molt estimada el senyor*; en què l'ascens, destacat en negreta, pot tenir lloc en síl·laba àtona o en tònica i hi ha diferent nombre de síl·labes de distància entre un ascens i el següent.

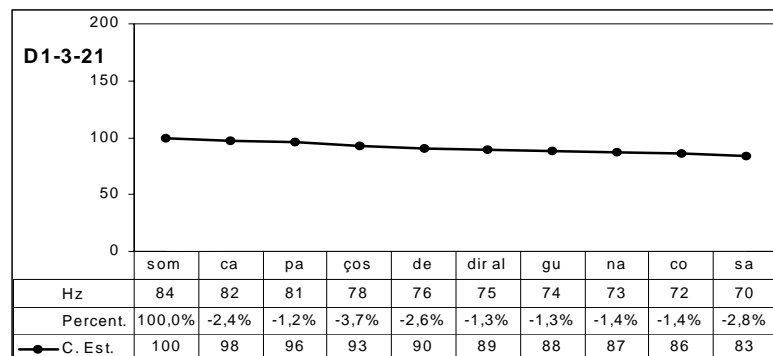

Gràfic 56. Contorn amb èmfasi d'irregularitat al cos.

Hi ha contorns que presenten en el cos tot un seguit de valors, pràcticament iguals o amb moviments d'ascens o de descens imperceptibles. A aquest fenomen també el considerem un èmfasi i s'anomena *de declinació plana*. El gràfic que hi ha a continuació n'és un clar exponent, ja que en deu segments tonals, *Som capaços de dir alguna cosa*, només hi ha un descens del 17%; ni tan sols es distingeix el primer pic ni la inflexió final del cos del contorn.

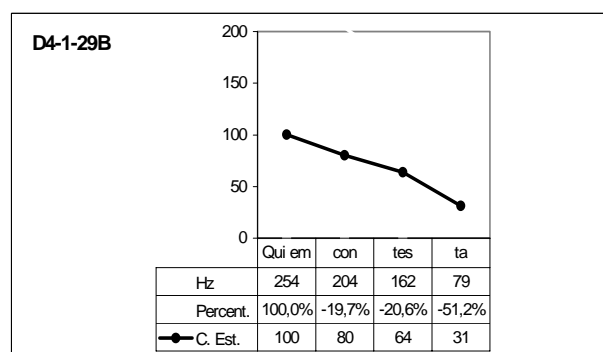

Els contorns amb declinació plana poden presentar èmfasi a la inflexió final del tipus, *descens (+40%) i accent sintagmàtic elevat*.

Gràfic 57. Contorn amb èmfasi de declinació plana al cos.

Finalment, també exemplifiquem un tipus de contorns que dibuixen un èmfasi *de declinació pronunciada*, que afecta el cos i la inflexió, i es caracteritza per presentar una línia melòdica amb un descens continuat i destacable igual o superior al 15% de mitjana entre segment i segment. Són casos com l'enunciat *Qui em contesta?*, en què es produeix un descens del 69% en tres segments.

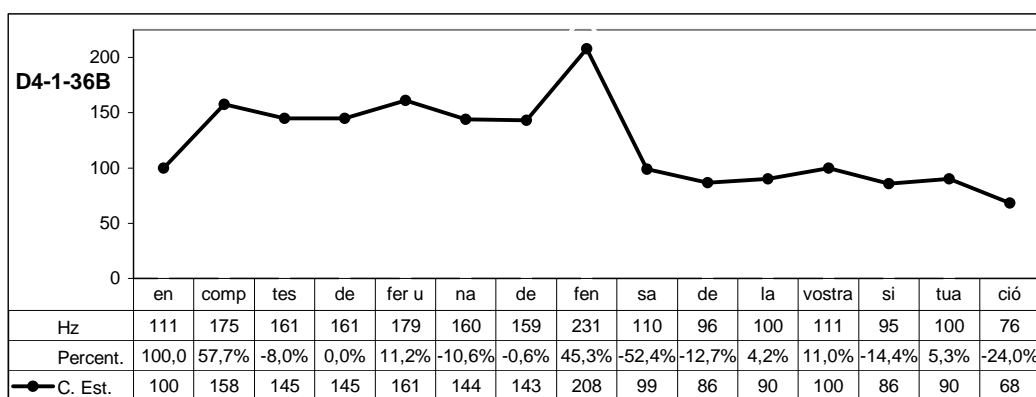
Gràfic 58. Contorn amb èmfasi de declinació pronunciada al cos i a la inflexió final

4.1.6.2 Al primer pic, situat a la primera vocal tònica amb +40% d'ascens i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat hi ha 10 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 106-115) que presenten un èmfasi al primer pic, que anomenem *ascens (+40%)*, el qual consisteix en una elevació de la línia melòdica a les síl·labes anteriors al primer pic superior al 40%. Alguns contorns,

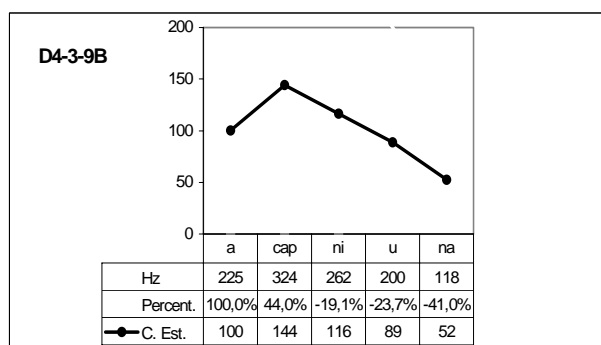
però, contenen, a més, èmfasi *d'irregularitat*, o *de regularitat*, al cos, o *de declinació pronunciada*, al cos i a la inflexió final.

Veurem a continuació el contorn del gràfic 59, que presenta dos èmfasis, un al primer pic, *ascens* (+40%), i un altre *de regularitat* al cos del contorn. La línia melòdica comença amb un ascens cap al primer pic d'un 57,7% en les síl·labes *en comp-*, una elevació molt marcada que palesa l'èmfasi; continua amb una tendència descendent amb ascensos en les síl·labes tòniques, *-tes de fer una defensa de la vostra situa-*, els quals constitueixen l'èmfasi *de regularitat*; i acaba amb una inflexió final típica fins a *-ció*, un 24% de descens.

Gràfic 59. Contorn amb ascens (+40%) al primer pic i un èmfasi de regularitat al cos.

Altres contorns del grup tenen èmfasi a les tres parts del cos, com el que presentem al gràfic 60.

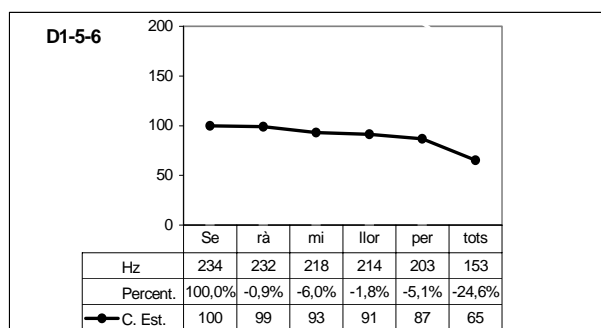
Gràfic 60. Contorn amb ascens (+40%) al primer pic, i declinació pronunciada al cos i a la inflexió final.

Es tracta de melodies amb un *ascens* (+40%) al primer pic, en aquest cas la línia melòdica ascendeix un 44% a *a cap*, i amb un èmfasi de declinació pronunciada al cos i a la inflexió final, que es troba a les síl·labes *ni una*.

4.1.6.3 Al primer pic, situat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

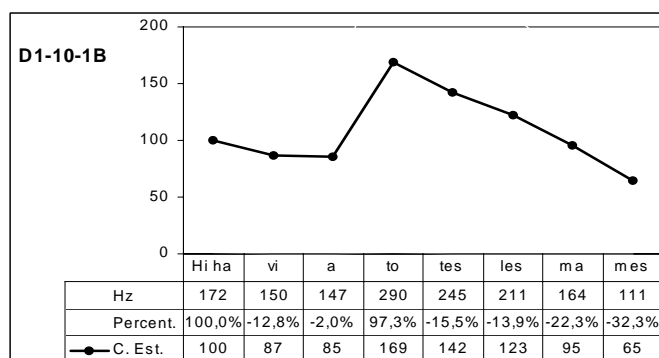
En aquest subapartat tenim 22 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 116-131) que tenen en comú un èmfasi al primer pic perquè està desplaçat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica. A aquest tipus d'èmfasi l'anomenem *desplaçament a una vocal àtona anterior*. A més a més, podem observar diversos tipus d'èmfasi al cos del contorn: *de paraula ascendent*, *de paraula descendent*, *de cos ascendent*, *d'irregularitat*, *de regularitat* i *de declinació plana*, dels quals el *de cos ascendent* i el *de declinació plana* combinen en alguns exemples amb un èmfasi que afecta la inflexió final, *descens* (+40%).

De tota aquesta tipologia, aportem quatre contorns. El primer presenta exclusivament un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior*. La línia melòdica del contorn del gràfic 61 comença amb un èmfasi al primer pic, situat a la primera vocal àtona del contorn *Se*; continua amb un descens suau i constant fins a l'inici de la inflexió final, *-rà millor per*; i acaba amb un descens del 24,6% fins a *tots*.

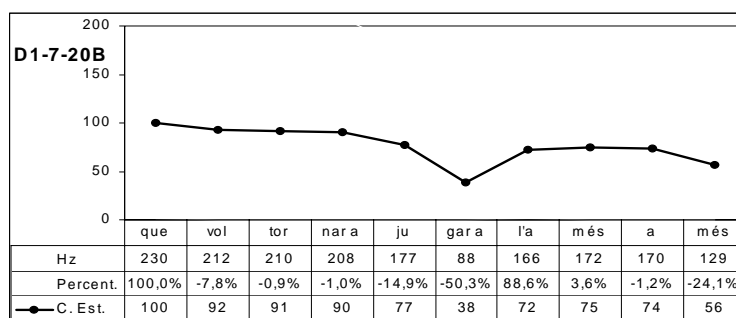
Gràfic 61. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona anterior.

El segon (vegeu gràfic 62) presenta també el tret d'èmfasi al primer pic, *Hi ha-*, vocals àtones anteriors a la primera tònica. Després del primer pic, la línia continua en un descens, *-via*, que es trenca a la primera síl·laba de la paraula *totes*, produïda amb un ascens del 97,3% envers el valor del segment tonal anterior i on té lloc un èmfasi *de paraula ascendent*. Seguidament, un descens pronunciat fins a la darrera síl·laba del contorn.

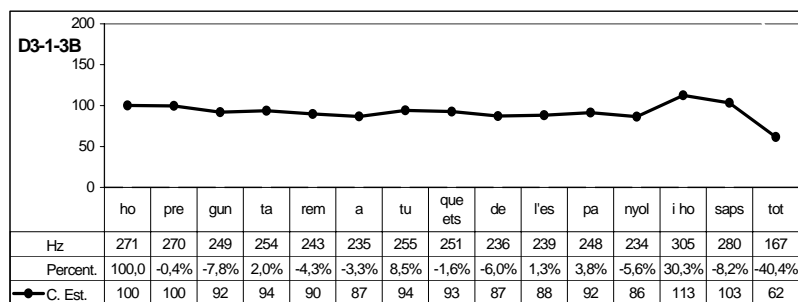
Gràfic 62. Contorn amb un èmfasi de paraula ascendent.

El tercer conté un dels tipus d'èmfasi que encara no hem tractat i que trobem exemplificat en contorns d'aquest grup és el *de paraula descendent*. Aquest èmfasi es caracteritza per un trencament de la línia melòdica del contorn provocat per un descens tonal d'una o més síl·labes d'un mot o d'una paraula completa, que ha de ser d'un 30% com a mínim. Així, el contorn següent presenta dos èmfasis, un al primer pic, desplaçat a una vocal àtona anterior, *Que*, i un al cos del contorn, de paraula descendent a *-gar a*, amb un percentatge de descens del 50,3%. En canvi, la inflexió final, *a més*, és típica perquè consta d'un descens del 24,1%.

Gràfic 63. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a la vocal àtona anterior, i al cos, de paraula descendent.

Finalment, el darrer contorn que comentem d'aquest grup té èmfasi a les tres parts del contorn: desplaçament del primer pic a la vocal àtona anterior, *Ho*; de declinació plana, *preguntarem a tu que ets de l'espanyol*, i de paraula ascendent, *i ho*, al cos del contorn; i descens (+40%) a la inflexió final, *saps tot*.

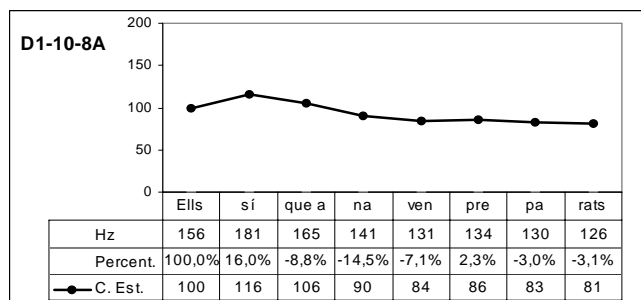

Gràfic 64. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona anterior, de declinació plana i de paraula ascendent al cos, i descens (+40%) a la inflexió final.

4.1.6.4 Al primer pic, situat a una vocal tònica posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim 25 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 132-149) que tenen un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal tònica posterior* a la primera vocal tònica. Alguns, però, contenen èmfasis al cos del contorn del tipus, *de paraula ascendent, d'irregularitat, de regularitat* o *de declinació plana*. D'altres, contenen un èmfasi del tipus *declinació pronunciada* al cos del contorn i a la inflexió final. I només un té un èmfasi *de declinació plana* al cos del contorn i d'*accent sintagmàtic elevat* seguit de *descens (+40%)*, a la inflexió final.

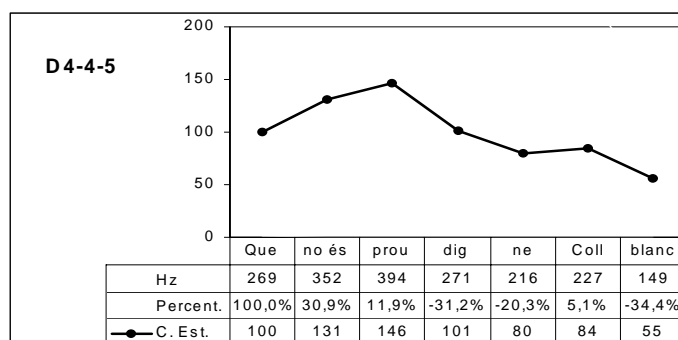
De tota aquesta tipologia, exemplificarem tres contorns. El primer presenta un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal tònica posterior*. La línia melòdica del contorn del gràfic 65 comença amb un èmfasi al primer pic, provocat pel desplaçament a una vocal tònica posterior, *sí*, a la primera vocal tònica, *Ells*, i un ascens del 16%; i continua amb un descens suau i constant al cos del contorn i a la inflexió final, respectant els trets melòdics dels contorns típics.

Gràfic 65. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior.

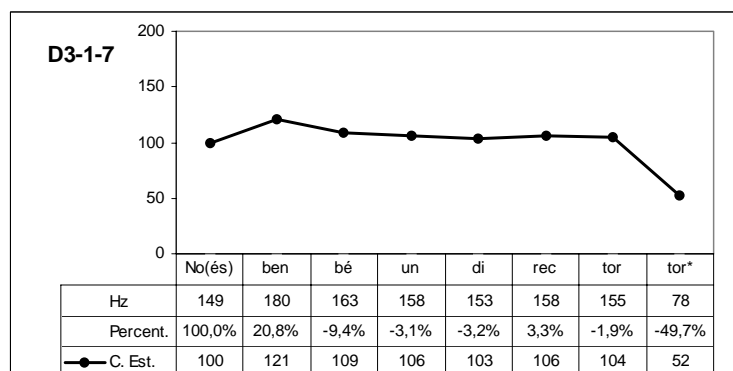
Els altres dos tenen aquest èmfasi al primer pic al costat d'altres èmfasis que esmentarem a continuació. El segon té un èmfasi de *declinació pronunciada* que afecta el cos i la inflexió final; i el tercer, un èmfasi de *declinació plana* al cos del contorn, i un d'*accent sintagmàtic elevat* seguit d'un *descens* (+40%) a la inflexió final.

En canvi, el contorn que representem a continuació presenta èmfasi al primer pic, provocat pel desplaçament a una vocal tònica posterior, *prou*, a la primera vocal tònica, *no és*, i èmfasi de *declinació pronunciada* al cos i a la inflexió final, causat per un descens total d'un 62% des de *prou* fins a *-blanc*. Fixem-nos que a *Coll* hi ha un petit ascens d'un 5,1%, el qual considerem imperceptible i, per tant, és insignificant en la descripció.

Gràfic 66. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior, i al cos i a la inflexió final, de declinació pronunciada.

El tercer exemple d'aquest grup és un contorn amb èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal tònica posterior*, *No és ben*; èmfasi de *declinació plana* al cos, *bé un direc-*, amb els valors 109-106-103-106; i *accent sintagmàtic elevat*, *-tor*, valor 104, és a dir, pràcticament el mateix valor que el de la síl·laba anterior, seguit d'un descens del 49,7% a la inflexió final, *-tor**, que també palesa l'èmfasi, *descens* (+40%).

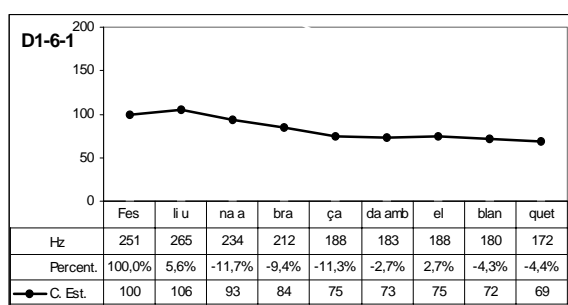

Gràfic 67. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior, de declinació plana, al cos, i d'accent sintagmàtic elevat i descens (+40%), a la inflexió final.

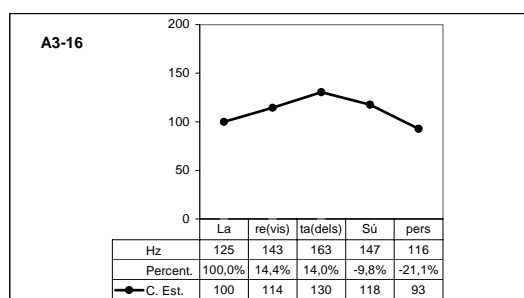
4.1.6.5 Al primer pic, situat a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim 61 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 150-191) amb un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona posterior* a la primera vocal tònica. Alguns, però, contenen, a més, un èmfasi al cos del contorn del tipus, *de paraula ascendent, de paraula descendent, de cos ascendent, d'irregularitat, de regularitat o de declinació plana* o, al cos i a la inflexió final, *de declinació pronunciada*. I encara hi ha un petit nombre de contorns que en presenten un a la inflexió final, *descens (+40%)* o *accent sintagmàtic elevat*, al costat de l'èmfasi al primer pic; i tres més que tenen èmfasi a totes tres parts, *desplaçament a una vocal àtona posterior, de paraula ascendent i accent sintagmàtic elevat*, un, o amb èmfasi *de cos ascendent i descens (+40%)*, l'altre; o *de cos ascendent, accent sintagmàtic elevat i descens truncat*, el tercer.

De tota aquesta tipologia, exemplificarem sis contorns. El primer i el segon, presenten un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona posterior*, tal com podem constatar als gràfics 68 i 69, respectivament. Tots dos enunciats, encara que el primer és un prec i el segon, una pregunta en el context, tenen la mateixa melodia: un ascens fins al primer pic, que es troba en una síl·laba àtona posterior a la primera tònica, *Fes-li u-*, gràfic 68, i *La revista dels*, gràfic 69; i un descens continuat fins a la inflexió final, que també és descendent, *-na abraçada amb el blanquet i Súpers*, respectivament.

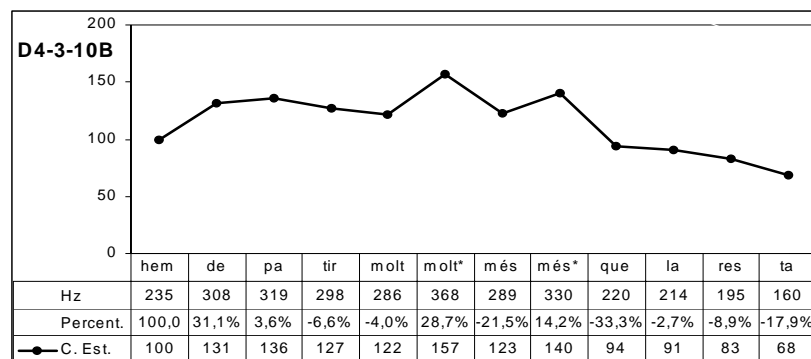
Gràfic 68. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior.

Gràfic 69. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior.

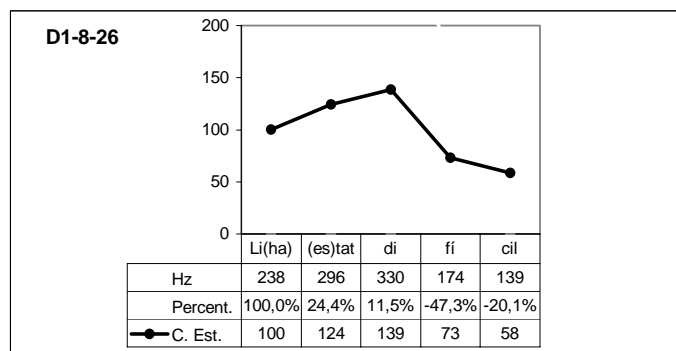
En aquest grup, també tenim contorns amb èmfasi al primer pic i al cos alhora. Així, el del gràfic 70 conté l'èmfasi de *desplaçament a una vocal àtona posterior*, ja que el primer pic es troba a *de*, mentre que la primera vocal tònica era *hem*; i dos èmfasis *de paraula ascendent* a

molt i *més*, amb un ascens del 28,7%, el primer, i del 14,2%, el segon. La inflexió final, però, és típica, amb un descens del 17,9% a *resta*.

Gràfic 70. Contorn amb desplaçament a una vocal àtona posterior al primer pic i de paraula ascendent al cos.

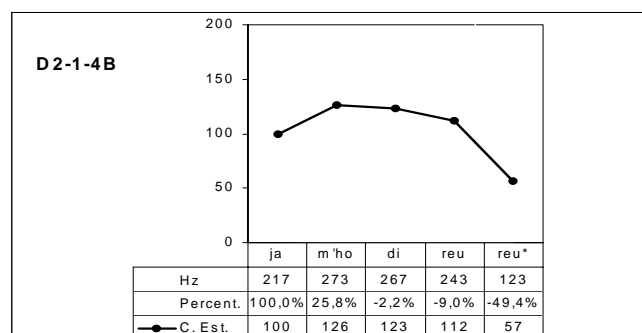
I el contorn del gràfic 71 conté un èmfasi de paraula descendent. Fixem-nos com la línia melòdica comença amb un ascens fins al primer pic, on té lloc l'èmfasi perquè està situat en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, *Li ha estat di-*, continua amb un descens abrupte fins a *-fi-*, d'un 47,3%, que constitueix l'èmfasi de paraula descendent; i acaba amb una inflexió final descendent típica, d'un 20,1%.

Gràfic 71. Contorn amb desplaçament a una vocal àtona posterior al primer pic i de paraula descendent al cos.

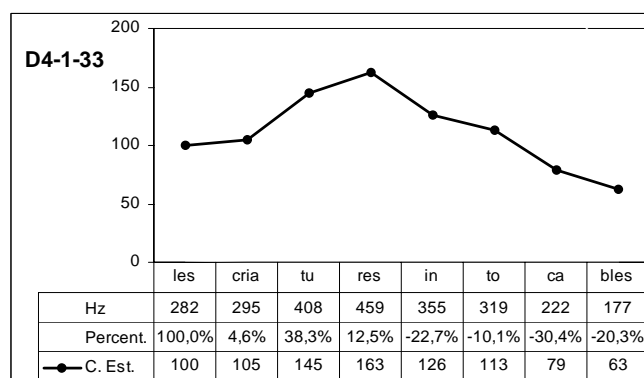
En canvi, el que hi ha a continuació conté un èmfasi al primer pic i un altre a la inflexió final, *descens* (+40%). La línia comença amb un ascens fins al primer pic, *m'ho*, on es troba l'èmfasi perquè està desplaçat a una vocal àtona, *m'ho*, posterior a la primera vocal tònica, *ja*; continua amb un pendent suau fins al començament de la inflexió final, *direu*, i acaba en la inflexió final amb un descens del 49,4%, fins a *-reu**, un percentatge que constitueix el segon èmfasi del contorn.

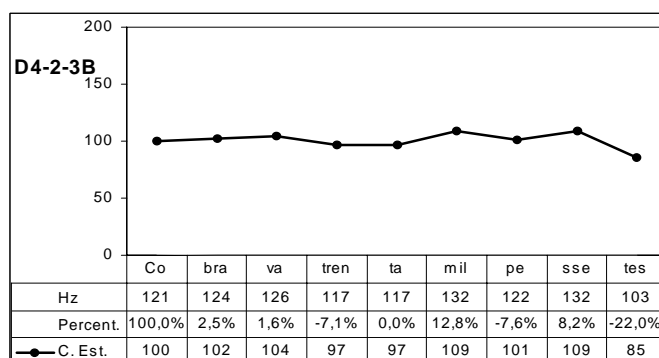
Gràfic 72. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona posterior, i a la inflexió final, descens (+40%).

D'altres contorns tenen èmfasi que afecten totes tres parts, com podem veure en els dos que representem a continuació. La línia melòdica del gràfic 73 comença amb un ascens del 63% fins a arribar al primer pic, *les criatures*, on té lloc un èmfasi de *desplaçament a una vocal àtona posterior*; després del primer pic, la línia continua amb un pendent força pronunciat fins a arribar a la darrera síl·laba, *intocables*, que palesa un èmfasi de *declinació pronunciada* en superar el 15% de descens de mitjana entre segments; i acaba en el punt més baix del contorn.

Gràfic 73. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona posterior, i al cos i a la inflexió final, de declinació pronunciada.

I, finalment, la línia melòdica del contorn del gràfic 74 dibuixa tres èmfasis, el de *desplaçament a una vocal àtona posterior*, perquè el primer pic es troba a *-va*, mentre que la síl·laba tònica era a *-bra-*; el de *paraula ascendent* a *mil*, síl·laba que presenta un 12,8% d'ascens; i, el d'*accent sintagmàtic elevat* a la síl·laba tònica de *pessetes*, situada en un ascens del 8,2%, en lloc de tenir un valor inferior a la síl·laba anterior.

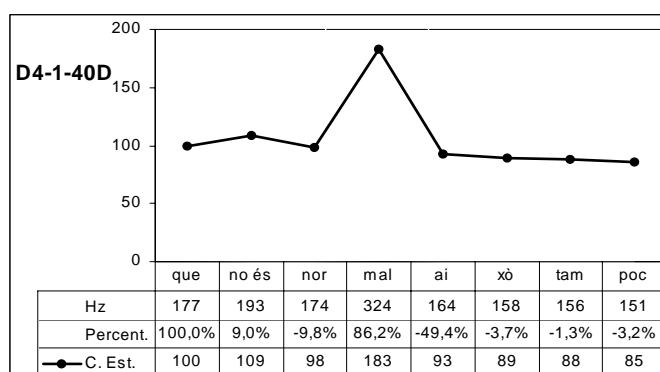

Gràfic 74. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona posterior, al cos, de paraula ascendent, i a la inflexió final, d'accent sintagmàtic elevat.

4.1.6.6 Altres èmfasis

Cantero (2002) parla d'altres trets melòdics que impliquen que el contorn tingui el tret /+emfàtic/, com les alteracions que es donen al camp tonal, quan el parlant emet alguns segments que sobresurten dels valors que usa habitualment en la conversa; o de *canvi de registre*, quan el parlant desplaça el seu camp tonal, ja sigui a un nivell superior o inferior i, fins i tot, es produeix un canvi de timbre. Tots aquests trets melòdics sempre es troben en contorns que ja tenen altres trets /+emfàtic/.

En els contorns del patró 1, hem trobat que alguns contorns amb èmfasi presentaven alteracions en el camp tonal, com és el del gràfic 75.

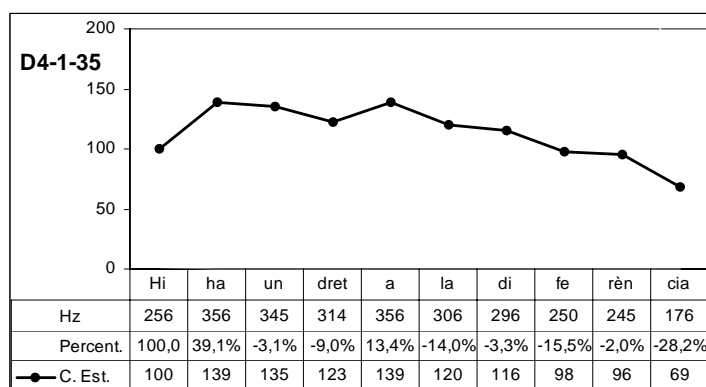

Gràfic 75. Contorn amb alteració al camp tonal.

El contorn anterior té un èmfasi de *paraula ascendent a normal*, un ascens del 86,2%, que li suposa una *alteració al camp tonal*. Fixem-nos que el parlant, en aquest cas, una dona, emet

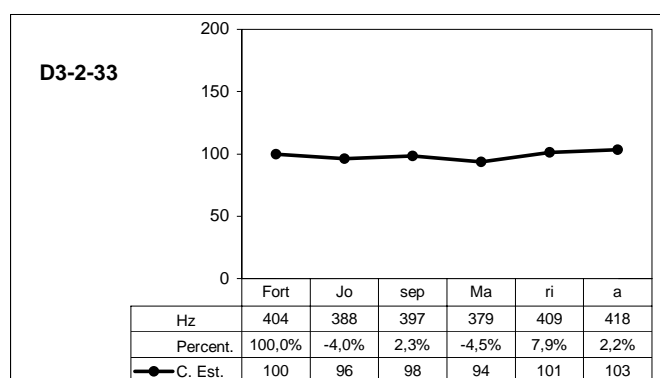
una síl·laba a 324 Hz, quan en realitat el seu camp tonal se situa sempre en nivells força inferiors, entre 150 i 250 Hz.

D'altres, han estat produïts en un registre massa alt per al parlant, com els dos contorns que trobem a continuació, els quals van ser emesos per homes cridant amb èmfasi i en un registre molt agut, tenint en compte la seva tessitura habitual.

Gràfic 76. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent i canvi de registre tonal.

Fixem-nos que el contorn del gràfic 76 té cinc valors superiors a 300 Hz, mentre que la tessitura normal d'aquest parlant, un home, se sol situar al voltant de 200 Hz. Com a darrer cas, exposem el contorn del gràfic 77, que comença amb un valor de 404 Hz i continua amb valors molt alts, 388 Hz, 397 Hz, 379 Hz, 409 Hz i 418 Hz.

Gràfic 77. Contorn amb èmfasi de declinació plana i canvi de registre tonal.

Aquest enunciat és emès amb una veu molt més aguda que la de la tessitura habitual del parlant perquè està cridant de forma aferrissada a un membre de la colla castellera que es troba a una alçada considerable *Fort, Josep Maria!*

Cal dir, però, que aquests contorns tenen altres èmfasis al cos del contorn, èmfasi *de paraula ascendent*, el del gràfic 75, i *de declinació plana*, el del 76, i són produïts amb molta més intensitat.

Ara bé, tant la intensitat com el *tempo* no els considerem trets melòdics que defineixin l'entonació del contorn, sinó que són característiques acústiques que els acompanyen per tal que la intencionalitat del parlant es vegi acomplida.

4.1.7 Recapitulació

El patró 1, Inflexió final descendent, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix un 40%, pel cap alt, fins a la primera vocal tònica, que es troba en el punt més alt i constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, les quals poden no ser-hi quan el contorn comença en síl·laba tònica; continua amb un descens suau fins a la darrera síl·laba tònica, a partir de la qual comença la inflexió final fins al darrer segment tonal, amb un percentatge de descens fins a un màxim d'un 40% o d'ascens fins a un 10%, que culmina en el punt més baix. Vegeu els trets melòdics típics al quadre següent:

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• ascens (-40%)	• de declinació constant	• descens

Quadre 62. Trets melòdics típics del patró 1.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /-I-E-S/, per la qual cosa el considerem el patró neutre, és a dir, el menys marcat.

Com es podrà constatar més endavant, aquest patró juntament amb els 2 i 3 constitueixen un grup de patrons no emfàtics, els quals presenten un bon nombre de coincidències i alguna divergència. Tots tres tenen en comú els trets melòdics del primer pic i del cos del contorn i dissenteixen en el tret de la inflexió final: descendent a partir d'un 10% al patró 1, ascendent (de 10% a 80%) al patró 2 i ascendent ($\geq 80\%$) al patró 3.

Hi ha contorns, però, que presenten trets melòdics que ultrapassen els límits establerts: es tracta dels trets melòdics d'èmfasi. Aquests poden provocar canvis a les diverses parts dels contorn o alteracions en el camp tonal i, fins i tot, un canvi de registre. Les realitzacions de contorns amb algun tret d'èmfasi responen al tonema /-I+E-S/.

El patró 1 és el que té més contorns, un 43,4% del total, d'entre els quals predominen els contorns amb èmfasi, un 80,7%, davant d'un 19,3% de típics, els quals són majoritàriament complets. Aquestes realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, de totes les edats i de diverses contrades de la geografia lingüística catalana.

Des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic, hem obtingut una àmplia varietat d'enunciats, la meitat dels quals són declaratius i la resta es reparteixen equitativament entre exclamatius i interrogatius; pel que fa als interrogatius, abunden més els parcials o pronominals davant dels absoluts. Considerant el context del qual han estat extrets els diversos enunciats del grup que comparteixen una mateixa melodia, veiem que han estat utilitzats pels parlants per preguntar, afirmar, negar, pregar, respondre, suggerir, expressar indignació, o també, per ser sarcàstic, irònic, contundent, entre d'altres.

Vegem al quadre 63 els trets melòdics d'èmfasi, els quals poden aparèixer sols o combinats en els contorns d'aquest patró. En principi, totes les combinacions són possibles, encara que no totes les tenim exemplificades.

De tots aquests trets, n'hi ha un que és exclusiu d'aquest patró, el de *descens* (+40%) a la inflexió final.

Qualsevol d'aquests trets pot trobar-se en un contorn d'aquest grup, sol o combinat amb d'altres trets. Per consegüent, trobem els diversos tipus d'èmfasi al primer pic combinats amb els del cos, excepte quan té lloc un *ascens* (+40%) o un *desplaçament a una vocal tònica posterior*, al primer pic, i un *de cos ascendent*; i quan hi ha un *desplaçament a una vocal àtona anterior*, al primer pic, i un *de declinació pronunciada*, al cos del contorn. Excepcionalment, en contorns d'enunciats molt llargs podem trobar més d'un èmfasi al cos del contorn, com la combinació *de paraula ascendent* i *de declinació plana*.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+40%) • despl. v. àtona ant. • despl. v. tònica. post. • despl. v. àtona post. 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de paraula descendent • de cos ascendent • de declinació plana • de regularitat • d'irregularitat • de declinació pronunciada 	<ul style="list-style-type: none"> • descens (+40%) • accent sintagmàtic elevat • descens truncat
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 63. Trets melòdics d'èmfasi del patró 1.

També trobem èmfasi al cos i a la inflexió final. En aquest cas, veiem que els contorns amb èmfasi *de paraula ascendent* o *de declinació plana*, al cos, no en tenen mai un de *descens truncat* a la inflexió final, i que el *d'irregularitat*, *de regularitat* i *de declinació pronunciada*, que tenen lloc al cos, no presenten cap tipus d'èmfasi a la inflexió final.

Pel que fa a les combinacions que en aquest patró no tenim exemplificades, es pot comprovar si existeixen al patró 2 o al 3, els quals ja hem comentat que melòdicament són molt semblants al patró 1. Així, si en tenim exemples, entendrem que és possible la combinació.

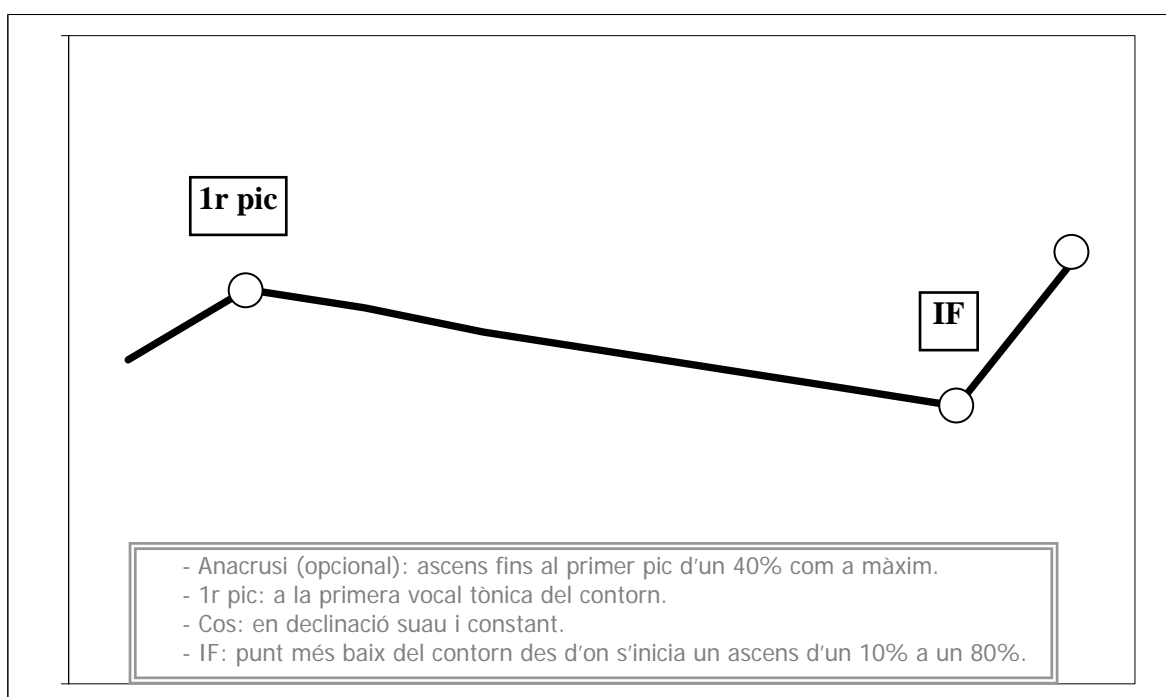
Els èmfasis per *alteració al camp tonal* i per *canvi de registre* poden donar-se en contorns que presenten qualssevol dels altres trets.

4.2 El patró 2. Inflexió final ascendent (de 10% a 80%)

4.2.1 Les característiques

El patró 2 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, perquè presenta una inflexió final ascendent (de 10% a 80%), la qual consta de dos segments tonals amb els valors més baix i més alt del contorn, i una direcció, un ascens, com es pot veure en el gràfic següent.

Gràfic 78. Patró 2. Inflexió final ascendent (de 10% a 80%).

Malgrat que el tret melòdic que es dona a la inflexió final, que anomenem *ascens* (de 10% a 80%), sigui el que defineix i distingeix aquest patró davant de la resta, hi ha d'altres trets complementaris que també el caracteritzen: un al primer pic, *ascens* (40%) i un altre al cos, *declinació constant*.

En aquest patró, representat al gràfic 78, la línia melòdica s'inicia amb un ascens tonal d'un 40%, com a màxim, fins a arribar al primer pic, situat a la primera vocal tònica del contorn. Les síl·labes àtones anteriors constitueixen l'anacrusi, una part que no sempre és present en els contorns ni és un element imprescindible. Després del punt alt del primer pic, comença el cos del contorn, pel qual la línia transcorre en un pendent constant que culmina en la darrera síl·laba tònica, que conté l'accent sintagmàtic i que es troba en el punt més baix del contorn, en la qual comença una inflexió tonal final ascendent, d'entre un 10% i un 80%, que acaba en el segment següent, que sol ser el punt més alt del contorn.

En general, si la paraula que conté l'accent sintagmàtic és plana o esdrúixola, la vocal tònica té un sol valor, el més baix del contorn, i la resta de vocals, una o dues, fan de suport a la inflexió. Si és aguda, la vocal tònica sol tenir dos valors, el més baix i el més alt del contorn. Hi ha, però, alguns contorns que acaben en paraula aguda i la vocal tònica només presenta un valor; en aquests casos considerem que la inflexió final comença a la vocal àtona anterior a la vocal tònica i culmina en la vocal tònica, que es troba en el punt més alt de l'ascens. La vocal que tingui el darrer valor del contorn tindrà el valor més alt.²⁸

Des d'un punt de vista fonològic és un patró /-I -E +S/: és /- interrogatiu/ perquè l'ascens de la inflexió final és igual o inferior al 80%, un percentatge amb el qual els contorns no es perceben com a pregunta; és /- emfàtic/ perquè no presenta uns trets d'èmfasi rellevants que ens permetin distingir-lo dels altres; i és /+suspès/ perquè conté realitzacions de contorns inacabats i els parlants els hi perceben. Per aquests trets fonètics i fonològics, caracteritzarem aquest patró com a suspès, que és el tret més marcat.

Aquest patró coincideix amb el tret fonològic /-èmfasi/ i amb les característiques melòdiques relatives al primer pic i al cos del contorn del patró 1 i del 3. La diferència es

²⁸ Encara que el segon segment de la inflexió final és el que conté el valor més alt a gairebé tots els contorns d'aquest grup, hi ha un petit nombre en què l'ascens no és suficient per compensar el descens que té lloc al cos i, per tant, el segon segment té un valor inferior al primer pic. Tot i així, el contorn és típic.

troba a la inflexió final: al patró 1 és descendent (a partir d'un 10%) i al patró 2, ascendent (d'un 10% a un 80%).

4.2.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 162 contorns, un 27,9% del total, representatius d'aquest patró. N'hi ha 42 que presenten només inflexió final, i els altres 120 són complets (vegeu apèndix, pàgs.193-313).

Els 162 contorns que pertanyen al patró 2 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre 64. Si observem la classificació, constatem que predominen els contorns amb èmfasi, 116 exemples, davant dels contorns típics, 46; i els contorns complets, 120, davant dels que només són formats per inflexió final, 42. Igual com hem fet al patró 1, dividim els contorns amb èmfasi complets en subgrups, utilitzant com a criteri les parts on poden tenir lloc els èmfasis.

Contorns del patró 2		Nombre : 162
Típics (46)	Formats per IF	27
	Complets	19
Amb èmfasi (116)	Formats per IF	15
	Complets:	101
	- A la IF	7
	- Al cos (a la IF)	33
	- Al 1r pic: V.tònica +40% d'ascens, (al cos), (a la IF)	3
	- Al 1r pic: V.àtona anterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	12
	- Al 1r pic: V.tònica posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	14
- Al 1r pic: V.àtona posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	32	

Quadre 64. Classificació dels contorns del patró 2.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (106 homes i 56 dones) i d'edats diverses, com podem veure en el quadre 65. Podem observar, doncs, que el patró és vigent a tots els trams d'edat.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, la majoria d'enunciats, 147, han estat emesos per parlants que procedeixen de la varietat central, 10 de la nord-occidental, 3 de la balear i 2 de la valenciana, alguns dels quals es van passar a les proves de percepció respostes per parlants de les quatre varietats dialectals. La majoria

d'informants van reconèixer la melodia com a pròpia quan havien de respondre si eren enunciats acabats, si eren pregunta o si eren una exclamació. D'aquestes proves de percepció, es desprèn que aquest patró existeix en les quatre varietats dialectals.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	19	7
31-40	5	14
41-50	29	16
51-60	37	12
61-70	16	7
Total	106	56

Quadre 65. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 2.

Els 162 enunciats d'aquest grup han estat extrets de contextos molt diversos. Des d'un punt de vista gramatical, es reparteixen en 65 declaratius, 50 interrogatius, és a dir, preguntes en el context, i 47 exclamatius. Els declaratius són sempre enunciats no acabats que el parlant fa servir tot efectuant una inflexió ascendent per indicar que continua mantenint el torn.

Els 50 enunciats que són preguntes en el context poden ser interrogatives absolutes o totals, parcials o pronominals, i reiteratives.

Les interrogatives absolutes o totals pregunten sobre alguna cosa i se solen respondre amb *sí* o *no*, com seria el cas de *Significa ser mare?* (D4-3-20B), *Es pot ser ràpid i fer-ho bé?* (D3-2-20), *Vostè treballa?* (D1-3-8), *Ha pogut dormir?* (D1-3-2C), *Has comprat oli?* (D1-9B-20A), *És car el preu dels diaris?* (D4-4-9), *És cantant?* (D1-9-1), *Amb el sí, el veieu amb el sí?* (D4-2-26E), *Estats Units?* (A+A+2), *Eh que tenen pare?* (D4-1-46), *És així, oi?* (D3-2-26), *I la pronúncia, ha anat bé?* (D2-4-3C). Algunes, aporten altres matisos significatius, a causa d'una focalització *Trenta mil pessetes, és car per un estudiant?* (D4-4-45); o, simplement, es pot tractar d'un suggeriment-convit, *Anem, Iolanda?* (D4-4-6), *Vol jugar a l'a+a+?* (D2-4-1B); d'un prec *Me deixa enraonar-li el català?* (D4-1-21A); o d'una pregunta retòrica *Em sembla que està més clar que l'aigua, no?* (D4-2-8A), *perfecte, eh?* (A1-9), *que fumi, vale?* (P2-2).

Les parcials o pronominals pregunten sobre algun aspecte concret de l'enunciat i van encapçalades per un element interrogatiu, com *Què passa, Camps?* (D4-2-44A), *D'on?* (D1-9B-20B), *I per què?* (D4-1-11), *què pensaríeu?* (D4-2-26E), *D'on véns, Josep?* (D1-8-20).

I les reiteratives demanen que es repeteixi alguna cosa que s'acaba de dir *I tenen més de dos quilòmetres me din?* (D3-2-22), *perdó, el nom, has dit?* (D1-8-5), *Què dius?* (D4-3-17), *Eh?* (D1-11-1).

Els 65 enunciats declaratius, que són inacabats, es corresponen amb parts d'una declarativa. Així, per exemple, tenim sintagmes, com *el general Prim/el Gaudí* (D1-9B-22A/B); *necessitarem/una mica de vi dolç/ aigua/ sucre/ melmelada de maduixa/ mandarines/* (D2-1-5 A/B/C/E/I/K); *i actualment* (D4-2-36A), *efectivament* (D4-1-5A); oracions subordinades davant de la principal, com *Si tu no tinguessis l'àvia o el canguro* (D4-3-22A), *Si ens agrada* (D4-2-14B), *encara hi ha dones moltes vegades, fins i tot* (D4-1-8E), *Quan aquests fills meus siguin grans* (D4-3-25A), *abans de començar el programa* (D4-2-28E); oracions juxtaposades, com *La meva germana és viuda/ té quatre fills,...* (D4-1-45A/B); coordinades, com *Ja es pot aixecar i es pot posar dret/i...* (D1-3-7A), *O comprem un jugador de dos mil cinc-cents milions de pessetes/ o...* (D4-2-15A); *Això no ho solventa el senyor Serra Ferrer/ni...* (D2-2-1A); o elements dislocats, com *Per número d'habitants* (D3-2-25A), *Per mi* (D5-2-1A), *Però a la vida real* (D1-2-20A).

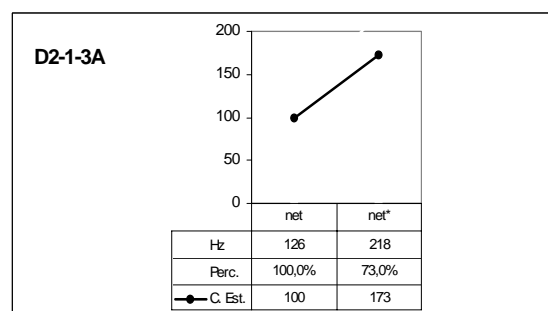
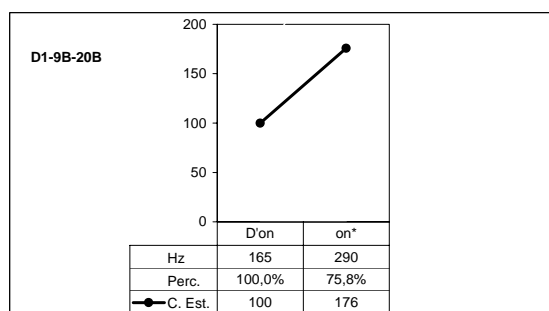
Finalment, tenim 47 enunciats exclamatius, com *que va!* (D1-8-10A), *eh!* (D4-1-28B), *home!* (D2-3-23B), *exacte!* (D3-1-16), *I tant!* (D4-3-19), *però no hi ha hagut manera!* (D1-5-1), *no hi és!* (D1-11-4B), *Ui que bé!* (D4-2-27D), *ataqueu massa!* (D4-1-36A), *Ho ha agafat tot!* (D1-8-25A), *I és que no, és impossible!* (D1-5-4), *A mi, no m'havien explicat res!* (D1-10-6B), *Joan!* (D2-2-9), *David!* (D2-5-4A) *és moviment!* (D4-1-2B), *Jo el recordo molt!* (D2-6-2A), *aquest senyor que té aquesta cosa blanca aquí!* (D4-1-40C), *si no encerto aquesta!* (D2-4-3A), *Ves qui m'ho havia de dir!* (D2-3-10), *I tant que n'hi ha!* (D4-1-14). En aquest grup, trobem dos precés, *tinguem una obertura més de mira!* (D4-1-25C), *Però, doctor, estigui quiet!* (D1-3-1A) i una ordre cortesa *I vingui, sisplau, aquí a la cadira!* (D1-3-7B).

4.2.3 Contorns típics formats per inflexió final

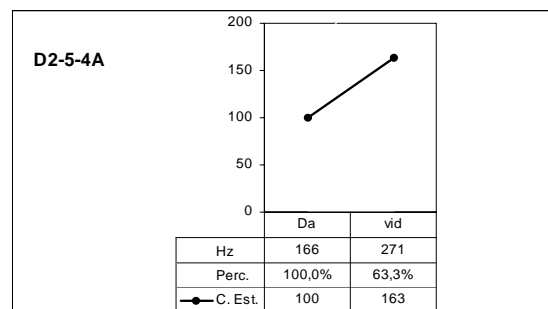
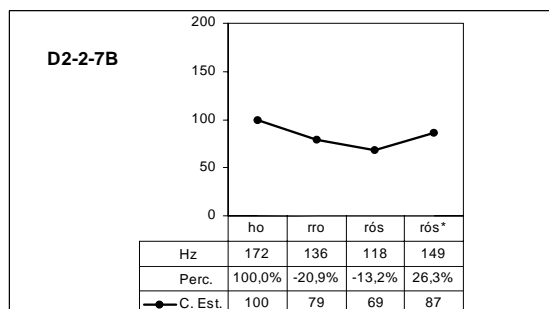
Tenim un total de 27 contorns típics formats per inflexió final (vegeu apèndix, pàgs.195-213) que tenen en comú un tret melòdic propi del patró 2:

- *Inflexió final amb un ascens d'un 10% a un 80%.*

Com a exemples d'aquest tipus de patró, presentem quatre gràfics, els quals en el context són una pregunta (gràfic 79), el membre d'una enumeració pertanyent a una declarativa (gràfic 80), una exclamació (gràfic 81) i un vocatiu (gràfic 82); malgrat que des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic són ben diversos, constatem que comparteixen una mateixa melodia.

Gràfic 79. Contorn típic format per inflexió final. Gràfic 80. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 81. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 82. Contorn típic format per inflexió final.

Tots quatre contorns tenen en comú una inflexió final amb un ascens d'entre el 10% i el 80%: un 75,8% d'ascens el contorn del gràfic 79, un 73%, el del 80, un 26,3%, el del 81, i un 63,3%, el del 82. De tots els contorns, el del gràfic 81 ens podria semblar que no compleix els requisits mínims, perquè la línia melòdica presenta un descens i un ascens, però no és així: es tracta d'una exclamació formada per una paraula, *horrorós!*, que tota sola no pot constituir un contorn complet. En aquests cas, com també passa en d'altres, com *el general Prim* (D1-9B-22A), *el Gaudí* (D1-9B-22B), *exacte* (D3-1-16) o *efectivament*

(D4-1-5A), la línia melòdica comença amb un descens perllongat, que afecta les síl·labes àtones anteriors a la síl·laba tònica on comença la inflexió final, que és el punt més baix del contorn, a partir del qual la línia continua amb un ascens cap a la darrera síl·laba del contorn, en què acaba.

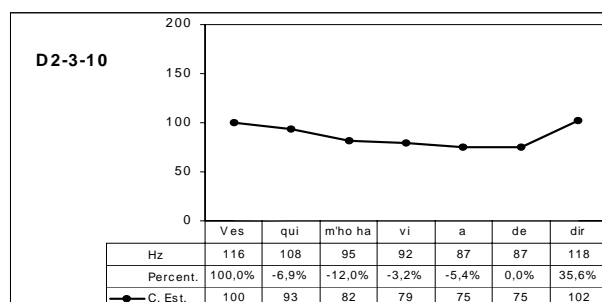
Novament, tenim tota una sèrie de contorns que comparteixen la melodia alhora que representen formes gramaticals diferents i compleixen funcions semanticopragmàtiques diverses.

4.2.4 Contorns típics complets

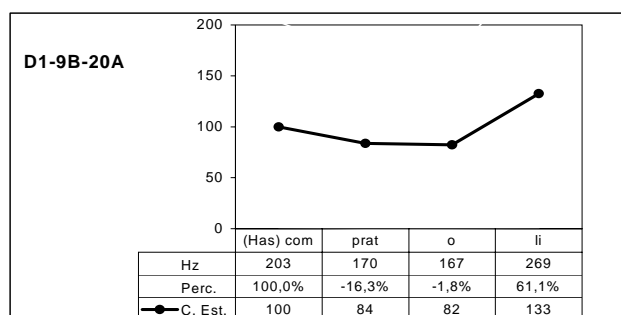
En aquest grup, tenim un total de 19 contorns típics complets (vegeu apèndix, pàgs. 215-229), amb uns trets melòdics que es troben dins dels límits establerts per al patró 2:

- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 40% com a màxim.*
- *1r pic: a la primera vocal tònica del contorn.*
- *Cos: en declinació suau i constant.*
- *IF: punt més baix del contorn des d'on s'inicia un ascens d'un 10% a un 80%, que culmina en el punt més alt.*

A continuació, exposem 3 contorns representatius d'aquest grup, els quals corresponen a una exclamació, *Ves qui m'ho havia de dir!* (gràfic 83), a una pregunta en el context, *Has comprat oli?* (gràfic 84), i a una declarativa inacabada, *Durant quaranta anys...*(gràfic 85). Fixem-nos que els tres comparteixen els trets melòdics propis del patró: primer pic a la primera vocal tònica del contorn, cos amb un pendent suau i constant i inflexió final amb un ascens d'entre un 10% i un 80%.

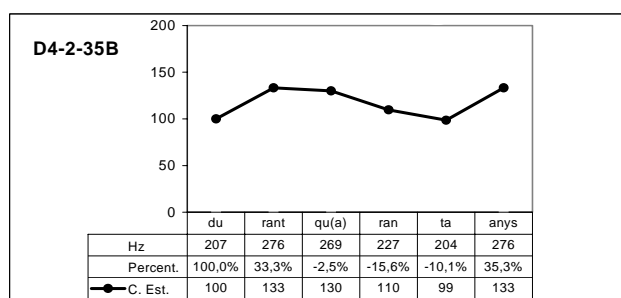

Gràfic 83. Contorn típic complet

Gràfic 84. Contorn típic complet.

Després del primer pic, en tots tres casos la línia descendeix fins al començament de la inflexió final i, seguidament, efectua un ascens fins al darrer segment tonal d'un 35,6%, d'un 61,1% i d'un 35,3%, respectivament.

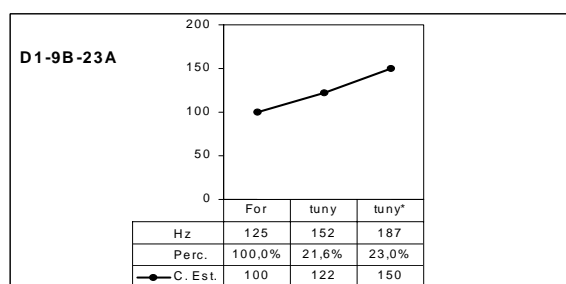
Gràfic 85. Contorn típic complet.

Veiem, doncs, com la melodia del patró 2 s'utilitza tant per produir una exclamació, *Veus qui m'ho havia de dir!*, com una interrogativa absoluta, *Has comprat oli?*, o una declarativa inacabada, *durant quaranta anys...* Amb d'altres matisos expressius, el patró 1 també ens serveix per emetre exclamacions, interrogatives absolutes, i declaratives; ara bé, les declaratives del patró 1 difereixen de les del patró 2 perquè són enunciats acabats.

4.2.5 Contorns amb èmfasi formats per inflexió final

Comptem amb 15 contorns formats per inflexió final que presenten algun tret d'èmfasi (vegeu apèndix, pàgs. 231-241). Aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 2, caracteritzat fonològicament per /-I-E+S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /-I+E+S/, perquè totes contenen un tret melòdic d'èmfasi.

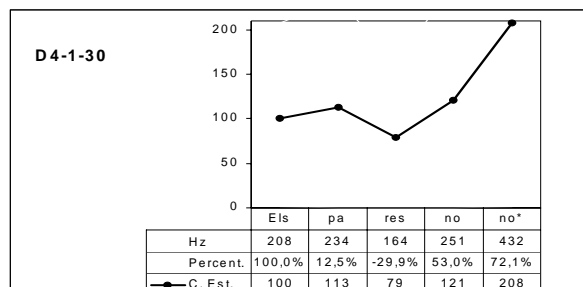
En els exemples que hem obtingut, observem un mateix tipus d'èmfasi: la vocal que conté l'accent sintagmàtic i a partir de la qual s'inicia la inflexió final no es troba al final del descens constituint el punt més baix del contorn, sinó que és en un punt elevat respecte al valor del segment anterior, al voltant d'un 10% com a mínim, tal com podem veure a la síl·laba *-tuny* del gràfic següent, que es troba en un 21,6% d'ascens. A aquest tret melòdic l'anomenarem *accent sintagmàtic elevat*. Des de l'accent sintagmàtic, continua l'ascens fins al darrer segment tonal, que en el gràfic és d'un 23%.

Gràfic 86. Contorn amb accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

El tret melòdic *accent sintagmàtic elevat*, si és molt marcat, pot implicar que el darrer segment tonal de la inflexió final d'alguns contorns tingui un valor força alt, com és el cas que veurem a continuació.

L'enunciat *Els pares, no?*, que és una pregunta retòrica en el context, té una línia melòdica amb un ascens molt pronunciat, d'un 53%, després de *Els pares*, per produir el primer segment de la inflexió final, *no*, que constitueix el tret melòdic d'èmfasi, i un 72,1% més per emetre el segon i darrer segment tonal, *no**. En aquest cas, l'ascens tonal des de *-res* fins al darrer valor *no** és d'un 163%.

Gràfic 87. Contorn amb accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

Com podem constatar, aquest tret melòdic d'èmfasi es pot presentar més o menys marcat i ens serveix als parlants per a diversos tipus d'enunciats, d'acord amb el context i amb el que es vol expressar.

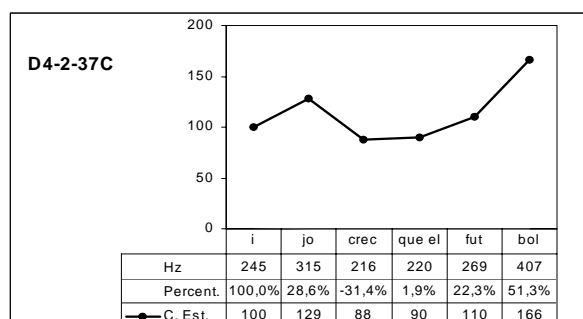
4.2.6 Contorns complets amb èmfasi

Aquest és el grup de contorns més gran d'aquest patró: comptem amb 101 gràfics (vegeu apèndix, pàgs. 243-313). Com ja havíem fet al patró 1, hem dividit en subgrups, per tal de veure la tipologia d'èmfasis que poden tenir lloc a cadascuna de les parts d'aquests contorns. Cal dir que els èmfasis poden aparèixer només en una part, en dues o en totes tres alhora. Com ja hem dit a l'apartat anterior, aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 2, caracteritzat fonològicament per /-I-E+S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /-I+E+S/, perquè totes contenen trets melòdics d'èmfasi.

4.2.6.1 A la inflexió final

Es tracta de 7 contorns complets (vegeu apèndix, pàgs. 244-249) que només tenen un èmfasi a la inflexió final, que coincideix amb el que hem constatat a l'apartat de contorns amb èmfasi a la inflexió final: *accent sintagmàtic elevat*.

El contorn que exemplifiquem, *I jo crec que el futbol*, té un èmfasi a la inflexió final que es caracteritza perquè la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic, *fut-*, es troba en un punt de l'ascens, un 22,3%, que ha començat al segment tonal anterior i culmina en el següent.

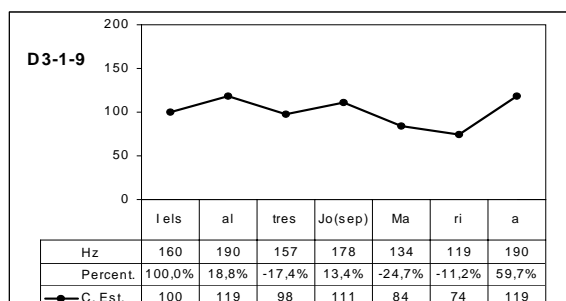
Gràfic 88. Contorn amb accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

El percentatge d'ascens de la inflexió final és d'un 51,3%, el qual es calcula a partir de la distància del primer segment tonal de la inflexió final, *fut-*, fins al segon i darrer segment tonal, *-bol*, tal com ens avalen les proves de percepció.

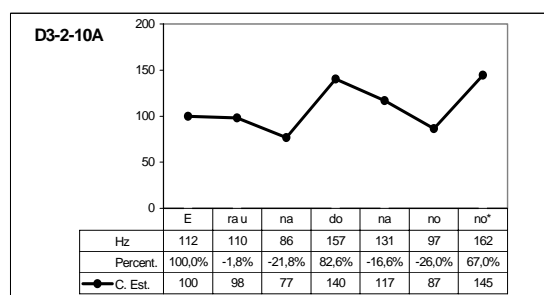
4.2.6.2 Al cos i, opcionalment, a la inflexió final

En aquest subapartat tenim 33 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 250-271) en els quals podem observar diversos tipus d'èmfasi al cos del contorn: *de paraula ascendent*, *de paraula descendent*, *de cos ascendent*, *de regularitat* i *de declinació plana*. Tota aquesta tipologia d'èmfasi, a vegades, es presenten sols i, fins i tot, aparellats en el cos del contorn i, d'altres, apareixen combinats amb un èmfasi a la inflexió final del tipus *accent sintagmàtic elevat*.

En els dos exemples que exposem a continuació té lloc un èmfasi de paraula ascendent al cos, amb una elevació del 13,4% a la paraula *Josep* del gràfic 89, i del 82,6% a la síl·laba tònica de *dona* al gràfic 90.

Gràfic 89. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent.

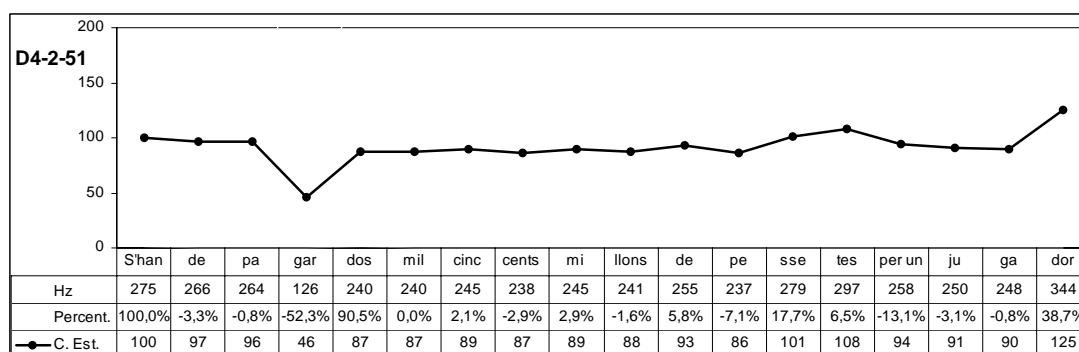

Gràfic 90. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent.

La resta del contorn és típica en ambdós casos: el primer pic a la primera vocal tònica, *al-* i *E-*, respectivament, i inflexió final ascendent, amb un percentatge del 59,7%, al del gràfic 89, i del 67%, al del gràfic 90.

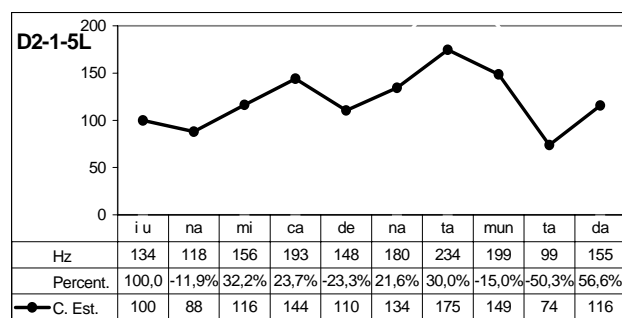
Al gràfic 91, hi ha representat un èmfasi *de paraula descendent* al cos del contorn, que es caracteritza per un trencament de la línia melòdica del contorn provocat per un descens tonal en una o més síl·labes d'un mot, que ha de ser d'un 30% com a mínim. La línia melòdica que comença al primer pic, *S'han*, descendeix en les síl·labes *de pa-*; a continuació efectua un descens tonal molt pronunciat fins a *-gar*, d'un 52,3%, el qual constitueix un èmfasi de paraula descendent; seguidament un èmfasi de declinació plana

a dos mil cinc-cents millions de pe-, i un èmfasi de paraula ascendent a -setes; finalment, un descens fins a la síl·laba on comença la inflexió final i un ascens d'un 38,7% fins al darrer segment tonal. Així, doncs, la línia melòdica d'aquest contorn conté tres tipus d'èmfasi al cos: èmfasi de paraula descendent, declinació plana i èmfasi de paraula ascendent.

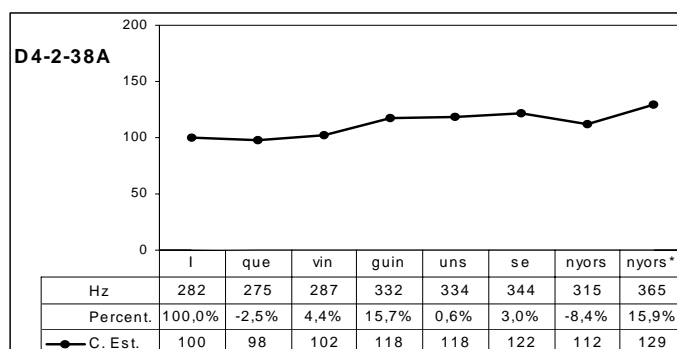
Gràfic 91. Contorn amb èmfasi de paraula descendent, de paraula ascendent i de declinació plana al cos.

Un altre tipus d'èmfasi al cos del contorn que esmentàvem és el de regularitat; es tracta d'un conjunt d'ascensos que es donen en síl·labes àtones o tòniques de tot el cos de forma regular. A l'enunciat del gràfic següent té lloc un moviment regular d'ascens, que culmina en vocal àtona, *i una mica de nata muntada*.

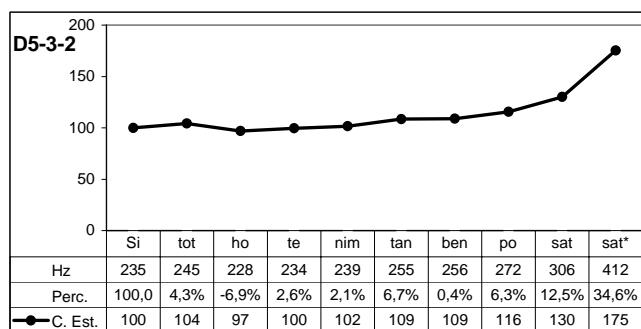
Gràfic 92. Contorn amb èmfasi de regularitat al cos.

També presenta un èmfasi al cos del contorn, de cos ascendent, l'enunciat del gràfic 93. La línia melòdica comença amb un descens insignificant a *I que*, d'un 2,5%, i continua amb un ascens continuat, *vinguin uns se-*, que palesa l'èmfasi; a partir d'aquí, la línia descendeix un 8% cap al primer segment de la darrera síl·laba tònica del contorn, *-nyors*; i, finalment, efectua un ascens típic del 15,9%.

Gràfic 93. Contorn amb èmfasi de cos ascendent.

Molt semblant a aquest darrer exemple, tenim el gràfic següent, en què hi ha un èmfasi de cos ascendent, però, també, un d'accent sintagmàtic elevat.

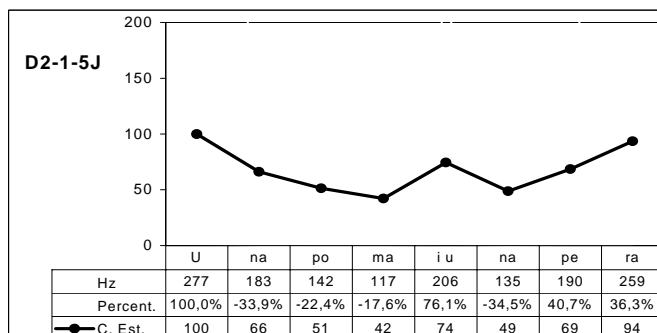

Gràfic 94. Contorn amb èmfasi de cos ascendent i d'accent sintagmàtic elevat.

Fixem-nos que la línia melòdica comença amb un ascens cap al primer pic, que culmina en la vocal tònica, *tot*; seguidament, efectua un descens d'un 6,9% fins a la síl·laba *ho*, a partir de la qual inicia un ascens suau i continuat, *tenim tan ben po-*, que constitueix un èmfasi de cos ascendent perquè la declinació típica d'aquest patró és descendent; i, finalment, ascendeix cap a la darrera síl·laba tònica, *-sat*, el primer segment de la qual es troba en un punt un 12,5% elevat, un tret que constitueix un èmfasi d'accent sintagmàtic elevat, i el segon, *-sat**, després d'un ascens típic del 34,6%.

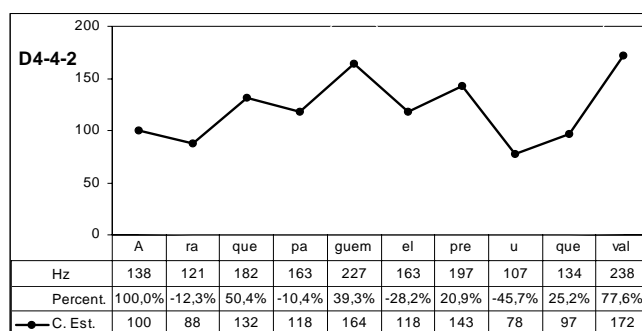
Hi ha, encara, en aquest grup, altres tipus de contorns que tenen èmfasi al cos i a la inflexió final alhora. Els exemples que tenim combinen un èmfasi de paraula ascendent o un de regularitat, que tenen lloc al cos, amb un d'accent sintagmàtic elevat a la inflexió final, tal com podem veure en els gràfics següents.

Al gràfic 95, tenim un èmfasi de paraula a *i u*-, amb un ascens del 76,1%, i un d'accent sintagmàtic elevat, que recau a la síl·laba *pe*- de *pera*, amb un percentatge d'un 40,7%.

Gràfic 95. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent al cos i accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

I al gràfic 96, tenim un èmfasi de regularitat que recau a les síl·labes tòniques *i* que és seguit per les síl·labes que es troben al primer pic i a la inflexió final, *Ara que paguem el preu que val*.

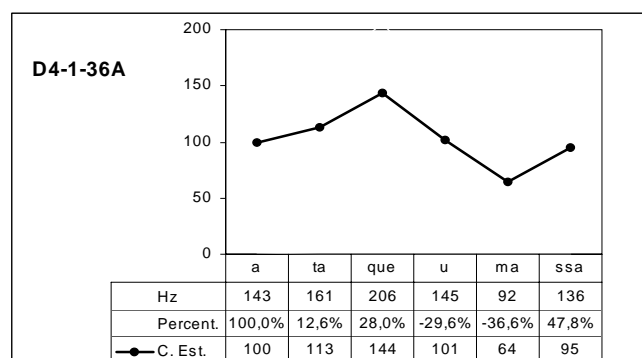
Gràfic 96. Contorn amb èmfasi de regularitat al cos i accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

Observem, però, que la vocal que tenim al primer *que* és produïda com a tònica, malgrat que hauria de ser àtona, de tal manera que segueix la línia regular d'ascens-descens continuat del contorn. I a la inflexió final, un èmfasi d'accent sintagmàtic elevat, que se situa a *que* en un ascens del 25,2%. Aquest darrer contorn és un exemple emblemàtic de moviment regular amb una estructura que Cantero anomena *dents de serra*.

4.2.6.3 Al primer pic, primera vocal tònica amb +40% d'ascens i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim tres contorns (vegeu apèndix, pàgs. 272-273) que presenten un èmfasi al primer pic, *ascens* (+40%). Aquest èmfasi apareix acompanyat d'un *de declinació pronunciada*, al primer; d'un *de paraula ascendent*, al segon; i d'un *de cos ascendent* i d'*accent sintagmàtic elevat*, al darrer.

D'aquests tres contorns, exemplifiquem el de l'enunciat *Ataqueu massa!* amb èmfasi al primer pic i al cos. La línia melòdica del contorn comença amb un ascens fins al primer pic d'un 44%, *Ataque-*, on té lloc l'èmfasi d'ascens (+40%); continua amb un descens pronunciat en les síl·labes *-u ma*, que constitueix l'èmfasi de declinació pronunciada; i, finalment, efectua un ascens típic d'un 47,8% fins a la darrera síl·laba *-ssa*.

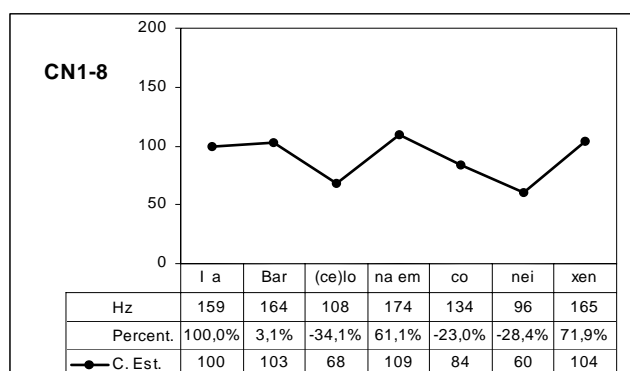
Gràfic 97. Contorn amb èmfasi al primer pic, ascens (+40%), i al cos, de declinació pronunciada.

4.2.6.4 Al primer pic, desplaçat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim 12 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 274-281) que presenten èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior* a la primera vocal tònica. Aquest èmfasi es combina amb d'altres que tenen lloc al cos del contorn, com el *de paraula ascendent*, el *de cos ascendent* i el *de regularitat*, o a la inflexió final, com el *d'accent sintagmàtic elevat*. Només tenim un cas que té a més de l'èmfasi del primer pic, un *de cos ascendent*, al cos, i un *d'accent sintagmàtic elevat*, a la inflexió final.

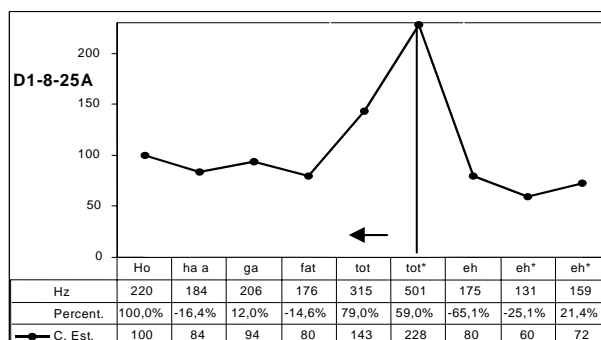
Destacarem dos contorns, un amb èmfasi al primer pic i al cos, *I a Barcelona em coneixen?*, i un que en té a totes tres parts, *Ho ha agafat tot!*

La línia melòdica del primer enunciat del gràfic 98 comença amb un ascens de les síl·labes *I a* fins a *Bar-*, síl·laba aquesta darrera que constitueix el primer pic i conté un èmfasi, *desplaçament a una vocal àtona anterior*; continua amb un descens fins al següent valor *-celo-*, seguit d'un ascens pronunciat, d'un 61,1% fins a *-na em*, on es troba l'èmfasi de paraula ascendent. A partir d'aquí, té lloc un descens fins a l'última síl·laba tònica de l'enunciat *conei-*, el punt més baix del contorn; i, finalment, acaba en un ascens del 71,9% a *-xen*.

Gràfic 98. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a la vocal àtona anterior, i de paraula ascendent al cos.

El segon contorn és el que hi ha a continuació, *Ho ha agafat tot!*, el qual conté èmfasi a les tres parts del contorn.

Gràfic 99. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior, de paraula ascendent al cos, i d'accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

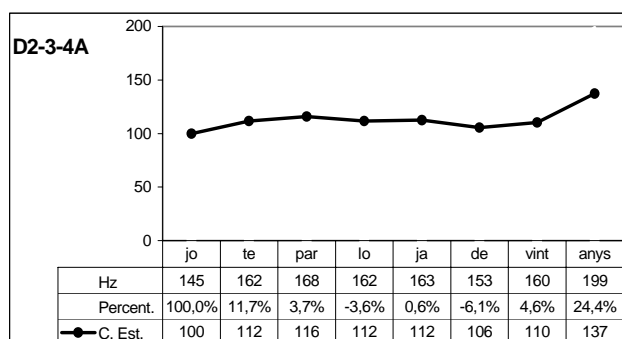
La línia melòdica s'inicia en la vocal àtona *Ho*, anterior a la primera tònica, *ha*, que constitueix l'èmfasi al primer pic del contorn; seguidament, comença el cos del contorn amb un descens, seguit d'un èmfasi de paraula ascendent a la síl·laba *ga-* de la paraula *agafat* amb un 12% d'ascens; i, finalment, un èmfasi d'accent sintagmàtic elevat al primer

segment tonal de *tot* amb un ascens del 79%; a partir d'aquí, la línia continua en un ascens típic del 59% fins al segon segment tonal *tot**, on acaba.

4.2.6.5 Al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat comptem amb 14 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 282-291) que es caracteritzen perquè presenten un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal tònica posterior* a la primera vocal tònica. Aquest tipus d'èmfasi pot aparèixer sol o combinat amb el de *paranla ascendent*, amb el de *cos ascendent*, amb el de *regularitat* o amb el de *declinació plana*, al cos del contorn, i amb el d'*accent sintagmàtic elevat*, a la inflexió final.

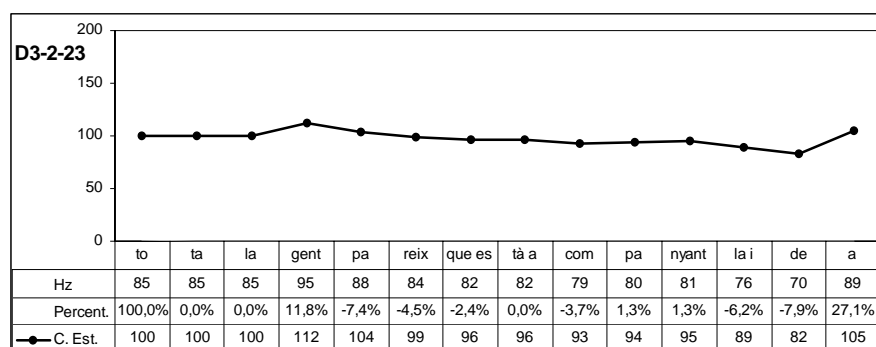
A continuació, trobem el contorn de l'enunciat *Jo te parlo ja de vint anys!*, el qual, des d'un punt de vista melòdic, es caracteritza per tenir èmfasi al primer pic, perquè està desplaçat a la vocal tònica posterior a la primera vocal tònica, *Jo te par-*; mentre que el cos del contorn, amb un descens suau, i la inflexió final, amb un ascens del 24,4%, són típics.

Gràfic 100. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior.

Un altre exemple d'aquest grup és la representació de l'enunciat *Tota la gent pareix que està acompanyant la idea*, que es pot veure en el gràfic 101. En aquest contorn, la línia melòdica comença amb un ascens fins al primer pic d'un 11,8%, *tota la gent*, que presenta un èmfasi perquè es troba desplaçat a una vocal tònica posterior, *gent*, a la primera vocal tònica, *to-*; continua en el cos del contorn amb un èmfasi de declinació plana, *pareix que està acompanyant la i-*, perquè presenta oscil·lacions tonals imperceptibles, -4,5%, -2,4%, 0,0%, -3,7%, 1,3%, 1,3%, i -6,2%; i, finalment, ascendeix un 27,1% des de la darrera síl·laba tònica del contorn fins a la darrera àtona, *-dea*.

Gràfic 101. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior, i al cos, de declinació plana.

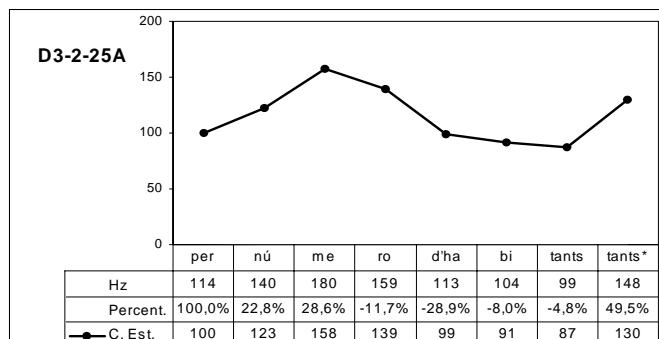
4.2.6.6 Al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

Aquest subapartat és un dels més nombrosos, amb 32 contorns (apèndix, pàgs. 292-313), la majoria dels quals contenen només l'èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior*. Ara bé, també n'hi ha que en tenen al primer pic i a la inflexió final, al primer pic i al cos del contorn o a totes tres parts. Els èmfasis al cos del contorn són del tipus *de paraula ascendent, de cos ascendent, de regularitat i de declinació plana*; i el de la inflexió final és *accent sintagmàtic elevat*. Pel que fa a la combinació entre ells, tenim exemplificades totes les possibles combinacions a totes tres parts, excepte la de *desplaçament a una vocal àtona anterior, al primer pic, de declinació plana, al cos, i accent sintagmàtic elevat, a la inflexió final*, la qual cosa no significa que aquesta possibilitat no existeixi en la llengua.

D'aquest grup de contorns, n'exposem quatre: el de l'enunciat *Per número d'habitants*, que té un èmfasi al primer pic; el de *Riure's de tothom?*, que es produeix amb èmfasi al primer pic i a la inflexió final; el de *I tenen més de dos quilòmetres me diu?*, que es produeix amb èmfasi al primer pic i de paraula ascendent al cos; i el de *cinquanta-nou seixanta cobrava unes tres-centes mil pessetes de fitxa*, que té èmfasi al primer pic i d'irregularitat al cos.

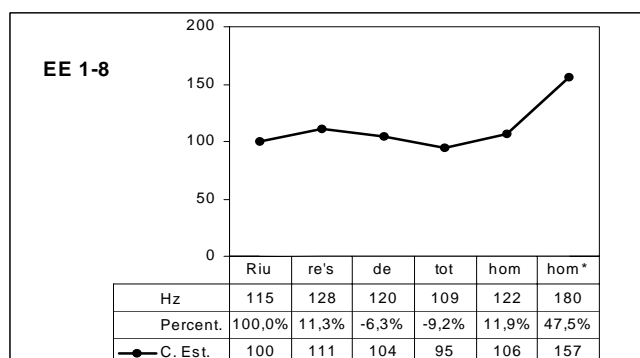
El primer es caracteritza melòdicament perquè presenta un èmfasi al primer pic, perquè està desplaçat a una vocal àtona posterior a la primera tònica. Així, el primer pic es troba a *-me-*, quan en realitat hauria de ser a *nú-*. La resta del contorn és típica amb una declinació al cos fins a arribar al punt més baix, on es troba el primer segment tonal de la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic, *-tants*, i s'inicia un ascens d'un 49,5% fins al segon,

tants*, en què acaba el contorn. La resta de contorns amb aquest tret són pràcticament idèntics.

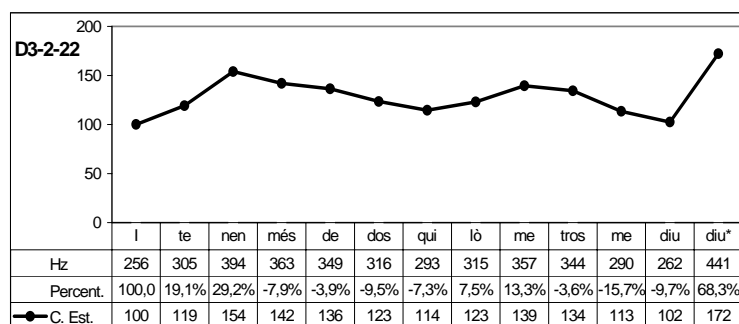
Gràfic 102. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior.

El segon presenta èmfasi al primer pic, desplaçat a la vocal àtona posterior, *-re's*, a la primera vocal tònica, *Riu-*; un cos en declinació típic; i èmfasi a la inflexió final provocat per l'ascens, d'un 11,9%, en què es troba el primer segment tonal de la darrera síl·laba tònica *-hom*. L'ascens fins al darrer segment tonal, d'un 47,5%, és típic.

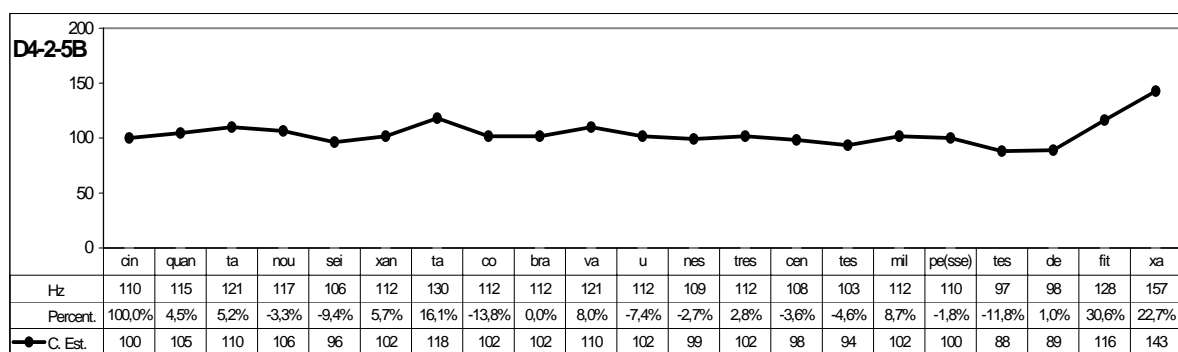
Gràfic 103. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior, i accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

El tercer exemple representatiu d'aquest grup i que es pot veure en el gràfic següent, des d'un punt de vista melòdic, conté dos trets d'èmfasi, un al primer pic, que es troba desplaçat a una vocal àtona, *-nen*, posterior a la primera vocal tònica, *-te-*; i un altre de paraula ascendent al cos del contorn, *quilòmetros*, amb ascensos del 7,5% a *-lò-* i del 13,3% a *-me-*, mentre que la inflexió final és típica.

Gràfic 104. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior, i al cos, de paraula ascendent.

El darrer contorn que aportem d'aquest grup és el del gràfic 105, amb èmfasi a totes tres parts. La línia melòdica comença amb un ascens fins al primer pic, *cinquanta*, desplaçat a una vocal àtona, *-ta*, posterior a la primera vocal tònica, *-quan-*; continua en el cos del contorn amb quatre ascensos que tenen lloc cada tres síl·labes, els quals constitueixen l'èmfasi de regularitat, *-nou seixanta cobrava unes tres-centes mil pessetes de*; i acaba en la inflexió final, on té lloc un èmfasi d'accent sintagmàtic elevat perquè el primer segment de la inflexió, *fit-*, es troba en un ascens del 30,6% respecte del valor anterior, i a continuació un ascens del 22,7% fins al darrer segment tonal, *-xa*.

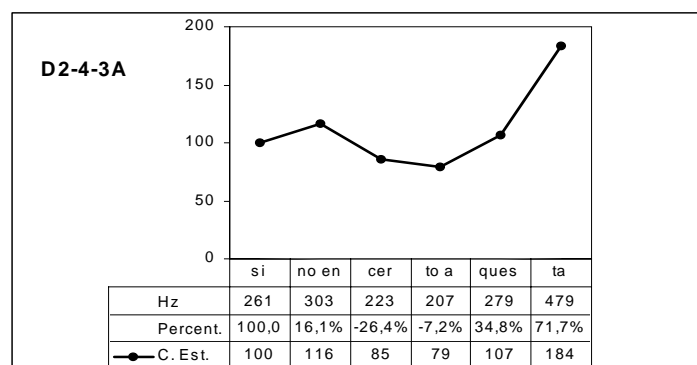
Gràfic 105. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior, al cos, de regularitat, i a la inflexió final, d'accent sintagmàtic elevat.

4.2.6.7 Altres èmfasis

Com ja hem comentat al patró 1, hi ha d'altres trets melòdics que impliquen que el contorn sigui /+emfàtic/, com les alteracions que es donen de camp tonal quan el parlant emet alguns segments que sobresurten dels valors que fa servir habitualment en la conversa; o de canvi de registre quan el parlant desplaça el seu camp tonal, ja sigui a

un nivell superior o inferior i, fins i tot, es produeix un canvi de timbre. Tots aquests trets melòdics sempre es troben en contorns que ja presenten d'altres trets /+emfàtic/.

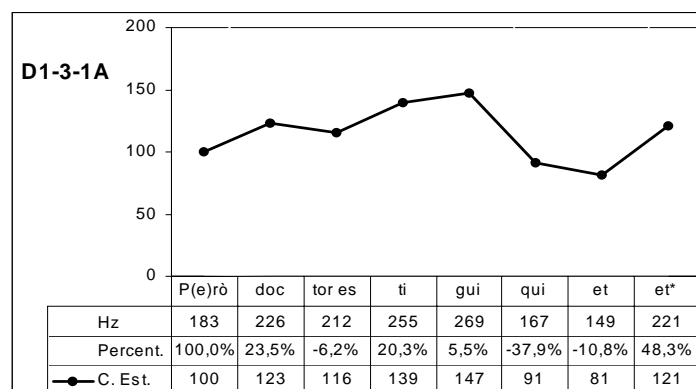
Entre els contorns amb èmfasi del patró 2, n'hem trobat alguns que presentaven alteracions en el camp tonal i, en algun cas, fins i tot, un canvi de registre. En aquest sentit, esmentem tres contorns emesos per dones amb alteració al camp tonal, com el del gràfic 87, *Els pares, no?* (vegeu *supra* pàg. 295), en què es passa dels 164 Hz de la síl·laba *-res*, als 432 Hz de *no?*; el del gràfic 99, *Ho ha agafat tot!* (vegeu *supra* pàg. 302), que passa dels 176 Hz de *-fat* als 501 Hz de *tot*; o el del gràfic següent, *Si no encerto aquesta*, que passa dels 279 Hz de *-ques-* als 479 Hz de *-ta*.

Gràfic 106. Contorn amb alteració al camp tonal.

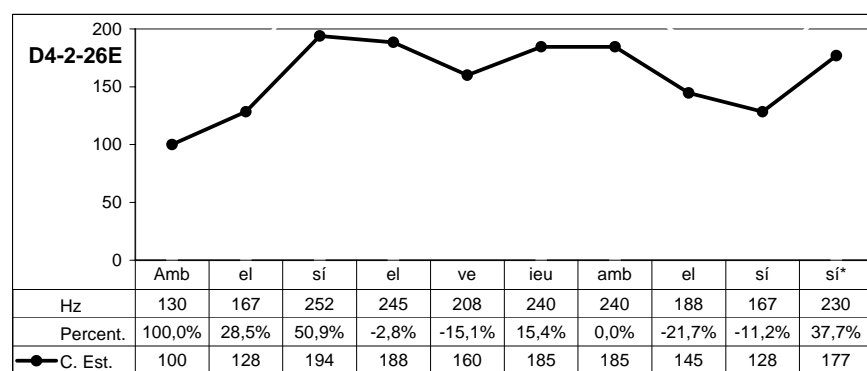
Pel que fa als canvis de registre, tenim alguns contorns, casualment produïts per homes, que s'han emès en un registre més agut de l'habitual, com els que exemplifiquem a continuació: *Però, doctor, estigui quiet!* i *Amb el sí, el veieu amb el sí?*, gràfics 107 i 108, respectivament.

L'enunciat del gràfic 107 és emès per un home, metge de professió, que imita la desesperació d'una infermera en voler-li extreure sang. En altres contorns que tenim d'aquest informant, el camp tonal se situa al voltant de 100 Hz, tal com es pot veure als contorns D1-1-4 i D1-1-2B (vegeu apèndix, pàgs. 481, 485); en canvi, en aquest cas, és molt més elevat, al voltant de 200 Hz. Podem afirmar, doncs, que aquesta no és una tessitura pròpia d'aquest parlant i ha de forçar molt la veu per mantenir-la.

Gràfic 107. Contorn amb canvi de registre tonal.

Una cas semblant és el de l'enunciat següent, també emès per un home. Fixem-nos com el parlant se situa en una franja del camp tonal superior a la de l'inici, al voltant de 240 Hz. Tenim d'altres contorns del mateix parlant, com per exemple el D4-2-52 (vegeu apèndix, pàg. 41), que es troba entre 172 Hz i 78 Hz.

Gràfic 108. Contorn amb canvi de registre tonal.

Aquests dos contorns, a més dels èmfasis que acabem d'esmentar, són produïts de forma força intensa i ràpida, la qual cosa ajuda a aconseguir la finalitat desitjada pel parlant. Ara bé, tant la intensitat com el *tempo* no els considerem trets melòdics perquè parlar amb molta intensitat o poca, molt ràpid o molt lent, no afecta les característiques entonatives del contorn.

4.2.7 Recapitulació

La línia melòdica del patró 2, anomenat *Inflexió final ascendent (de 10% a 80%)*, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per un ascens fins a la primera vocal tònica d'un

40%, com a màxim, la qual constitueix el primer pic, i la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, una part que pot no aparèixer si el contorn comença en síl·laba tònica; per un descens suau des del primer pic fins a la darrera síl·laba tònica; i per un ascens d'entre un 10% i un 80% a la inflexió final. Vegeu els trets melòdics típics al quadre següent.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• ascens (-40%)	• de declinació constant	• ascens (de 10% a 80%)

Quadre 66. Trets melòdics típics del patró 2.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /-I-E+S/, per la qual cosa el considerem un patró suspès.

Aquest patró juntament amb l'1 i el 3 constitueixen el subgrup de patrons no emfàtics. Tots tres tenen en comú els trets melòdics del primer pic i del cos del contorn i dissenteixen en el tret de la inflexió final: descendent a partir d'un 10% al patró 1, ascendent (de 10% a 80%) al patró 2 i ascendent ($\geq 80\%$) al patró 3.

Ara bé, hi ha contorns del patró 2 que presenten trets melòdics que ultrapassen els límits establerts: es tracta dels trets d'èmfasi, els quals poden provocar canvis a les diverses parts dels contorn, alteracions en el camp tonal i, fins i tot, un canvi de registre. Per consegüent, les realitzacions de contorns amb algun tret d'èmfasi respondran al tonema /-I+E+S/.

El patró 2 és el segon grup amb més contorns, un 27,9% del total, d'entre els quals predominen els que tenen èmfasi, un 71,6%, davant d'un 28,4% dels típics, els quals majoritàriament són complets. Aquestes realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, de totes les edats i de diverses contrades de la geografia lingüística catalana.

Des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic, hem obtingut una àmplia varietat d'enunciats, tant d'interrogatives absolutes, parcials i reiteratives, com de declaratives i d'exclamatives, que tenen una representació força equilibrada en el grup. A diferència del patró 1, en el 2 les interrogatives absolutes predominen per sobre de les parcials o

pronominals, les declaratives són inacabades i hi ha exemples d'interrogatives reiteratives. També en aquest cas els enunciats s'han utilitzat per preguntar, afirmar, negar, pregar, suggerir, o per ser sarcàstic, irònic, contundent, entre d'altres.

Vegem a continuació els trets d'èmfasi del patró 2, que ja es trobaven al patró 1.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+40%) • despl. v. àtona ant. • despl. v. tònica. post. • despl. v. àtona post. 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de paraula descendent • de cos ascendent • de declinació plana • de regularitat • de declinació pronunciada 	<ul style="list-style-type: none"> • accent sintagmàtic elevat
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 66. Trets melòdics d'èmfasi del patró 2.

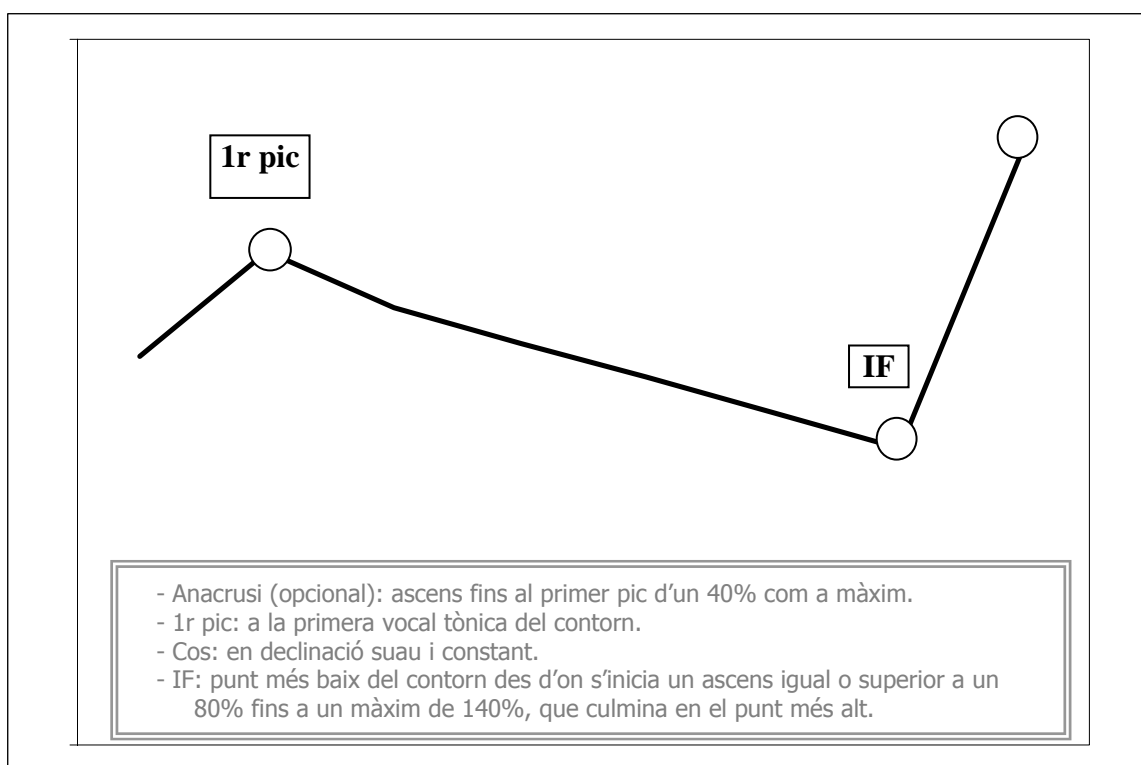
Qualsevol d'aquests trets d'èmfasi es poden trobar en un contorn d'aquest grup, sols o combinats amb d'altres. Ara bé, també hi ha aquelles combinacions que no tenim al corpus, com pot ser *ascens (+40%)* o *desplaçament a una vocal àtona anterior*, al primer pic, i *de declinació plana*, al cos; i *ascens (+40%)*, al primer pic, i *de regularitat*, al cos; i sempre que hi hagi un desplaçament vocàlic al primer pic i *de declinació pronunciada* al cos. Una altra combinació amb dos trets és formada per èmfasi al cos i a la inflexió final, en què no tenim l'èmfasi *de declinació plana* i *de declinació pronunciada* combinat amb el *d'accent sintagmàtic elevat* a la inflexió final. Considerant els trets d'èmfasi dels patrons 1 i 2, constatem que gairebé totes les combinacions són possibles. N'hi ha, però, algunes que no les tenim exemplificades, com:

- Al primer pic i al cos:
  - ascens (+40%) i declinació plana
  - desplaçament a una vocal àtona anterior i declinació pronunciada
- Al cos i a la inflexió final:
  - declinació pronunciada i accent sintagmàtic elevat
  - qualsevol èmfasi al cos, excepte el de cos ascendent, i descens truncat

4.3 El patró 3. Inflexió final ascendent ($\geq 80\%$)

4.3.1 Les característiques

El patró 3 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, perquè presenta una inflexió final ascendent igual o superior a un 80%, la qual consta de dos segments tonals i una direcció, un ascens, com es pot veure al gràfic següent.

Gràfic 109. Patró 3. Inflexió final ascendent ($\geq 80\%$).

Com ja hem dit anteriorment, el tret melòdic que presenta aquest patró a la inflexió final, *ascens* ($\geq 80\%$), el distingeix de la resta. Amb tot, en descrivim a continuació la resta de trets melòdics que trobem al primer pic i al cos: *ascens* (-40%) al primer pic i *declinació constant* al cos.

La línia melòdica del patró 3, que representem al gràfic, s'inicia amb un ascens tonal d'un 40%, com a màxim, fins a arribar al primer pic, situat a la primera vocal tònica del

contorn. Les síl·labes que precedeixen el primer pic constitueixen l'anacrusi, una part que no sempre és present en els contorns ni constitueix un element imprescindible. Després del punt alt del primer pic, comença el cos del contorn en què la línia continua en un pendent constant que culmina en el penúltim segment tonal. A partir d'aquest segment, que es troba en el punt més baix del contorn, comença la inflexió final amb un ascens superior a un 80% i que no superi el 140%, que acaba en el segment següent, que es troba en el punt més alt.

Si la paraula que conté l'accent sintagmàtic és plana o esdrúixola, aquesta vocal tindrà un sol valor, el més baix del contorn, i la resta de vocals faran de suport a la inflexió i tindran el valor més alt, mentre que si és aguda la vocal tònica sol tenir dos valors, el més baix i el més alt del contorn. En alguns contorns que acaben en paraula aguda amb una vocal tònica que té només un valor, la inflexió final comença en la vocal àtona anterior a la vocal tònica i culmina en la vocal tònica, que es troba en el punt més alt de l'ascens.

Des d'un punt de vista fonològic, és un patró /+I -E -S/: és /+ interrogatiu/ perquè els contorns que tenen un ascens a la inflexió final superior al 80% es perceben com una pregunta; és /-emfàtic/ perquè no presenta uns trets d'èmfasi rellevants que ens permetin distingir-lo dels altres; i és /-suspès/ perquè els enunciats són acabats. Per aquests trets fonètics i fonològics, caracteritzarem aquest patró com a interrogatiu, perquè és el tret més marcat.

Nosaltres, però, veiem que hi ha uns punts coincidents entre aquest patró i l'1 i el 2, perquè, en primer lloc, comparteixen el tret /-emfàtic/, és a dir, són patrons no emfàtics, i, en segon lloc, tenen en comú els trets melòdics al primer pic i al cos del contorn. No obstant això, difereixen en el tret de la inflexió final, descendent a partir d'un 10% al patró 1, ascendent (de 10% a 80%) al patró 2, i ascendent ($\geq 80\%$) al patró 3.

4.3.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 36 contorns, un 6,2% del total, representatius d'aquest patró. Del conjunt, 12 presenten només inflexió final, i els altres

24 són contorns complets. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix (pàgs. 315-351).

Els 36 contorns que pertanyen al patró 3 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre següent. Si observem la classificació, constatem que predominen els contorns amb èmfasi, 24 exemples, davant dels contorns típics, 12, i els contorns complets, 24, davant dels només formats per inflexió final, 12.

Contorns del patró 3		Nombre :
		36
Típics (12)	Formats per IF	8
	Complets	4
Amb èmfasi (24)	Formats per IF	4
	Complets:	20
	- A la IF	2
	- Al cos (a la IF)	2
	- Al 1r pic: V.tònica +40% d'ascens, (al cos), (a la IF)	2
	- Al 1r pic: V.àtona anterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	2
	- Al 1r pic: V.tònica posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	3
- Al 1r pic: V.àtona posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	9	

Quadre 68. Classificació dels contorns del patró 3.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (13 homes i 23 dones) i d'edats diverses, com podem veure en el quadre 69.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	2	6
31-40	-	9
41-50	7	3
51-60	3	2
61-70	1	3
Total	13	23

Quadre 69. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 3.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, la majoria, 34, són de la varietat central, 1 de la nord-occidental i 1 de la balear, alguns dels quals han estat reconeguts com a propis i definits per parlants procedents de les diverses varietats dialectals en les proves de percepció que hem exposat al capítol anterior. Per tant, podem afirmar que aquest patró existeix en les quatre varietats dialectals.

Els 30 enunciats que són preguntes en el context corresponen majoritàriament a interrogatives absolutes o totals, és a dir, que demanen una resposta *sí/no*: *Per (a)nar-hi sense guia?* (D3-2-17), *Ho veieu?* (D5-1-7), *Portes bambes?* (D1-1-9), *Fa molts anys?* (D1-8-21), *Tan difícil ha estat arribar a un acord?* (D3-2-28), *magnolier?* (P4-6); dins aquest grup també hi ha les retòriques, en què no s'espera resposta: *guapo, eh?* (D1-6-2B), *Molt, no?* (D1-8-9), *I si ho fan bé, per què no?* (P 1-6). Algunes són parcials o pronominals, com *Qui era?* (D1-9B-24), *Quin deien per aquí?* (PL 1-8), en què es pregunta sobre algun aspecte concret de l'enunciat i van encapçalades per un element interrogatiu. I, també, n'hi ha alguna de reiterativa, com l'enunciat *Eh?* (D3-2-4C), en què es demana que es repeteixi el que s'havia dit.

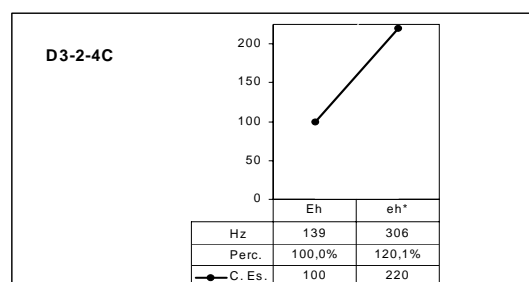
A més d'aquests enunciats, tenim en el corpus tres declaratives no acabades, *No hi ha ningú en aquesta en aquesta banda...* (D4-4-42A), *que quan la proveu...* (D2-1-4A), *realitzar-se com a dona..*(D4-3-20A); i tres exclamatives: *Doncs, ja hem acabat!* (D1-8-23), *Una mica, eh!* (D1-10-2C), *No!* (D2-3-14).

4.3.3 Contorns típics formats per inflexió final

Tenim un total de 8 contorns típics formats per inflexió final (vegeu apèndix, pàgs. 317-323) que tenen en comú un tret melòdic que és propi del patró 3:

- *Inflexió final amb un ascens d'entre un 80% fins a un 140%.*

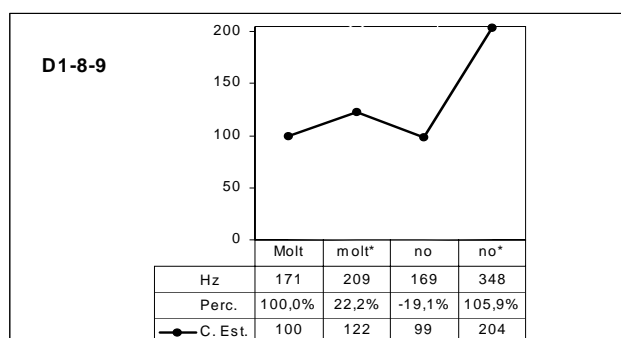
Com a exemples d'aquest tipus de patró, presentem dos contorns, que són pregunta en el context. En primer lloc, el contorn D3-2-4C, *Eh?*, en què el parlant evidencia que no ha entès el que un altre ha dit.

Gràfic 110. Contorn típic format per inflexió final.

Melòdicament, el contorn del gràfic 110 és una inflexió final amb un ascens del 120%, índex que entra dins dels límits establerts per al patró.

En segon lloc, el contorn *Molt, no?*, que és una pregunta retòrica, caracteritzada per una línia melòdica ascendent, amb un percentatge del 105,9% a la síl·laba tònica *no?* de la inflexió final.

Gràfic 111. Contorn típic format per inflexió final.

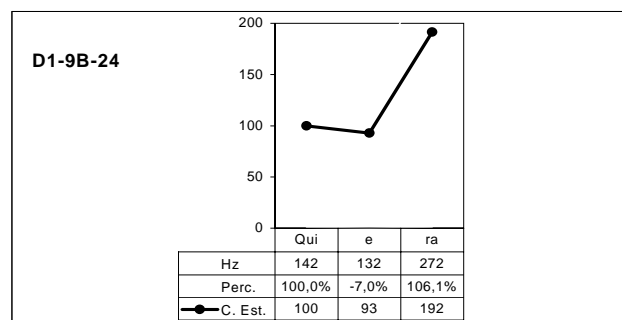
4.3.4 Contorns típics complets

En aquest grup, tenim un total de 4 contorns típics complets (vegeu apèndix, pàgs. 325-329) amb uns trets melòdics que es troben dins dels límits establerts per al patró 3.

- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 40% com a màxim.*
- *1r pic: a la primera vocal tònica del contorn.*
- *Cos: en declinació constant.*
- *IF: punt més baix del contorn des d'on s'inicia un ascens d'entre un 80% fins a un 140%, que culmina en el punt més alt.*

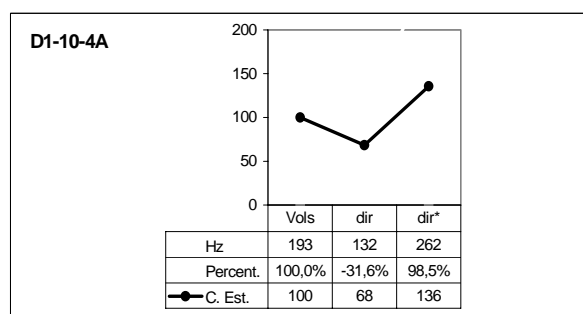
A continuació exposem dos gràfics representatius d'aquest grup de contorns, els quals corresponen a una pregunta en el context, *Qui era?* i *Vols dir?*

La línia melòdica de l'enunciat *Qui era?* comença al primer pic, *Qui*, continua amb un descens fins a la darrera síl·laba tònica *e-*, que conté l'accent sintagmàtic i a partir de la qual s'inicia la inflexió final cap a la darrera síl·laba *-ra*, amb un ascens del 106,1%.

Gràfic 112. Contorn típic complet.

Un altre contorn típic d'aquest grup i molt semblant a l'anterior és el del gràfic següent *Vols dir?* La línia melòdica comença al primer pic, *Vols*, descendeix fins a la darrera síl·laba tònica, *dir*, que té dos valors, el més baix, al primer segment tonal, i el més alt, al segon, i amb un percentatge d'ascens del 98,5%.

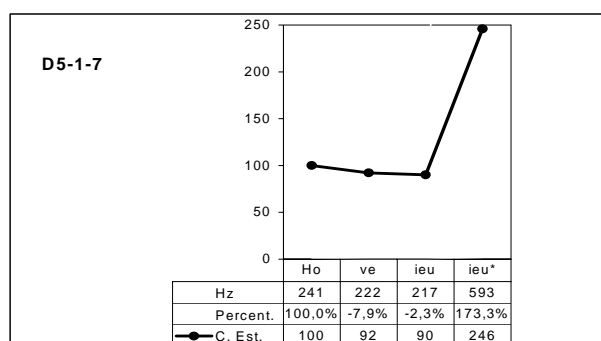
Gràfic 113. Contorn típic complet.

Ambdós contorns coincideixen en els trets melòdics i estan dins els límits dels marges de dispersió del patró 3. Ara bé, encara que tots dos enunciats són preguntes en el context, tenen matisos diferents: el primer és una pregunta pronominal i, el segon, absoluta. Aquests tipus d'interrogatives també poden presentar una melodia pròpia del patró 1 o del patró 2; amb tot, les pronominals predominen al patró 1 i les absolutes, al patró 2 i al 3. Pel que fa a les reiteratives, només les trobem exemplificades als patrons 2 i 3.

4.3.5 Contorns amb èmfasi formats per inflexió final

Tenim un total de 4 contorns formats per inflexió final amb èmfasi, ja sigui *ascens* (+140%), ja sigui *accent sintagmàtic elevat* (vegeu apèndix, pàgs. 331-335). Aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 3, caracteritzat fonològicament per /+I-E-S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /+I+E-S/, perquè totes contenen un tret melòdic d'èmfasi.

Un dels tipus d'èmfasi que podem trobar en aquests contorns és *ascens* (+140%) a la inflexió final, el qual, tal com diu el nom, es caracteritza perquè presenta una línia melòdica amb un ascens superior al 140% a la inflexió final. Vegem-ne un exemple a continuació.

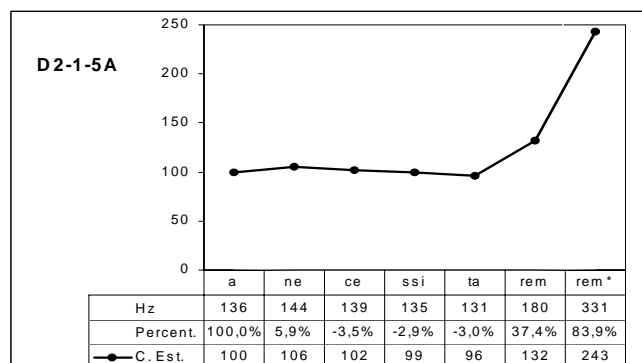

Gràfic 114. Contorn amb ascens (+140%) a la inflexió final.

La línia del contorn descendeix en les dues síl·labes àtones, *ho ve-*, fins a arribar a la vocal tònica *-ieu*, on comença la inflexió final. Des del primer segment tonal de la síl·laba *-ieu* fins al segon, té lloc un ascens del 173,3%, que considerem un tret d'èmfasi. Aquest tipus d'èmfasi implica que el valor del darrer segment tonal és molt elevat, 593 Hz, i sobresurt del camp tonal propi del parlant que l'emet.

El contorn que exposem a continuació, *necessitarem...*, té un èmfasi del tipus accent sintagmàtic elevat; per consegüent, la vocal que conté l'accent sintagmàtic és en un punt elevat, un 37,4%, respecte al valor del segment anterior. A partir d'aquest segment, té lloc un ascens fins al darrer segment tonal, d'un 83,9%, on acaba el contorn (gràfic 115). En aquest cas, l'èmfasi també provoca una alteració al camp tonal, ja que hi ha un ascens

important des de la síl·laba *-ta-* fins al darrer valor *-rem** (valors 96 i 243), que es comptabilitza en un 153% d'ascens.

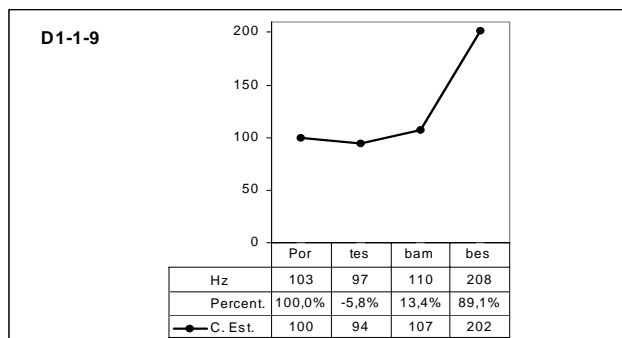
Gràfic 115. Contorn amb accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

4.3.6 Contorns amb èmfasi complets

Aquest és el grup de contorns d'aquest patró més gran: comptem amb 20 gràfics (vegeu apèndix, pàgs.337-351) que presenten tipologies diverses d'èmfasi en cadascuna de les parts d'aquests contorns. Cal dir que els èmfasis poden aparèixer només en una part, en dues o en totes tres, alhora. Com ja hem dit a l'apartat anterior, aquests contorns, malgrat que pertanyin al patró 3, caracteritzat fonològicament per /+I-E-S/, en aquestes realitzacions responen al tonema /+I+E-S/, perquè tots contenen trets melòdics d'èmfasi.

4.3.6.1 A la inflexió final

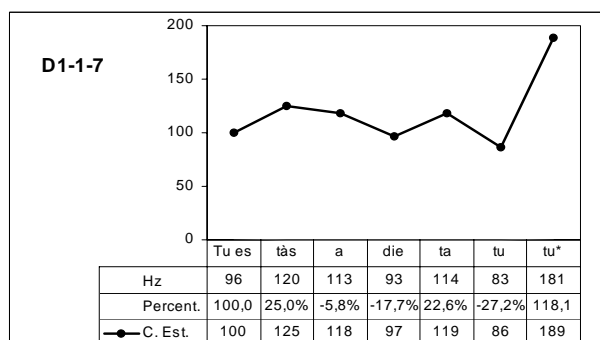
Pel que fa als tipus d'èmfasi a la inflexió final, en els dos exemples que hem obtingut (vegeu apèndix, pàgs. 338-339), observem un sol tipus d'èmfasi, *accent sintagmàtic elevat*, el qual es caracteritza perquè la vocal tònica de la darrera paraula, que conté l'accent sintagmàtic i a partir de la qual s'inicia la inflexió final, no es troba en el punt més baix del contorn, sinó en un punt elevat d'entre un 10% i un 40% aproximadament, com el contorn del gràfic 116. La línia melòdica comença al primer pic, *Por-*, continua amb un descens del 5,8% fins a *-tes*, i un ascens del 13,4% fins a la darrera síl·laba tònica, *bam-*, que palesa l'èmfasi d'accent sintagmàtic elevat i des d'on comença la inflexió final, amb un percentatge d'ascens del 89,1%.

Gràfic 116. Contorn amb accent sintagmàtic elevat a la inflexió final.

4.3.6.2 Al cos i, opcionalment, a la inflexió final

Pel que fa a l'èmfasi al cos del contorn, tenim dos contorns amb èmfasi *de paraula ascendent*, un dels quals també en té un d'*accent sintagmàtic elevat* a la inflexió final (vegeu apèndix, pàgs. 338-341). Hem de destacar que l'èmfasi dels exemples que tenim es concreta en una duplicació del primer pic, semblant al tret melòdic /+interrogatiu/ que ja vam trobar a les proves de percepció, però que l'ascens no arriba al 50%. És per aquest motiu que tractem aquesta inflexió interior com un tret d'èmfasi *de paraula ascendent* per al contorn, tal com podem veure a l'exemple següent.

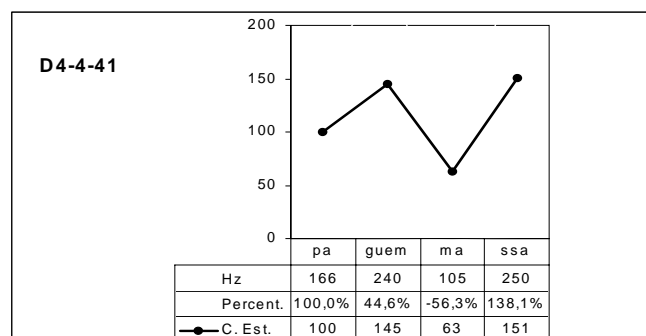
Gràfic 117. Contorn amb èmfasi de paraula ascendent.

La línia melòdica de l'enunciat *Estàs a dieta, tu?* comença amb un ascens d'un 25%, *Es-*, que culmina al primer pic, *-tàs*; seguidament, descendeix fins a *a die-* per tornar a ascendir un 22,6% fins a *-ta -*, on té lloc l'èmfasi de paraula ascendent; continua amb un descens fins a la darrera síl·laba tònica, *tu*, una paraula aguda amb dos valors, el més baix, 86, i el més alt, 189, amb un percentatge d'ascens del 118,1%.

4.3.6.3 Al primer pic, primera vocal tònica amb +40% d'ascens i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim dos contorns (vegeu apèndix, pàgs. 340-343) que presenten un èmfasi al primer pic, *ascens* (+40%). Aquest èmfasi és complementat en un contorn amb un *de paraula ascendent* i, en l'altre, amb un *de declinació pronunciada*, el qual presentem a continuació.

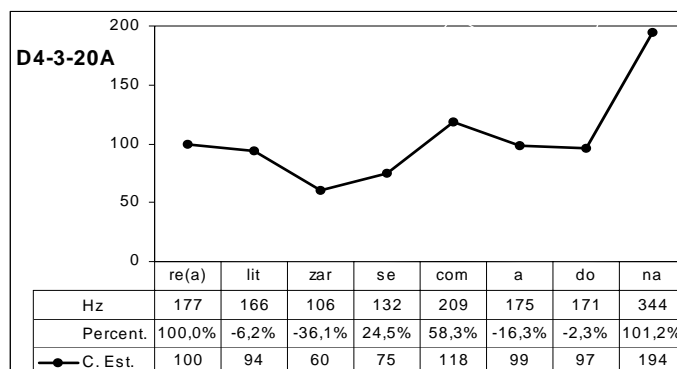
Gràfic 118. Contorn amb èmfasi de declinació pronunciada.

La línia melòdica s'inicia amb un ascens d'un 45% cap a la primera síl·laba tònica, *paguem*, el qual constitueix un èmfasi d'ascens (+40%); continua amb un fort descens, d'un 56,3%, fins a *ma-*, que també palesa un èmfasi de declinació pronunciada; a partir d'aquí, comença una inflexió final típica amb un ascens d'un 138,1%.

4.3.6.4 Al primer pic, desplaçat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim dos contorns (vegeu apèndix, pàgs. 342-343) que presenten èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior* a la primera tònica, i al cos, *de paraula ascendent*, dels quals en representem un a continuació.

La línia melòdica de l'enunciat *realitzar-se com a dona* es caracteritza perquè conté un èmfasi al primer pic, perquè es troba desplaçat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica, *rea-*, i un èmfasi de paraula ascendent al cos del contorn, *com*, que es concreta en una inflexió ascendent del 58,3%. La inflexió final, *dona*, amb un 101,2% d'ascens és típica.

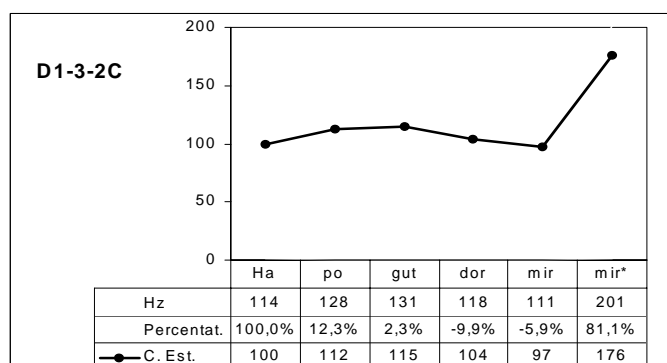

Gràfic 119. Contorn amb desplaçament a una vocal àtona anterior al primer pic i èmfasi de paraula ascendent al cos.

4.3.6.5 Al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

Tenim tres contorns amb *desplaçament a una vocal tònica posterior* a la primera vocal tònica (vegeu apèndix, pàgs. 344-345). De totes tres, només un té aquest èmfasi, i els altres dos el combinen amb un *de paraula ascendent*.

A continuació, tenim el contorn de l'enunciat *Ha pogut dormir?* amb un èmfasi al primer pic perquè està desplaçat a una vocal tònica posterior, *-gut*, a la primera tònica, *Ha*. La resta del contorn és típica.

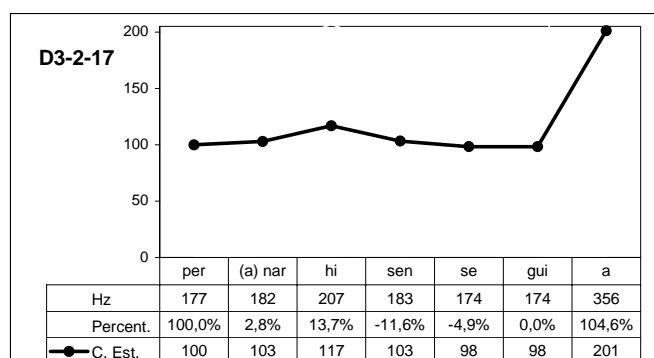

Gràfic 120. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior.

4.3.6.6 Al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

Tenim nou contorns amb aquest tret d'èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona posterior* a la primera tònica (vegeu apèndix, pàgs. 346-351). D'aquests nou, només alguns tenen aquest èmfasi; i d'altres, també en tenen un *de paraula ascendent* al cos del contorn.

A continuació, exposem un gràfic representatiu d'aquest grup de contorns, *Per anar-hi sense guia?* (vegeu gràfic 121), la línia melòdica del qual comença ascendent un 17% fins a arribar al primer pic *-hi*, que es troba a la vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, on té lloc l'èmfasi. Les síl·labes precedents *Per (a)nar-* formen l'anacrusi. Després del primer pic, la línia continua en un descens suau fins a *gui-*, vocal en què comença la inflexió final, que culmina a *-a*, amb un ascens del 104,6%.

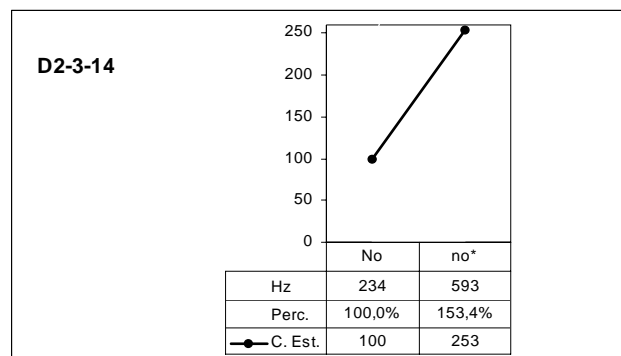

Gràfic 121. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona posterior.

4.3.6.7 Altres èmfasis

Al patró 3, hem trobat contorns amb un altre tipus d'èmfasi, alteracions al camp tonal, mentre que no hi ha cap cas en què es produeixi un canvi de registre tonal, la qual cosa no significa que no pugui existir en la llengua.

D'entre els contorns que presenten alteracions al camp tonal, tenim l'enunciat *No!* del gràfic 122.

Gràfic 122. Contorn amb alteració al camp tonal.

Es tracta d'una paraula monosil·làbica emesa per una dona que passa de 234 Hz a 593 Hz, un 153,4% d'ascens.

També presenta una alteració al camp tonal el contorn del gràfic 114 (vegeu pàg. 317), *Ho veieu?*, en què els dos darrers segments tonals del contorn de la síl·laba *-ieu*, produïda per una dona, passen de 217 Hz a 593 Hz, que equival a un ascens d'un 173,3%.

4.3.7 Recapitulació

El patró 3 o *Inflexió final ascendent* ($\geq 80\%$), des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per un ascens fins a la primera vocal tònica d'un 40%, com a màxim. Aquesta vocal tònica constitueix el primer pic i la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, les quals no apareixen quan el contorn comença en síl·laba tònica; continua amb un descens suau al cos fins a la darrera síl·laba tònica, que es troba en el punt més baix i a partir de la qual comença la inflexió final fins al darrer segment tonal, amb un percentatge d'ascens igual o superior a un 80%. Vegeu els trets melòdics típics al quadre:

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• ascens (-40%)	• de declinació constant	• ascens ($\geq 80\%$)

Quadre 70. Trets melòdics típics del patró 3.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /+I-E-S/, per la qual cosa el considerem un patró interrogatiu.

Aquest patró juntament amb l'1 i el 2 constitueixen un subgrup de patrons no emfàtics, els quals coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos i difereixen en el de la inflexió final, que en el patró 1 és descendent a partir d'un 10%, en el 2 és ascendent (de 10% a 80%), i en el 3 és ascendent ($\geq 80\%$).

Ara bé, hi ha contorns que presenten trets melòdics que ultrapassen els límits establerts: es tracta dels trets d'èmfasi. Aquests trets poden provocar canvis a les diverses parts dels contorn, alteracions al camp tonal i, fins i tot, un canvi de registre. Per consegüent, les realitzacions de contorns amb algun tret d'èmfasi respondran al tonema /+I+E-S/.

El patró 3 és el quart grup amb més nombre de contorns, un 6,2% del total, d'entre els quals predominen els que tenen èmfasi, un 66,6%, davant d'un 33,4% dels típics, els quals majoritàriament són complets. També en aquest cas les realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes i de totes les edats, i validades per informants de diverses contrades de la geografia lingüística catalana.

Des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic, hem obtingut una àmplia varietat d'enunciats, sobretot interrogatius, i alguns de declaratius i d'exclamatius. Igual que en el patró 2 predominen les interrogatives absolutes per sobre de les parcials o pronominals, més pròpies del patró 1; les declaratives són inacabades i hi ha algun exemple d'interrogativa reiterativa, a diferència del patró 1, en què les declaratives són acabades i no tenim cap exemple de reiterativa. També en aquest cas els enunciats s'han utilitzat per preguntar, afirmar, negar, pregar, donar ordres, suggerir o per ser sarcàstic, irònic, contundent, entre d'altres.

Els trets d'èmfasi del primer pic que hem trobat en els contorns d'aquest patró són coincidents amb els de l'1 i 2, excepte el d'ascens (+140%), que només es troba en aquest patró.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+40%) • despl. v. àtona ant. • despl. v. tònica. post. • despl. v. àtona post. 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent 	<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+140%) • accent sintagmàtic elevat
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 71. Trets melòdics d'èmfasi del patró 3.

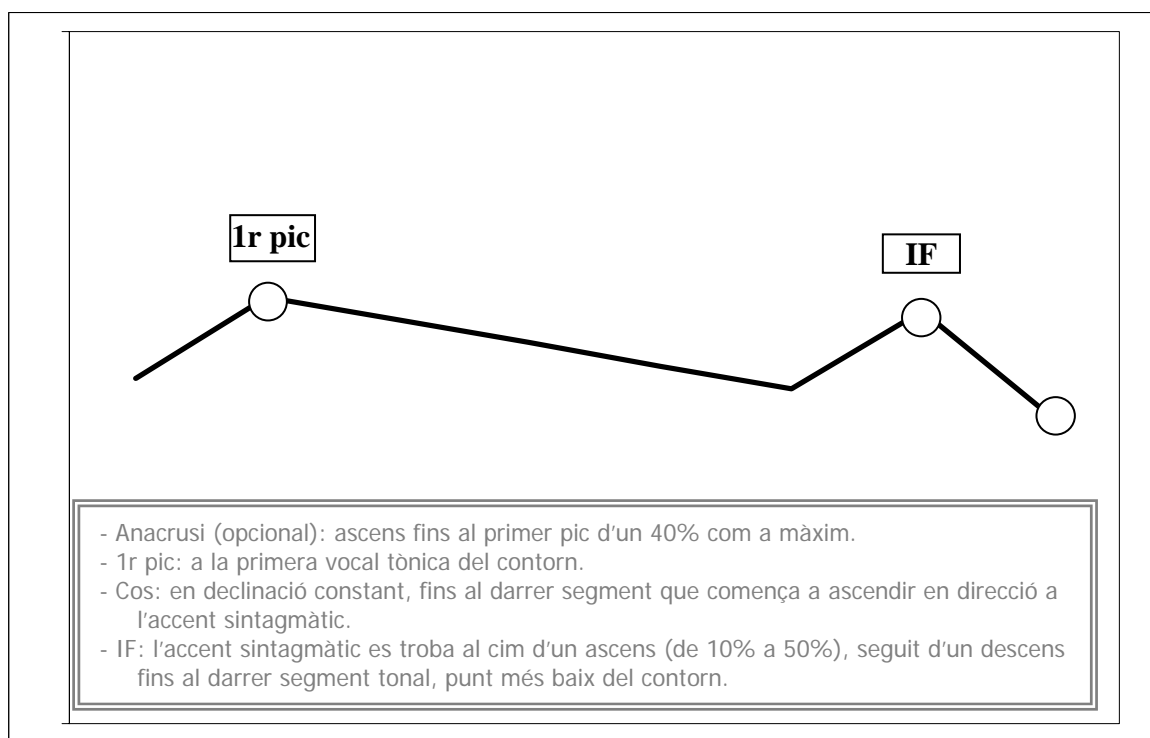
Qualsevol dels trets d'èmfasi poden trobar-se en un contorn d'aquest grup, sols o combinats amb d'altres trets. Per consegüent, trobem els diversos tipus d'èmfasi al primer pic combinats amb el del cos, *de paraula ascendent*. També tenim èmfasi al cos, *de paraula ascendent* i a la inflexió final, *accent sintagmàtic elevat*, als quals, en algun cas, s'afegeix l'èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior*. Aquesta darrera combinació d'èmfasi a les tres parts del contorn és poc freqüent.

Els èmfasis per alteració al camp tonal i per canvi de registre poden donar-se en contorns que presenten qualsevol dels altres trets.

4.4 El patró 4. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) i descens

4.4.1 Les característiques

El patró 4 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, perquè presenta una inflexió final en què la síl·laba tònica que conté l'accent sintagmàtic es troba en el cim d'un ascens d'entre un 10% i un 50% superior a la síl·laba anterior, seguida d'un descens que culmina en el segment tonal final, el punt més baix del contorn. La inflexió final, doncs, consta de dos segments tonals i una direcció, un descens, com es pot veure en el gràfic següent.

Gràfic 123. Patró 4. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) i descens.

A més d'aquest tret melòdic a la inflexió final, *accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%)*, que és suficient per distingir aquest patró de la resta, n'hi ha d'altres que trobem al primer pic i al cos del contorn, *ascens (-40%)* i *declinació constant*, els quals descrivim a continuació. Així,

doncs, la línia melòdica del patró 4, que representem al gràfic, s'inicia amb un ascens tonal d'un 40%, com a màxim, fins a arribar al primer pic, situat a la primera vocal tònica del contorn. Les síl·labes àtones que el precedeixen constitueixen l'anacrusi, una part que no sempre és present en els contorns ni constitueix un element imprescindible. Després del punt alt del primer pic, comença el cos del contorn, en què la línia continua en un pendent suau i constant fins a la síl·laba anterior a la que conté l'accent sintagmàtic. A partir d'aquesta síl·laba, es produeix un ascens d'entre un 10% i un 50%, que culmina en l'accent sintagmàtic, on té lloc la inflexió tonal final, i, seguidament, un descens fins al darrer segment tonal, el punt més baix del contorn.

Si la paraula que conté l'accent sintagmàtic és plana, la vocal tònica té un sol valor, el més alt de la inflexió final, i la vocal àtona final fa de suport a la inflexió amb el valor més baix, mentre que si és aguda, la vocal tònica presenta dos valors, el més alt de la inflexió, i el darrer i més baix del contorn.

Des d'un punt de vista fonològic és un patró /-I +E -S/: és /- interrogatiu/, perquè els informants no reconeixen la melodia d'aquests contorns com a pregunta; és /+ emfàtic/ perquè presenta un tret d'èmfasi rellevant a la inflexió final que ens permet distingir-lo dels altres; i és /-suspès/ perquè té una inflexió final descendent que provoca que els parlants percebin aquestes realitzacions com a acabades. Per aquests trets fonètics i fonològics, caracteritzarem aquest patró com a emfàtic, perquè és el tret més marcat.

Aquest patró juntament amb el 7 formen el grup de patrons emfàtics amb una direcció i dos segments a la inflexió final. Ambdós coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos i en la direcció de la inflexió final, però difereixen en el percentatge d'ascens en què es troba l'accent sintagmàtic respecte a la síl·laba anterior: d'un 10% a un 50%, per a aquest patró, i igual o superior a un 50%, al patró 7.

4.4.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 42 contorns, un 7,2% del total, representatius d'aquest patró, la majoria dels quals, 28, són contorns complets, i la resta,

14, presenten només inflexió final. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix, pàgs. 353-387.

Els 42 contorns que pertanyen al patró 4 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre 72. Si observem la classificació, constatem que només tenim contorns típics formats per inflexió final, 14, i contorns complets amb èmfasis addicionals, 28. En realitat, no hem trobat cap contorn format per inflexió final que presenti algun èmfasi addicional, ni tampoc no hem trobat cap cas de contorn complet que no tingui èmfasis addicionals.

Contorns del patró 4		Nombre : 42
Típics (14)	Formats per IF	14
	Complets	-
Amb èmfasis addicionals (28)	Formats per IF	-
	Complets:	28
	- Al cos (a la IF)	8
	- Al 1r pic: V.tònica +40% d'ascens, (al cos), (a la IF)	2
	- Al 1r pic: V.àtona anterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	2
- Al 1r pic: V.tònica posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	8	
- Al 1r pic: V.àtona posterior a la 1a v. tònica, (al cos), (a la IF)	8	

Quadre 72. Classificació dels contorns del patró 4.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (33 homes i 9 dones) i d'edats diverses, com podem veure en el quadre següent.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	2	1
31-40	4	2
41-50	5	4
51-60	19	-
61-70	3	2
Total	33	9

Quadre 73. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 4.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, bona part dels enunciats, 37, han estat produïts per parlants de la varietat central; i 5, per parlants de la nord-occidental, alguns dels quals han estat reconeguts com a propis i definits per parlants procedents de

les diverses varietats dialectals en les proves de percepció. Per tant, podem afirmar que aquest patró existeix en les quatre varietats dialectals.

Els 42 enunciats d'aquest grup han estat extrets de contextos molt diversos. Des d'un punt de vista gramatical, es reparteixen en 16 declaratius, 17 interrogatius, és a dir, preguntes en el context, i 9 exclamatius.

Alguns enunciats del nostre corpus declaratius en el context són: *Perdona'm* (D2-2-5A), *Sisplau* (D4-1-25B), *i durant quaranta anys he sigut prevere de l'església ortodoxa* (D4-1-47B), *Coi, dormir, ara* (D3-2-4B). Hi ha enunciats, però, que en el context són irònics, *que el trobo fantàstic de debò* (D4-1-40B), un prec, *respongui'm* (D4-3-24), o una afirmació molt contundent, *És demagògia pura i dura* (D3-1-10).

També hi ha un bon nombre de preguntes, tant absolutes, *La coqueta?* (D1-6-3), *És un fitxatge de president?* (D3-1-11), *Que és rendible?* (D4-2-42C), *Sap on no hi ha llistes d'espera?* (D4-5-1B), com parcials, *Però, vostès d'on són?* (CN 1-7), *Quin cotxe podria ser el (del) senyor Aznar?* (PL 1-7), *I per què* (D4-1-11), *Quines garanties té vostè de que un particular no l'ensarronarà?* (D4-4-1).

I, finalment, algunes exclamacions, com *Correcte!* (D1-7-6), *Era molt diferent!* (D1-10-5B), *Judit!* (D2-5-1C) o *Esperi's un moment!* (D4-1-42A).

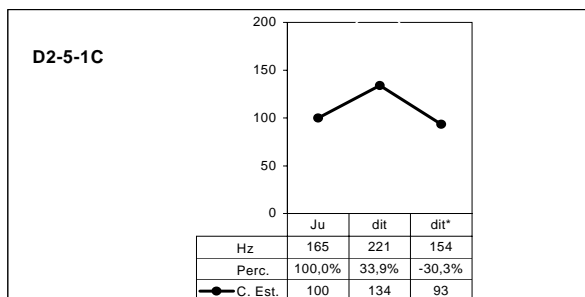
4.4.3 Contorns típics formats per inflexió final

Tenim un total de 14 contorns típics formats per inflexió final (vegeu apèndix, pàgs. 355-365) que tenen en comú un tret melòdic propi del patró 4:

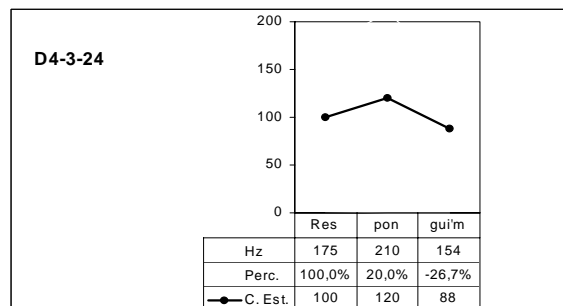
- *Inflexió final amb l'accent sintagmàtic al cim d'un ascens (de 10% a 50%), seguit d'un descens fins al darrer segment tonal, punt més baix del contorn.*

Com a exemples d'aquest tipus de patró, aportem dos contorns. Es tracta de l'enunciat *Judit!* (gràfic 124), en què una persona crida l'atenció a una altra, i de l'enunciat *Respongui'm* (vegeu gràfic 125), en què un parlant prega a un altre que li respongui. La

forma gramatical i el significat pragmàtic que aporten aquests enunciats en el context ja els hem trobat amb d'altres matisos expressius en enunciats del patró 1 i del patró 2.

Gràfic 124. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 125. Contorn típic format per inflexió final.

Tots dos contorns tenen en comú un ascens de la línia melòdica fins a l'accent sintagmàtic, d'un 33,9% i d'un 20% (gràfics 124 i 125, respectivament). Després d'aquest punt alt, la línia descendeix un 30,3% al contorn del gràfic 124, i un 26,7%, al del gràfic 125.

4.4.4 Contorns complets amb èmfasis addicionals

Al primer apartat, hem definit aquest patró com a emfàtic perquè les realitzacions s'hi perceben i n'hem descrit els trets melòdics a partir de les característiques que tenen en comú els contorns que hem obtingut, igual com en els altres patrons:

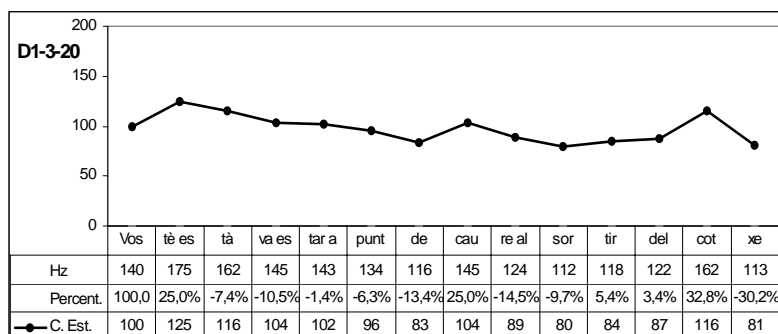
- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 40% com a màxim.*
- *1r pic: a la primera vocal tònica del contorn.*
- *Cos: en declinació constant, fins al darrer segment que comença a ascendir en direcció a l'accent sintagmàtic.*
- *IF: l'accent sintagmàtic es troba al cim d'un ascens (de 10% a 50%), seguit d'un descens fins al darrer segment tonal, el punt més baix del contorn.*

Ara bé, cal dir que no hem obtingut cap contorn complet típic, sinó que els 28 que tenim (vegeu apèndix, pàgs. 367-387) presenten un o més èmfasis addicionals al primer pic, al cos o a la inflexió final, que tractem als apartats següents. Per tant, les realitzacions d'aquest grup mantenen la mateixa forma fonològica /-I+E-S/.

4.4.4.1 Al cos i, opcionalment, a la inflexió final

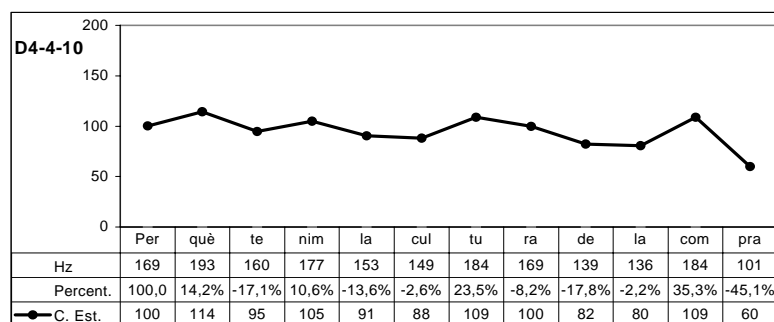
En aquest subapartat tenim 8 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 368-373), la majoria dels quals tenen només èmfasi al cos *de paraula ascendent*, *de paraula descendent*, *de cos ascendent* o *de regularitat*, excepte un que presenta èmfasi *de paraula descendent* al cos i de *descens truncat* a la inflexió final. A continuació exemplifiquem dos contorns d'aquest grup.

En primer lloc, comentem el contorn de l'enunciat *Vostè va estar a punt de caure al sortir del cotxe?*, el qual segueix les característiques típiques del patró al primer pic, que es troba en síl·laba tònica i amb un ascens del 25%, *Vostè es-*, i a la inflexió final, que presenta un accent sintagmàtic elevat un 32,8%, *cot-*, seguit d'un descens d'un 30,2% cap al darrer segment tonal *-xe*, el qual és en el punt més baix del contorn; al cos, però, hi ha una inflexió interior o èmfasi de paraula ascendent, *de caure*, que és una rèplica de la inflexió final, amb un ascens del 25%.

Gràfic 126. Contorn amb èmfasi addicional de paraula ascendent al cos.

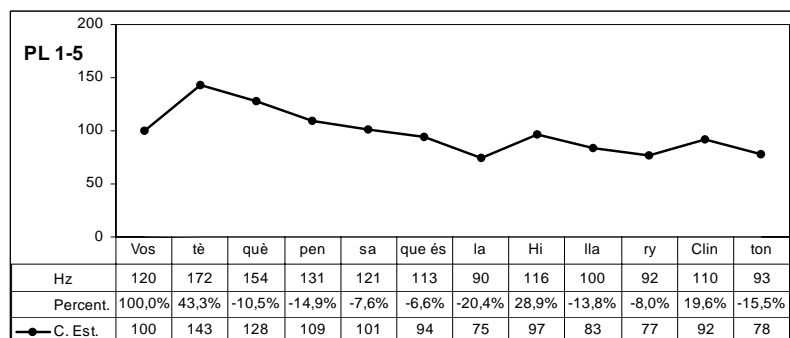
I en segon lloc, observem un altre enunciat, el del gràfic 127, que presenta un èmfasi al cos del contorn. Es tracta d'un èmfasi de regularitat, en què la línia melòdica efectua ascensos en les síl·labes tòniques del cos en perfecta consonància amb les tòniques del primer pic i de la inflexió final, *Per què tenim la cultura de la compra?* No obstant això, tant el primer pic com la inflexió final són típiques.

Gràfic 127. Contorn amb èmfasi addicional de regularitat al cos.

4.4.4.2 Al primer pic, situat a la primera vocal tònica amb +40% d'ascens i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

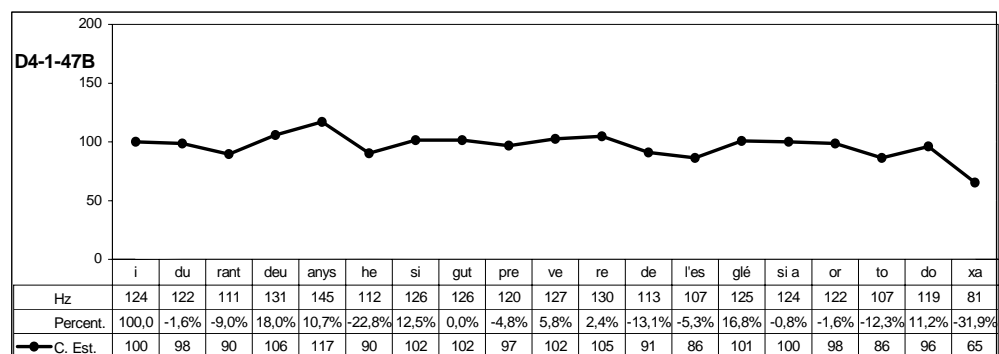
En aquest subapartat tenim dos enunciat, un dels quals presentem a continuació (vegeu apèndix, pàgs. 372-375). La línia melòdica es caracteritza per un èmfasi addicional al primer pic, perquè es troba en un ascens del 43,3% en la primera síl·laba tònica, *Vostè*; per un cos en declinació, amb un èmfasi de paraula ascendent d'un 28,9% a la primera vocal de *Hillary*; i d'una inflexió final típica, amb un accent sintagmàtic elevat d'un 19,6% respecte del valor anterior i seguit d'un descens.

Gràfic 128. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, ascens (+40%), i al cos, de paraula ascendent.

4.4.4.3 Al primer pic, situat a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat, tenim 2 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 374-375) que tenen en comú un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior a la primera tònica*, i un al cos *de regularitat*. N'exemplifiquem un a continuació.

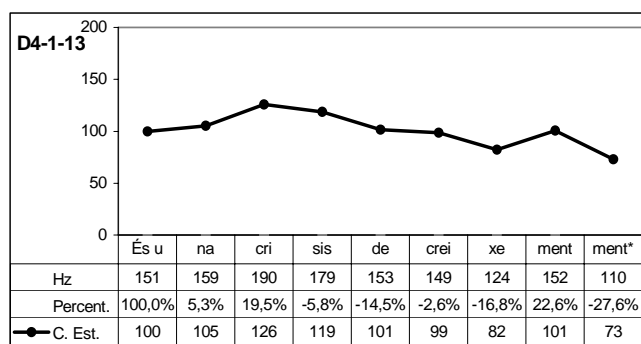
Gràfic 129. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior, i al cos, de regularitat.

La línia melòdica del contorn comença al primer pic, situat en una vocal àtona anterior a la primera tònica, *I*, un desplaçament que constitueix un èmfasi; continua amb un conjunt d'ascensos que tenen lloc cada tres síl·labes, *durant deu anys he sigut prevere de l'església orto-*, que fan palès l'èmfasi de regularitat al cos; i, finalment, acaba amb una inflexió final típica, *-doxa*, amb un accent sintagmàtic situat en un ascens de l'11,2% i un descens fins al darrer valor.

4.4.4.4 Al primer pic, situat a una vocal tònica posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

En aquest subapartat tenim 8 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 376-381) amb èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal tònica posterior* a la primera tònica. N'hi ha alguns, però, que, a més, tenen un èmfasi al cos, que pot ser *de paraula ascendent*, *de regularitat* o *de declinació plana*.

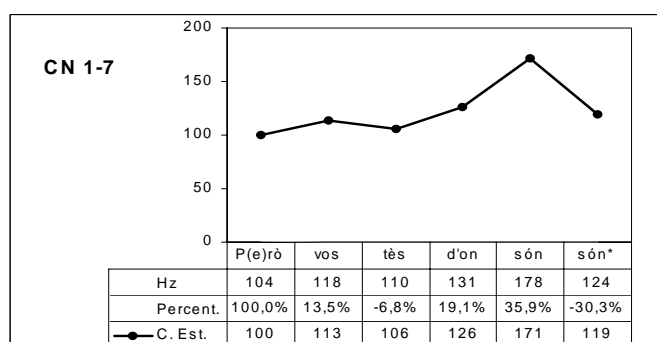
El contorn que tenim a continuació només presenta un èmfasi addicional al primer pic, *cri-*, desplaçat a una vocal tònica posterior a la primera tònica *És*. La resta del contorn és típica, amb un descens perllongat al cos fins a la síl·laba anterior a l'inici de la inflexió final, *-si de creixe-*, i un ascens d'un 22,6% cap a la vocal que conté l'accent sintagmàtic, *-ment*; i, seguidament, un descens d'un 27,6% fins al darrer segment tonal del contorn, *-ment**, que és el que té el valor més baix.

Gràfic 130. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior.

4.4.4.5 Al primer pic, situat a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica i, opcionalment, al cos i a la inflexió final

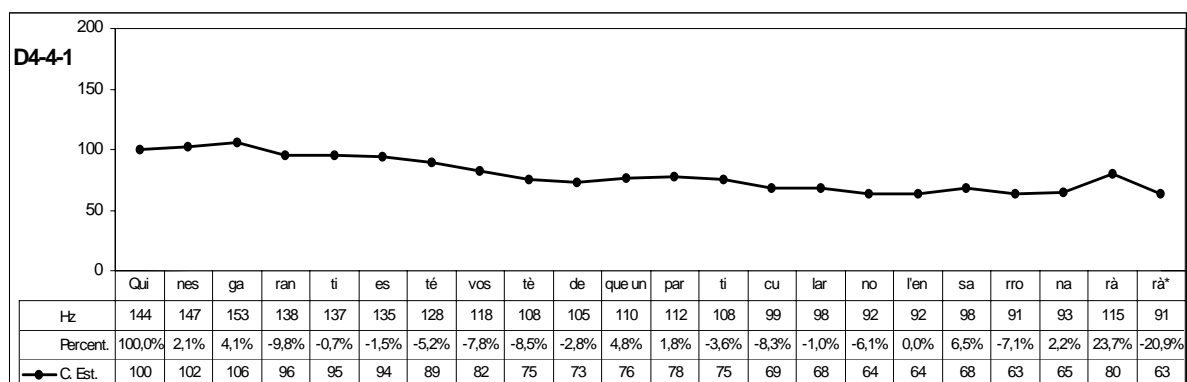
En aquest subapartat tenim 8 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 382-387) que tenen en comú un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona posterior* a la primera tònica. Algunes realitzacions, però, tenen altres èmfasis al cos, com el *de paraula ascendent*, el *de cos ascendent* i el *de declinació plana*; i només una, que té un èmfasi de *cos ascendent*, en presenta un a la inflexió final, *descens truncat*, la qual comentem a continuació.

Gràfic 131. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona posterior, de cos ascendent i de descens truncat.

L'enunciat *Però, vostès d'on són?* conté dos èmfasis addicionals: desplaçament del primer pic a la vocal àtona posterior, *vos-*, a la primera tònica *P(e)rò*; cos ascendent *-tès d'on*; i descens típic d'un 30,3% a la inflexió final, *són**.

Com a exemple de contorn amb un èmfasi addicional de *declinació plana* al cos, aportem el gràfic 132. Es tracta d'un enunciat força llarg que es caracteritza per un manteniment de la declinació amb un lleu moviment de descens, gairebé imperceptible.

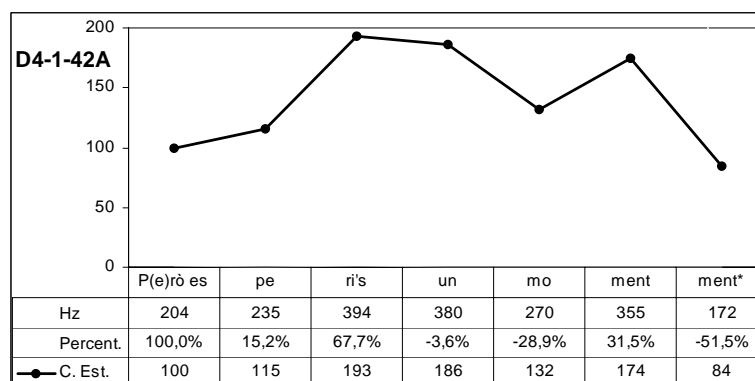

Gràfic 132. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior, i al cos, de declinació plana.

La línia melòdica del contorn comença amb un ascens d'un 6% fins a *ga*-, una síl·laba amb una vocal àtona que és posterior a la primera tònica *Qui*-; continua amb un petit descens, *-ranties té*, seguit de declinació plana fins a la síl·laba anterior a la inflexió final, *de que un particular no l'ensarrona*-; i, finalment, inicia l'ascens cap a l'accent sintagmàtic, *-rà*, que es troba en el punt més alt de la inflexió, seguit d'un descens fins al segon segment tonal i darrera síl·laba del contorn *-rà**, un punt en què assoleix el valor més baix del contorn.

4.4.4.6 Altres èmfasis

A part dels trets d'èmfasi, que hem vist fins ara en aquest apartat, n'hi pot haver d'altres, com les alteracions al camp tonal, que es donen quan el parlant emet alguns segments que sobresurten dels valors que fa servir habitualment en la conversa, com podem veure en el contorn del gràfic 133.

Gràfic 133. Contorn amb èmfasi addicional d'alteració al camp tonal.

En aquest enunciat, emès per una dona, es produeixen alteracions de camp tonal en dos punts: un al primer pic *-ris*, situat en un ascens d'un 93% a 394 Hz, i un altre a la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic *-ment*, situada en un ascens del 31,5% a 355 Hz.

4.4.5 Recapitulació

El patró 4, que anomenem *Inflexió final amb accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) i descens*, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix un 40%, pel cap alt, fins a la primera vocal tònica, que es troba en el punt més alt i constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, les quals no existeixen quan el contorn comença en síl·laba tònica; continua amb un descens suau fins a la síl·laba anterior a la darrera tònica, a partir de la qual comença un ascens d'entre un 10% i un 50% fins a la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic, que es troba en el cim d'un ascens on comença la inflexió final; i, finalment, descendeix fins a aconseguir el punt més baix del contorn. Vegem els trets melòdics al quadre.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• ascens (-40%)	• de declinació constant	• accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%)

Quadre 74. Trets melòdics típics del patró 4.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /-I+E-S/, per la qual cosa el considerem un patró emfàtic, perquè és el tret més marcat.

Aquest patró i el 7 són gairebé idèntics pel que fa al primer pic, al cos i a la direcció de la inflexió final; només difereixen perquè en aquest l'accent sintagmàtic es troba elevat entre un 10% i un 50% i al patró 7 més d'un 50%. Creiem, per tant, que ambdós constitueixen un grup de patrons emfàtics amb una direcció i dos segments tonals a la inflexió final.

Per definir-ne els trets melòdics i els marges de dispersió, ens hem basat en les característiques que comparteixen tots els contorns del grup, els quals, un cop establerts, ens permeten explicar a partir d'un patró base les diverses realitzacions que es

produeixen en la llengua. Ara bé, en aquest grup els contorns formats per inflexió final són tots típics, mentre que els complets tenen tots trets d'èmfasi addicionals en una o més parts del contorn o alteracions en el camp tonal. Pel que fa a l'èmfasi provocat per un canvi de registre, no en tenim cap exemple, encara que poden existir en la llengua. Les realitzacions de contorns amb algun tret d'èmfasi addicional responen al mateix tonema /-I+E-S/: es tracta de trets irrellevants perquè el patró és emfàtic per definició.

El patró 4 és el tercer grup en nombre de contorns, un 7,2% del total, d'entre els quals predominen els complets amb èmfasi addicionals, un 66,6%, davant dels formats per inflexió final típics, un 33,3%.

Des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic, hem obtingut una àmplia varietat d'enunciats, sobretot d'interrogatius i de declaratius, i també alguns d'exclamatius. Pel que fa als interrogatius, són absoluts o parcials, i els declaratius, acabats. També en aquest cas els enunciats s'han utilitzat per significats pragmàtics molt diversos: preguntar, cridar a algú, exigir, afirmar, negar, pregar, per ser irònic, contundent, entre d'altres.

Els trets d'èmfasi del primer pic, del cos i de la inflexió final que hem trobat en els contorns d'aquest patró són coincidents amb els del patró 1, encara que n'hi ha algun que no hi és representat, com el de declinació pronunciada i el d'irregularitat, al cos, i el de descens (+40%) i el d'accent sintagmàtic elevat, a la inflexió final. De tots quatre, l'èmfasi d'irregularitat és l'únic que creiem que es pot donar en els contorns d'aquest patró, encara que no en tinguem cap realització; el d'accent sintagmàtic elevat i el de descens (+40%) no poden aparèixer addicionalment perquè ja són implícits en els trets melòdics del patró; i el de declinació pronunciada és improbable que es produeixi, ja que en aquest tipus de contorns la declinació al cos és més aviat plana.

Els trets d'èmfasi addicionals que hem trobat en els contorns d'aquest patró són els que enumerem al quadre.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • sense èmfasi • ascens (+40%) • despl. v. àtona ant. • despl. v. tònica. post. • despl. v. àtona post. 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de paraula descendent • de cos ascendent • de regularitat • de declinació plana 	<ul style="list-style-type: none"> • descens truncat
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 75. Trets melòdics d'èmfasi del patró 4.

Qualsevol d'aquests trets pot ser en un contorn d'aquest grup, sol o combinat amb d'altres trets. Per consegüent, trobem els diversos tipus d'èmfasi al primer pic combinats amb els del cos, amb algunes excepcions. Ara bé, com que el primer pic i el cos dels contorns d'aquest grup són molt semblants als dels patrons 1, 2 i 3, considerarem combinacions possibles totes les que tenim en aquests patrons, amb la qual cosa reduïm molt la casuística de cada patró.

En general, els èmfasis que hem trobat segueixen de prop els del patró 1, tot i que el *d'irregularitat* i el *de declinació pronunciada*, al cos, i el *de descens (+40%)* i el *d'accent sintagmàtic elevat*, a la inflexió final, no els tenim exemplificats perquè semblen incompatibles amb la dinàmica del patró.

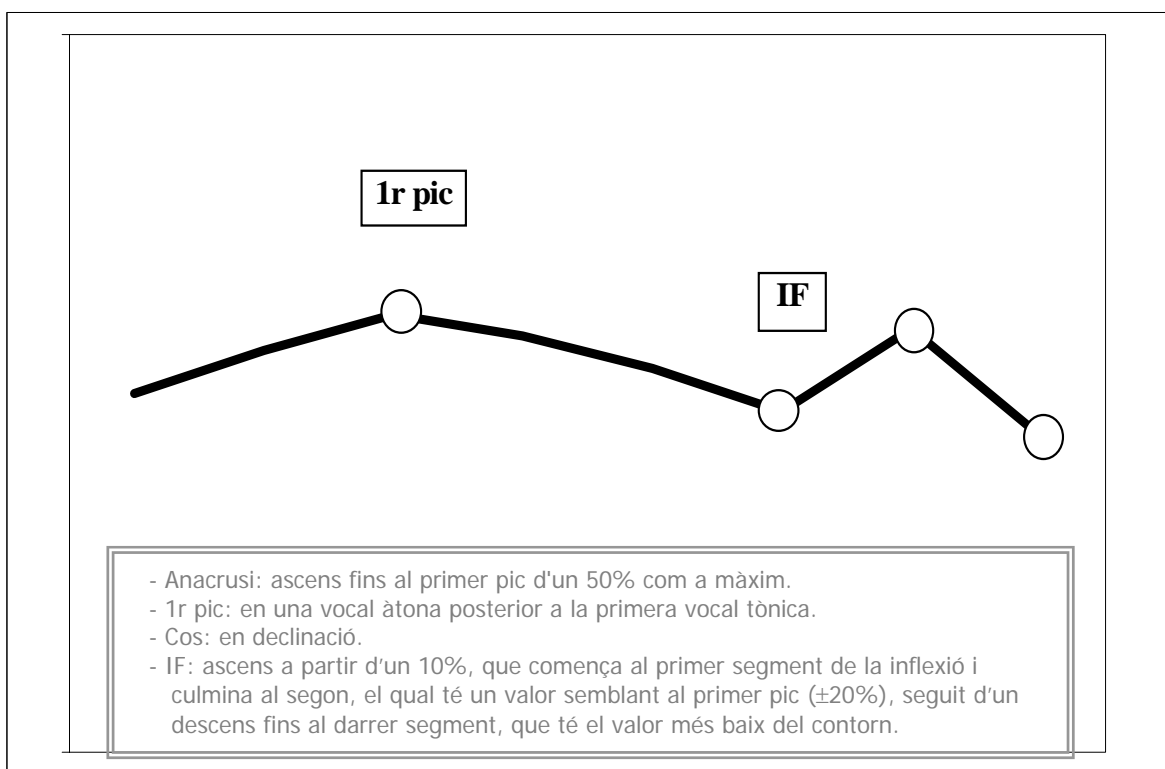
De les combinacions probables, al patró 4 n'hi ha una que afecta el primer pic i el cos i que no té lloc a cap dels quatre patrons (1, 2, 3, 4): *ascens (+40%) + èmfasi de declinació plana*; i tres més, que afecten el cos i la inflexió final, que tampoc no les tenim exemplificades: *de regularitat / d'irregularitat / de declinació plana + descens truncat*. Aquest èmfasi a la inflexió final només té lloc en patrons que acabin en un descens, com el patró 1, el 4, el 5 i el 7.

Els èmfasis per alteració al camp tonal i per canvi de registre poden donar-se en contorns que presenten qualsevol dels altres trets.

4.5 El patró 5. Inflexió final ascendent-descendent

4.5.1 Les característiques

El patró 5 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, perquè presenta una inflexió final ascendent-descendent, també anomenada circumflexa, la qual consta de tres segments tonals i de dues direccions, un ascens i un descens, com es pot veure en el gràfic següent.

Gràfic 134. Patró 5. Inflexió final ascendent-descendent.

A més d'aquest tret melòdic a la inflexió final, *ascens-descens*, que és bàsic i suficient per distingir aquest patró de la resta, en trobem d'altres que afecten el primer pic i el cos, *desplaçament a una vocal àtona posterior* i *declinació constant*, que ens ajuden a caracteritzar-lo de forma completa. Així, doncs, la línia melòdica del patró 5 comença amb un ascens, d'un 50% com a màxim, que culmina al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior a la primera tònica, la qual cosa també palesa una marca d'èmfasi. Les síl·labes que

precedeixen el primer pic constitueixen l'anacrusi. Després del primer pic, la línia continua amb una declinació a tot el cos del contorn fins a arribar a la inflexió final, on té lloc el moviment ascendent-descendent.

La inflexió tonal final comença en la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic, ascendeix un 10%, pel cap baix, i culmina en el segment següent, el qual té un valor semblant al del primer pic del contorn, amb un marge de variació d'un 20% com a màxim; a partir d'aquest segment, la línia continua amb un descens fins al darrer segment, que es concreta amb el retorn al nivell del camp tonal on havíem començat la inflexió final o en un punt inferior. Per tant, el percentatge de descens de la inflexió depèn en bona mesura del percentatge d'ascens. Si la vocal que conté l'accent sintagmàtic es troba en una paraula aguda, s'allarga a tota la inflexió i presenta tres valors o segments tonals; si es troba en una paraula plana o esdrúixola, sol tenir un segment tonal i els altres dos tenen lloc en la vocal o les vocals àtones que segueixen, les quals fan de suport a la inflexió.

Des d'un punt de vista fonològic, aquest patró es caracteritza amb el tonema /-I+E-S/. És /+emfàtic/ perquè totes les realitzacions tenen un tret d'èmfasi rellevant i significatiu a la inflexió final que les distingeix de la resta; és /- suspès/ perquè tots els contorns d'aquest grup presenten inflexió final i es perceben acabats; i és /-interrogatiu/ perquè no es perceben com a pregunta. Es tracta, per tant, d'un patró emfàtic a causa del seu tret fonològic més marcat.

Aquest patró juntament amb el 6 i el 8 formen el grup de patrons emfàtics amb dues direccions i tres segments a la inflexió final. Tots tres patrons coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos. Pel que fa al moviment de la inflexió final, el del patró 5 és ascendent-descendent, mentre que el dels 6 i 8 és invers, descendent-ascendent. La diferència entre el 6 i el 8 és de percentatge d'ascens a la inflexió final: inferior a 120% al patró 6 i superior a 120% al 8.

Aquest grup es diferencia de l'altre grup de patrons emfàtics format pel patró 4 i el 7 perquè la inflexió final té dues direccions i, per tant, tres segments tonals, davant del 4 i

el 7, que tenen una direcció i dos segments tonals; i perquè el primer pic es troba en una vocal àtona posterior a la primera tònica i, en el 4 i el 7, és a la primera vocal tònica.

4.5.2 Els contorns

Dels 580 enunciat del corpus, hem obtingut 26 contorns, un 4,5% del total, representatius d'aquest patró, la majoria dels quals, 16, presenten només inflexió final, i la resta, 10, són contorns complets. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix, pàgs. 389-417.

Els 26 contorns que pertanyen al patró 5 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre següent. Si observem la classificació, constatem que predominen els contorns típics, 16 exemples, més que no pas els contorns amb èmfasis addicionals, 10, com també els que són formats només amb inflexió final, 16, davant dels complets, 10.

Contorns del patró 5		Nombre : 26
Típics (15)	Formats per IF	12
	Complets	4
Amb èmfasis addicionals (11)	Formats per IF	4
	Complets	6

Quadre 76. Classificació dels contorns del patró 5.

Els informants que produeixen els enunciat són d'ambdós sexes (18 homes i 8 dones) i d'edats diverses, com podem veure al quadre següent.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	2	1
31-40	2	1
41-50	8	3
51-60	3	1
61-70	3	2
Total	18	8

Quadre 77. Edat i sexe dels informants dels enunciat del patró 5.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, la majoria, 24, són de la varietat central i 2 de la nord-occidental. Per tant, podem constatar que aquest patró existeix en les varietats central i nord-occidental del català, mentre que a les altres, per la manca de models en el nostre corpus i perquè no hem sotmès els enunciat a proves de percepció, no ho podem afirmar.

Els 26 contorns, realitzacions d'aquest patró són enunciat exclamationius que els informants fan servir per saludar (*Bona tarda!* D1-8-19), per emetre una resposta afirmativa o negativa (*Sí!* D1-2-1, *No!* D2-3-6, *Sí home!* D2-3-3), una ordre (*Torni, torni, torni, torni, torni!* D4-2-27B) o un prec (*No faci força!* D1-3-1B), o també per cridar l'atenció a algú (*Crespo!* D4-2-28A), entre d'altres.

Ara bé, cal dir que la melodia d'aquests contorns, sobretot la de la inflexió final, aporta un matís significatiu que indica cortesia en la majoria de casos (*Bona tarda!* D1-8-19, *Sí* D1-2-1, *Crespo!* D4-2-28A, *Però quina orella més fina que té!* D2-4-5, *Torni, torni, torni, torni, torni!* D4-2-27B). Alhora, al costat de la cortesia també pot suggerir indignació (*A ve(u)re!* D2-3-1C, *Es passen una mica!* D2-3-23A, *Ni jo tampoc!* D4-3-12A), contundència (*Sí, home!* D2-3-3, *Bé, crisi és això!* D4-1-2A, *Per nosaltres, caríssims!* D4-4-11B), queixa (*Ai!* D5-1-6A), dubte (*Home!* D4-2-5A) o cansament (*Ai!* D4-2-25).

4.5.3 Contorns típics formats per inflexió final

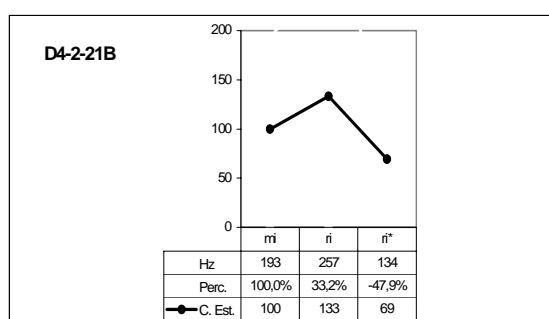
Tenim 12 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 391-399) que es caracteritzen per un tret melòdic que els situa dins els marges establerts per al patró 5:

- *Inflexió final amb un ascens igual o superior a un 10%, que comença al primer segment de la inflexió i culmina al segon, el qual té un valor semblant al primer pic ($\pm 20\%$), seguit d'un descens fins al darrer segment, que té el valor més baix del contorn.*

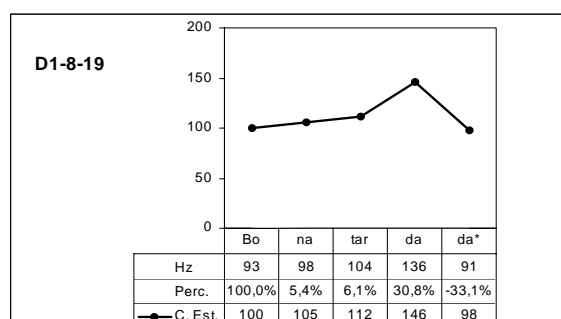
Com a exemple d'aquest tipus de contorns presentem el gràfic 135. Es tracta d'un contorn format solament per una inflexió final, que es troba dintre dels marges amb els quals hem caracteritzat el patró 5: comença la inflexió a la síl·laba tònica d'una paraula plana, *mi-* (valor 100), seguida d'un ascens del 33,2%, que té el punt més alt en el primer

segment de la síl·laba àtona, *-ri*, la qual s'allarga i descendeix fins a arribar a un punt més baix del que havia començat la inflexió, *-ri** (valor 69).

Amb el mateix tret tenim el contorn de l'enunciat *Bona tarda!*, la línia melòdica del qual comença ascendint imperceptiblement fins a la síl·laba tònica *tar-*. A partir d'aquest punt, comença la inflexió final amb un ascens d'un 30,8% fins a *-da*, seguit d'un descens d'un 33,1% fins a *-da** amb un valor 98, que suposa el retorn a un punt inferior al que havia començat la inflexió i el contorn (valors 112 i 100, respectivament).

Gràfic 135. Contorn típic format per inflexió final.

Gràfic 136. Contorn típic format per inflexió final.

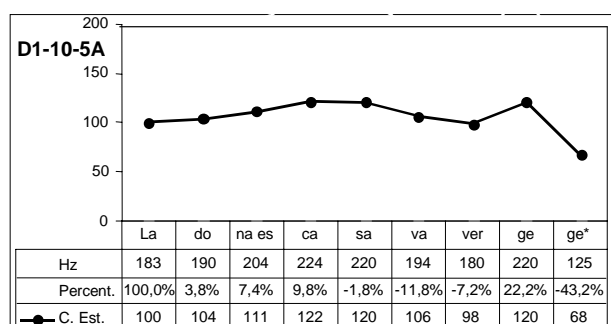
4.5.4 Contorns típics complets

En aquest cas, tenim solament un total de 4 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 402-405) que es caracteritzen per uns trets melòdics que els situen dins els marges establerts per al patró 5:

- *Anacrusi*: ascens fins al primer pic d'un 50% com a màxim.
- *Primer pic*: en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica.
- *Cos*: en declinació.
- *Inflexió final*: ascens superior a un 10%, que comença al primer segment de la inflexió i culmina al segon, el qual té un valor semblant al primer pic ($\pm 20\%$), seguit d'un descens fins al darrer segment, que té el valor més baix del contorn.

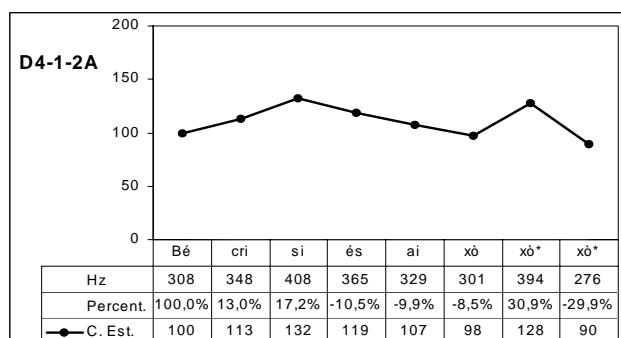
Aquest seria el cas del contorn *La dona es casava verge!* del gràfic 137. El contorn està format per anacrusi, *la dona es*; primer pic, *ca-*, desplaçat a una vocal àtona que es troba tres síl·labes després de la primera vocal tònica del contorn; cos en declinació, *-sava*; i inflexió final a la paraula plana, *verge*, amb un ascens del 22,2% des de la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic del contorn, *ver-*, fins a la síl·laba àtona següent, *-ge*, la qual

s'allarga i continua en el descens fins a arribar a un nivell inferior al que s'havia iniciat la inflexió.

Gràfic 137. Contorn típic complet.

Un cas molt semblant és el del contorn del gràfic 138, *Bé, crisi és això!*, format per anacrusi, *Bé cri-*, primer pic en la vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, *-sí*, cos en declinació, *és ai-*, i inflexió final en la darrera síl·laba tònica, *-xò*. En aquest contorn, a diferència de l'anterior, la vocal té tres segments amb els valors, 98-128-90, i dues direccions, un ascens d'un 30,9%, i un descens d'un 29,9%, que situa la línia melòdica del contorn en el punt més baix.

Gràfic 138. Contorn típic complet.

Hem vist que tots els enunciats d'aquest grup són exclamatius en el context. No obstant això, tenen usos molt diferents: cridar l'atenció a algú, saludar, pregar, mostrar indignació, entre altres.

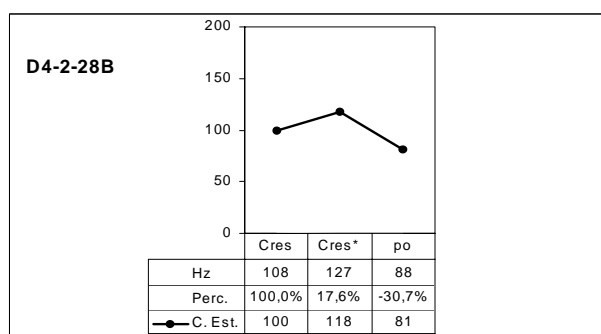

4.5.5 Contorns formats per inflexió final amb èmfasis addicionals

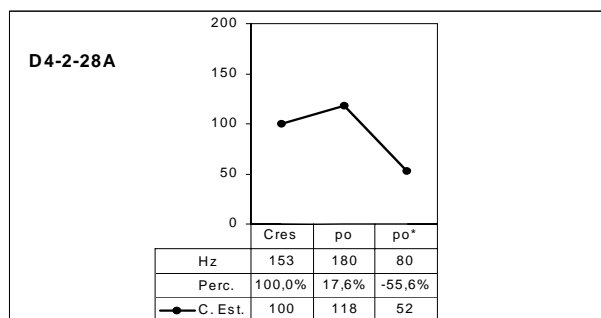
Comptem amb 4 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 407-411) que presenten algun tret d'èmfasi addicional que els distingeix de la resta del patró 5, ja sigui perquè introdueixen algun nou matís significatiu, ja sigui perquè remarquen més l'èmfasi. Aquests trets d'èmfasi addicionals que contenen són *allargament de l'accent sintagmàtic* o *descens truncat*.

En primer lloc, observem en el contorn del gràfic 139 el tret melòdic *allargament de l'accent sintagmàtic*, propi d'aquest patró, que consisteix a produir la vocal tònica d'una paraula plana amb dos valors; per tant, la vocal àtona posterior només en té un, *Cres-* (100), *Cres**- (118), *-po* (81).

Casualment, d'aquest mateix enunciat tenim exemplificat el contorn que presenta la inflexió pròpia d'aquest patró, gràfic 140: la vocal tònica amb un sol valor, *Cres-* (100), i la vocal àtona següent amb dos valors, el primer, *-po* (118), constitueix la culminació de l'ascens, i el segon, *-po** (52), del descens.

Gràfic 139. Contorn format per inflexió final amb allargament de l'accent sintagmàtic.

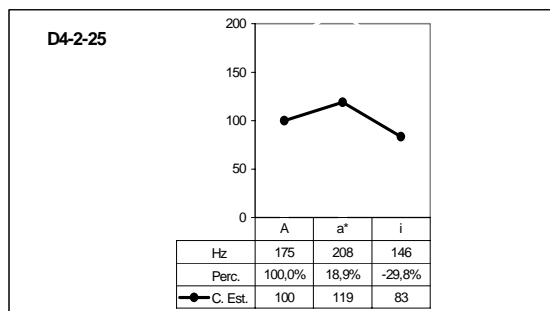
Gràfic 140. Contorn típic format per inflexió final.

La diferència entre aquests dos contorns és de matís significatiu. En el segon cas, es crida l'atenció d'una persona amb voluntat que li faci cas, mentre que en el primer s'hi afegeix un matís significatiu: com que no li fa cas, emet el cognom com si fos un prec.

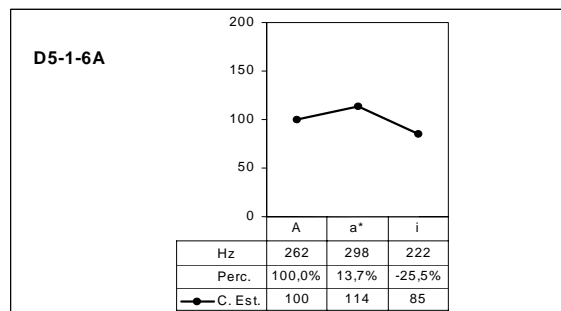
Els altres dos contorns, gràfics 141 i 142, que també tenen el tret *allargament de l'accent sintagmàtic*, són pràcticament idèntics des d'un punt de vista melòdic. Es tracta d'una inflexió final amb un ascens d'un 18,9% i un descens d'un 29,8%, el primer, i d'un 13,7% d'ascens i d'un 25,5% de descens, el segon.

Fixem-nos que les diferències són inferiors a un 10% i, per tant, són pràcticament imperceptibles per l'oïda humana. Ara bé, malgrat que les melodies són idèntiques, els parlants en fan un ús molt diferent, segons el context.

En el primer contorn, gràfic 141, tenim la interjecció *Ai!*, que significa cansament, emesa per un senyor d'uns 40 anys, que intenta moderar un debat i li és costós; en el segon, gràfic 142, és un crit queixós que expressa una senyora cuinant perquè s'ha cremat amb un esquitx d'oli de la paella.

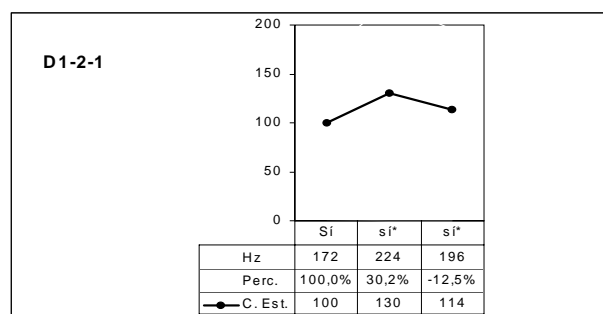
Gràfic 141. Contorn format per inflexió final amb allargament de l'accent sintagmàtic.

Gràfic 142. Contorn format per inflexió final amb allargament de l'accent sintagmàtic.

Exemples com aquests demostren que les melodies no estan subjectes a un significat concret –en aquest sentit, ja hem constatat que la melodia d'aquest patró pot servir-nos per a diversos significats i que podem utilitzar altres melodies per queixar-nos. També evidencien que, gràcies al procés d'estandardització, ha estat possible que aquestes dues melodies, emeses amb uns valors freqüencials diferents, més greus l'home (175 Hz- 208 Hz -146 Hz) i més aguts la dona (262 Hz -298 Hz -222 Hz), fossin comparables.

I, finalment, veurem un exemple del tret melòdic *descens truncat* al gràfic 143.

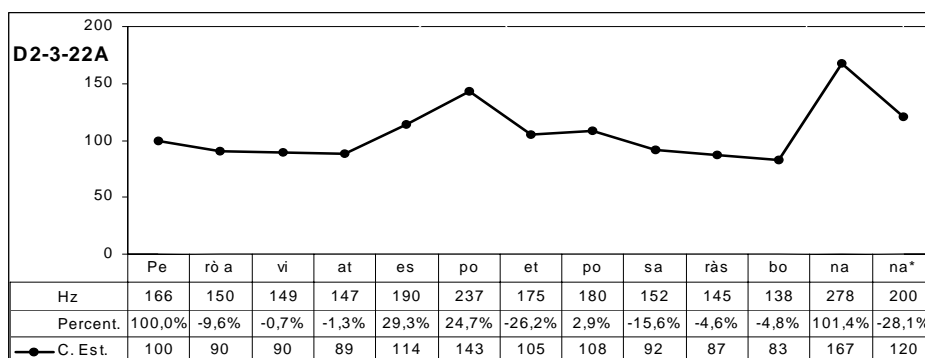
Gràfic 143. Contorn format per inflexió final amb descens truncat.

La línia del contorn comença en el valor 100, ascendeix un 30,2% fins al segon segment tonal i, seguidament, efectua un descens que es trunca al punt del valor 114, és a dir, que no arriba a assolir el valor més baix del contorn. Aquest descens que no arriba a culminar indica un èmfasi addicional al contorn, que, en aquest cas, equival a una resposta afirmativa amb una certa dosi de cortesia i d'inseguretat per part del parlant.

4.5.6 Contorns complets amb èmfasis addicionals

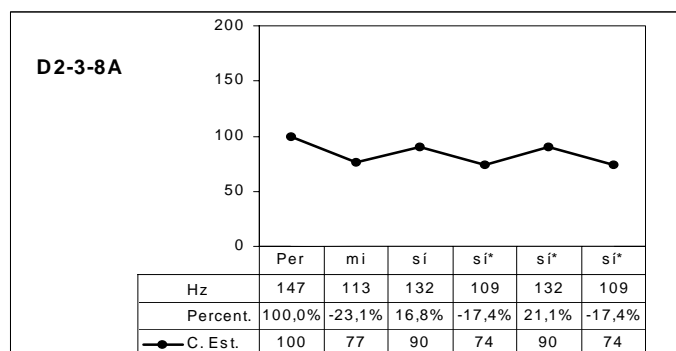
Tenim 6 contorns complets amb èmfasis addicionals al primer pic, *desplaçament a la vocal àtona anterior* o *ascens* (40%) —que en aquest tipus de contorns és un èmfasi addicional perquè el tret melòdic típic és el desplaçament a una vocal àtona posterior—; al cos, *de paraula ascendent* i *de regularitat*; i a la inflexió final, *descens truncat*, que poden aparèixer sols o combinats (vegeu apèndix, pàgs. 413-417).

L'enunciat del gràfic 144 s'ha emès amb èmfasis addicionals a tot el contorn. La línia melòdica del contorn comença en la síl·laba àtona *Pe-*, on es troba el primer pic i constitueix un èmfasi de desplaçament a la vocal àtona anterior; continua amb un petit descens en les síl·labes *-rò aviat* i, seguidament, un ascens, *es po*, que palesa l'èmfasi de paraula ascendent; descendeix fins a la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic *bo-*, a partir de la qual s'inicia la inflexió final amb un ascens d'un 101,4% seguit d'un descens del 28,1%, que constitueix un èmfasi de descens truncat.

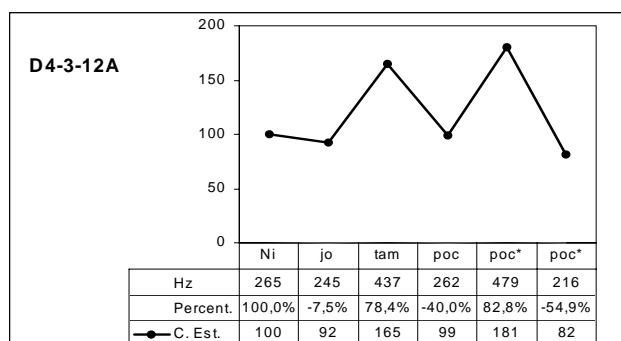
Gràfic 144. Contorn amb èmfasi de desplaçament a una vocal anterior al primer pic, de paraula ascendent al cos i de descens truncat a la inflexió final.

Els contorns que presentem a continuació tenen en comú un èmfasi al cos de regularitat. La línia del contorn del gràfic següent comença amb el primer pic a la primera vocal àtona, *Per*, i continua amb un moviment regular d'ascens i descens, semblant a la inflexió final, que anomenem èmfasi de regularitat; i acaba amb una inflexió final típica a *sí*, amb un ascens del 21,1% i un descens del 17,4%.

Gràfic 145. Contorn amb èmfasi al primer pic, ascens (40%), i de regularitat al cos.

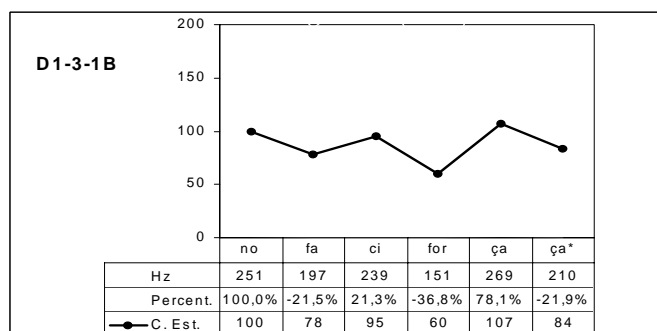
La línia melòdica del contorn següent comença a la primera síl·laba tònica, que conté el primer pic, *ni*, un punt on es troba un èmfasi de desplaçament a la primera vocal tònica. Aquest tipus d'èmfasi és característic d'aquest patró i dels 6 i 8, perquè hem establert que el primer pic se situa en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica; per tant, qualsevol altra posició que no sigui aquesta entenem que significa un èmfasi.

Gràfic 146. Contorn amb èmfasi al primer pic, ascens (-40%), i de regularitat al cos.

Després del primer pic, descendeix fins a *jo*, i continua amb un ascens del 78,4% a *tam*-, seguit d'un 40% de descens fins a *-poc*, que constitueix l'èmfasi de regularitat i, com en el cas anterior s'assembla a una duplicació de la inflexió final. A partir de la síl·laba *-poc*, que conté l'accent sintagmàtic, comença el moviment ascendent-descendent de la inflexió final, amb un ascens del 82,8%, en aquest cas, un percentatge gairebé idèntic al del primer ascens.

A més dels trets melòdics d'èmfasi que acabem d'exposar, hi ha contorns que tenen els mateixos i, a més, en tenen d'altres que afecten tot el contorn, com el canvi de registre tonal que es dona a l'enunciat *No faci força!*, gràfic 147, en què un home parla en un registre més alt del que li és propi. Per fer aquesta afirmació ens basem en d'altres enunciats que ha produït el mateix informant en què el seu camp tonal se situa entre 80 Hz i 150 Hz, aproximadament, mentre que en aquest cas es troba entre 151 Hz i 269 Hz, és a dir, gairebé una octava més alta de l'habitual. No cal dir que el parlant emet l'enunciat amb veu de falset.

Gràfic 147. Contorn complet amb un canvi de registre tonal.

També hem trobat algun contorn produït amb alteracions en el camp tonal, com podria ser el cas del gràfic 146, en què la dona que parla amplia el camp tonal del diàleg i depassa dos cops els 400 Hz (437 Hz i 479 Hz).

Finalment, també hi ha altres característiques en els contorns, com alteracions en el *tempo* o en la intensitat, que no considerem trets melòdics perquè són redundants, és a dir, perquè no fan distintiu el contorn.

4.5.7 Recapitulació

El patró 5, anomenat *Inflexió final ascendent-descendent*, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix com a mínim un 10%, fins a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, que constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi; continua amb un descens suau fins a la darrera síl·laba tònica, que conté l'accent sintagmàtic, a partir de la qual comença un ascens igual o superior a un 10% del primer al segon segment tonal de la inflexió, que es troba en un punt semblant al del primer pic ($\pm 20\%$); i, finalment, descendeix fins al darrer segment, un punt en què aconsegueix el valor més baix del contorn. Vegem els trets melòdics al quadre.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• desplaçament a una vocal àtona posterior	• de declinació constant	• ascens-descens

Quadre 78. Trets melòdics típics del patró 5.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /-I+E-S/, per la qual cosa el considerem un patró emfàtic, perquè és el tret més marcat.

Aquest patró juntament amb el 6 i el 8 formen el grup de patrons emfàtics amb dues direccions i tres segments a la inflexió final. Tots tres patrons coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos. Pel que fa al moviment de la inflexió final, el del patró 5 és ascendent-descendent, mentre que el dels 6 i 8 és invers, descendent ascendent. La

diferència entre el patró 6 i el 8 és de percentatge d'ascens a la inflexió final: inferior a 120% al 6 i superior a 120% al 8.

Per definir-ne els trets melòdics i els marges de dispersió, ens hem basat en les característiques que comparteixen tots els contorns del grup, els quals, un cop establerts, ens permeten explicar a partir d'un patró base les diverses realitzacions que es produeixen en la llengua. Com que és un patró emfàtic, quan les diverses realitzacions presenten èmfasis addicionals, continuen responnent al mateix tonema /-I+E-S/. La diferència entre el tret d'èmfasi definit en el patró i la resta d'èmfasis addicionals és que el primer és un tret rellevant i significatiu per al patró, mentre que la resta formen part de l'expressivitat lingüística, els quals no es poden preveure i la seva aparició depèn de la voluntat dels parlants.

El patró 5 conté el 4,5% del nombre de contorns total, d'entre els quals predominen els formats per inflexió final i típics, un 42,3%, enfront de la resta de tipus, les realitzacions dels quals han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, de totes les edats i procedents de la varietat central i nord-occidental.

Des d'un punt de vista gramatical, en aquest grup només tenim enunciats exclamatius, els quals presenten una àmplia gamma de significats pragmàtics: cridar a algú, afirmar, negar, ironitzar, queixar-se, pregar, mostrar sorpresa o histerisme, entre d'altres.

Els trets d'èmfasi addicionals del primer pic, del cos i de la inflexió final que hem trobat en els contorns d'aquest patró, en algun cas són coincidents amb els dels patrons anteriors i, en d'altres, no. Al primer pic, tenim dos tipus d'èmfasi, un que comparteix amb la resta de patrons, *desplaçament a una vocal àtona anterior*, i un altre que és característic d'aquest patró, del 6 i del 8, *ascens (-40%)*, perquè són els únics casos en què el primer pic se situa per definició en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica. Al cos, té lloc l'èmfasi *de paraula descendent* i el *de regularitat*, que també tenen els altres patrons. I a la inflexió final, hi ha un èmfasi també propi dels patrons 1, 4 i 7, *descens truncat*; i un d'exclusiu d'aquest grup *allargament de l'accent sintagmàtic*.

Els èmfasis addicionals poden aparèixer sols o combinats amb un altre èmfasi. Amb els pocs exemples que tenim, hi ha combinacions entre èmfasi al primer pic i al cos o a totes tres parts, a excepció de l'èmfasi *allargament de l'accent sintagmàtic* a la inflexió final que apareix sol. Els èmfasis per alteració al camp tonal i per canvi de registre poden donar-se en contorns que presenten qualssevol dels altres trets.

Vegeu tots els trets propis d'aquest patró al quadre següent.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> ascens (-40%) despl. v. àtona anterior 	<ul style="list-style-type: none"> de paraula ascendent de regularitat 	<ul style="list-style-type: none"> descens truncat allargament de l'accent sintagmàtic
<ul style="list-style-type: none"> alteracions al camp tonal canvi de registre 		

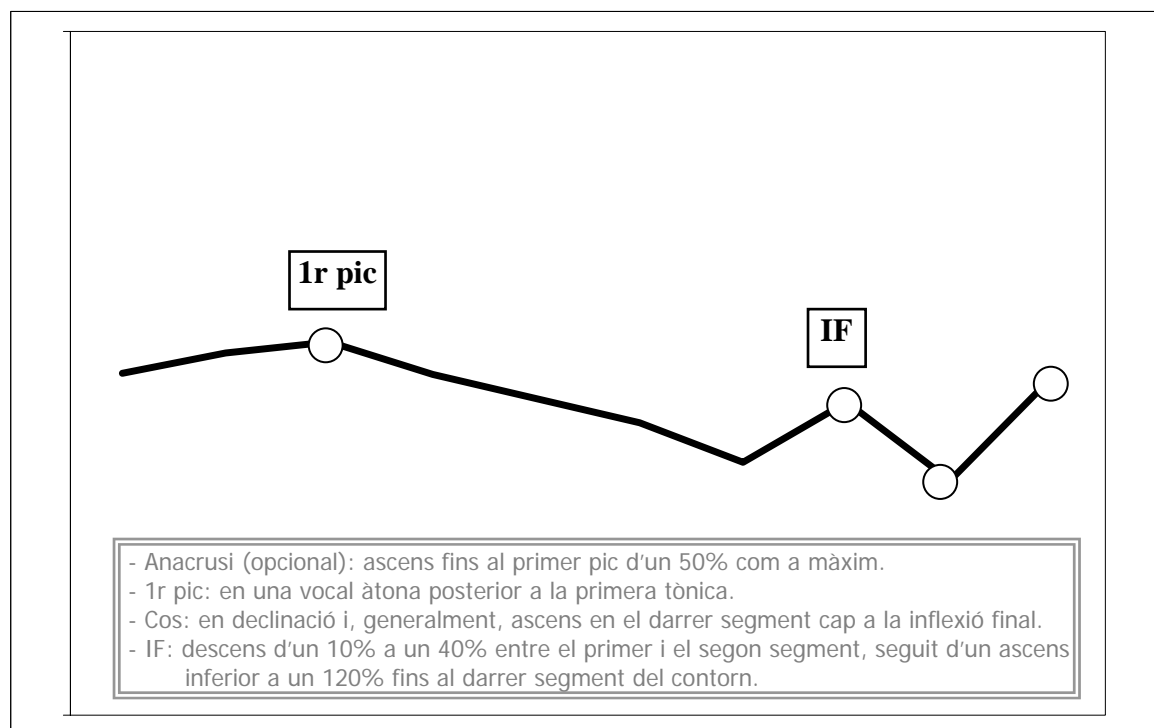
Quadre 79. Trets melòdics d'èmfasi del patró 5.

4.6 El patró 6. Inflexió final descendent - ascendent (-120%)

4.6.1 Les característiques

El patró 6 es caracteritza perquè té una inflexió final circumflexa descendent-ascendent (-120%) amb tres segments tonals i dues direccions, un descens i un ascens, tal com es pot veure al gràfic.

Gràfic 148. Patró 6. Inflexió final descendent-ascendent (-120%).

A més d'aquest tret melòdic a la inflexió final, *descens-ascens (-120%)*, que és suficient per distingir aquest patró de la resta, en trobem dos més, que afecten el primer pic i el cos i que també el caracteritzen, *desplaçament a una vocal àtona posterior* i *de declinació constant*.

La línia melòdica del patró 6 presenta un primer pic desplaçat cap a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica del contorn, que constitueix una marca d'èmfasi. Les síl·labes àtones precedents constitueixen l'anacrusi. Després del punt alt del primer pic,

comença el cos del contorn en què la línia continua en un pendent constant, que es pot trencar perquè la vocal que conté l'accent sintagmàtic tingui un valor tonal d'entre un 20% i un 60% superior al segment anterior, com és el cas del gràfic 148, o pot presentar un descens continuat fins a arribar a l'accent sintagmàtic. En qualsevol cas, a partir de la vocal que conté l'accent sintagmàtic, comença un descens, superior a un 10%, fins al segment tonal següent, en què retroba la línia del pendent del contorn en un punt lleugerament superior, igual o inferior. I, finalment, acaba el contorn amb un ascens tonal inferior a un 120%.

A la inflexió final, si la vocal que conté l'accent sintagmàtic es troba en una paraula aguda, s'allarga a tota la inflexió i presenta tres valors o segments tonals; si es troba en una paraula plana o esdrúixola, només en té un, el del primer segment tonal, i els altres dos tenen lloc en la vocal o les vocals àtones que segueixen, les quals fan de suport a la inflexió.

Des d'un punt de vista fonològic, el patró 6 es caracteritza amb el tonema /-I+E+S/. És /+emfàtic/ perquè totes les realitzacions tenen un tret d'èmfasi rellevant i significatiu a la inflexió final; és /+ suspès/ perquè els contorns se solen considerar inacabats; i és /-interrogatiu/ perquè no es perceben com a pregunta. Es tracta, per tant, d'un patró emfàtic i suspès a causa dels seus trets fonològics més marcats.

Aquest patró és gairebé idèntic al 8, que veurem més endavant, amb una única diferència en el percentatge d'ascens a la inflexió final, igual o inferior a un 120% en aquest patró, i superior a un 120% al 8. Aquesta diferència en l'ascens a la inflexió final provoca que la majoria de parlants identifiquin aquest patró com a suspès i el 8 com a interrogatiu, mentre que comparteixen el tret /+emfàtic/. Si tenim en compte el tret /+emfàtic/ i els trets melòdics del primer pic, del cos i de la inflexió final dels patrons 6 i 8 i els comparem amb els del 5, veurem que tots tres tenen el tret fonològic /+emfàtic/i que els trets melòdics són pràcticament els mateixos a totes tres parts amb l'excepció de la direcció de la inflexió final, que és descendent-ascendent en els patrons 6 i 8 i ascendent-descendent en el 5. Per tant, creiem que aquests tres patrons formen part d'un grup emfàtic amb dues direccions i tres segments tonals.

4.6.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 21 contorns, un 3,6% del total, representatius d'aquest patró, 11 dels quals presenten només inflexió final, i els altres 10 són contorns complets. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix, pàgs. 419-441.

Els 21 contorns que pertanyen al patró 6 es classifiquen en quatre grups, tal com veiem al quadre següent. Si observem la classificació, constatem que predominen els contorns típics, 13 exemples davant dels que tenen èmfasi addicional, 8. En canvi, en tenim 11 constituïts només per inflexió final i 10 de complets. El fet que no hàgim trobat contorns amb èmfasi addicional formats només per inflexió final és causat, probablement, perquè el tret melòdic a la inflexió final d'aquests contorns ja denota una marca d'èmfasi.

Contorns del patró 6		Nombre : 21
Típics (13)	Formats per IF	11
	Complets	2
Amb èmfasi addicional (8)	Formats per IF	-
	Complets	8

Quadre 80. Classificació dels contorns del patró 6.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (10 homes i 11 dones) i d'edats diverses, com podem veure al quadre 81.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	1	1
31-40	3	7
41-50	4	-
51-60	1	2
61-70	1	1
Total	10	11

Quadre 81. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 6.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, tots procedeixen de la varietat central, excepte un, que és de la balear. Això no obstant, alguns d'aquests contorns es

van passar a les proves de percepció, en les quals participaven parlants del central, però també del nord-occidental, del balear i del valencià. La majoria d'informants van reconèixer la melodia com a pròpia quan havien de respondre si eren enunciats acabats. D'aquestes proves de percepció es desprèn que aquest patró existeix en les quatre varietats dialectals.

Dels 21 enunciats, 8 són exclamatius en el context, alguns emesos com a resposta a una pregunta (*Moltíssim!* D1-8-8, *Sí!* D2-3-2, *Bé!* D2-5-3B); i 11 són enunciats declaratius inacabats (*sucra...* D2-1-5D, *grosella...* D2-1-5F, *plàtans...* D2-1-5H, *perquè el futbol...* D4-2-35A, *És que per fer-bo compatible...* D4-3-10A, *I després hi havia tota una balconada...* D1-10-1A). Ens queda, finalment, dos contorns que són pregunta en el context (*Tan?* D1-9-3 i *I saps qui fa de fada?* MT1-1).

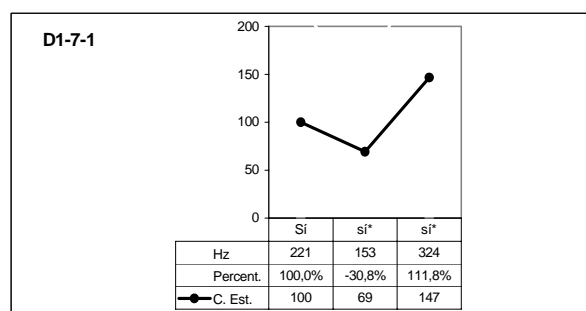
La melodia d'aquests enunciats, però, els aporta una càrrega significativa. En la majoria de casos, es tracta d'una implicació del parlant per provocar una complicitat en l'interlocutor, ja sigui simplement per cortesia, ja sigui per comprovar si va seguint el fil de la seva intervenció, si hi ha acord amb la seva afirmació, o per convèncer-lo (*Bé!* D2-5-3B, *També!* D4-2-42D, *Xiqui Beriguistain!* D2-2-20A, *eh!* D1-8-25B, *sóc mestressa de casa* D4-2-37B, *encara hi ha persones antidemocràtiques* D4-1-8D, *No neguem un fet com aquest* D4-1-8A); en d'altres, s'hi afegeixen d'altres matisos significatius per expressar burla (*tot lo que em provoca* D4-1-37C) o indignació (*perquè el futbol* D4-2-35A) o per demanar confirmació d'una afirmació (*Tan?* D1-9-3).

4.6.3 Contorns típics formats per inflexió final

Tenim un total d'11 contorns (vegeu apèndix, pàgs. 422-429) que es caracteritzen per un tret melòdic que hem definit per al patró 6:

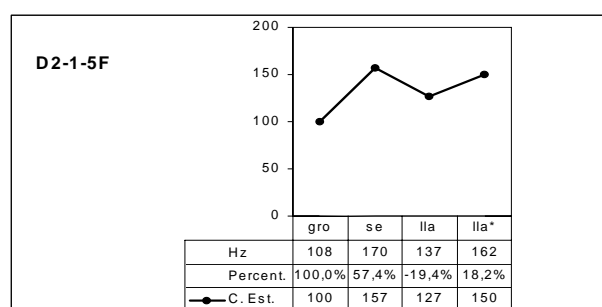
- *Inflexió final amb un descens d'un 10% a un 40% entre el primer i el segon segment, seguit d'un ascens inferior a un 120% fins al darrer segment del contorn.*

El gràfic que es troba a continuació presenta un contorn representatiu d'aquest patró. Es tracta de l'enunciat *Sí!* D1-7-1, que en el context és una exclamació. Es caracteritza perquè presenta una síl·laba tònica amb tres segments tonals i dues direccions: un de descens, d'un 30,8%, i un d'ascens, d'un 111,8%.

Gràfic 149. Contorn típic format per inflexió final.

També es troba dintre dels marges del patró 6 el contorn de l'enunciat inacabat en el context *grosella*, gràfic 150. La línia melòdica s'inicia en la síl·laba àtona anterior a la que conté l'accent sintagmàtic, *gro-*; continua en un ascens d'un 57,4% fins a la síl·laba tònica *-se-*, primer segment tonal de la inflexió final; descendeix un 19,4% fins al segon, *-lla*; i, finalment, ascendeix un 18,2% fins al darrer, *-lla**.

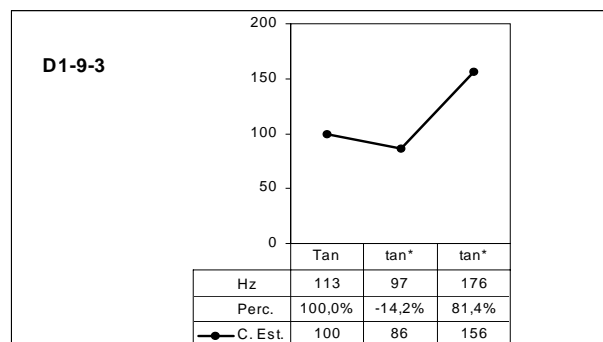

Gràfic 150. Contorn típic format per inflexió final.

En les realitzacions d'aquest patró, quan hi ha un ascens en la síl·laba anterior a la inflexió final, sol tenir com a conseqüència que la línia melòdica no retorna fins a arribar al valor més baix del contorn en el descens de la inflexió final, sinó que la base inferior es troba en un punt mitjà, com podem copsar al gràfic 150.

El darrer exemple que representem gràficament en aquest apartat és l'enunciat *Tan?*, pregunta en el context, per mitjà de la qual el parlant pretén comprovar una afirmació

anterior. També en aquest cas la línia melòdica segueix les directrius del patró 6: descens d'un 14,2% i ascens d'un 81,4%, uns moviments que tenen lloc en la síl·laba tònica *tan*.

Gràfic 151. Contorn típic format per inflexió final.

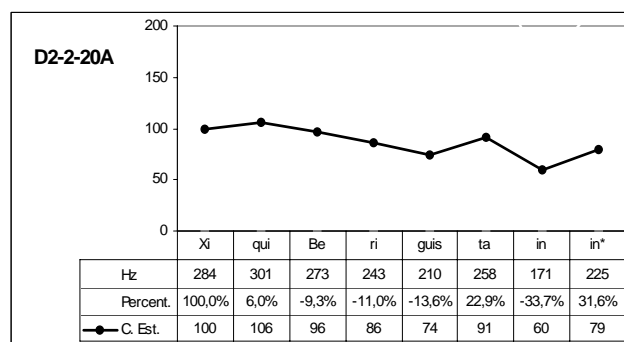
Novament constatem que una mateixa melodia ens serveix per formular una exclamació, una declarativa inacabada i una pregunta.

4.6.4 Contorns típics complets

Dels 21 enunciats que tenim d'aquest grup al corpus, 2 són contorns típics complets (vegeu apèndix, pàgs. 432-433) que es caracteritzen per uns trets melòdics emmarcats dins els límits definits per al patró 6:

- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 50% com a màxim.*
- *1r pic: en una vocal àtona posterior a la primera tònica.*
- *Cos: en declinació i, generalment, ascens en el darrer segment cap a la inflexió final.*
- *IF: descens d'un 10% a un 40% entre el primer i el segon segment, seguit d'un ascens inferior a un 120% fins al darrer segment del contorn.*

Exemplifiquem aquest grup amb l'enunciat *Xiqui Berigüistain*, que hi ha a continuació. La línia melòdica d'aquest contorn es caracteritza per un primer pic a *-qui*, vocal àtona posterior a la primera tònica, precedit de l'anacrusi, *Xi-*; per un cos en declinació, amb un pendent constant, *Berigüis-*; i per una inflexió final que s'inicia en la vocal que conté l'accent sintagmàtic, el punt on es trenca la declinació del cos amb un ascens tonal del 22,9%, *-ta-*, seguit d'un descens del 33,7% fins a *-in*, i d'un ascens del 31,6% en el segon segment tonal d'aquesta vocal àtona, *-in**, que fa de suport a la inflexió.

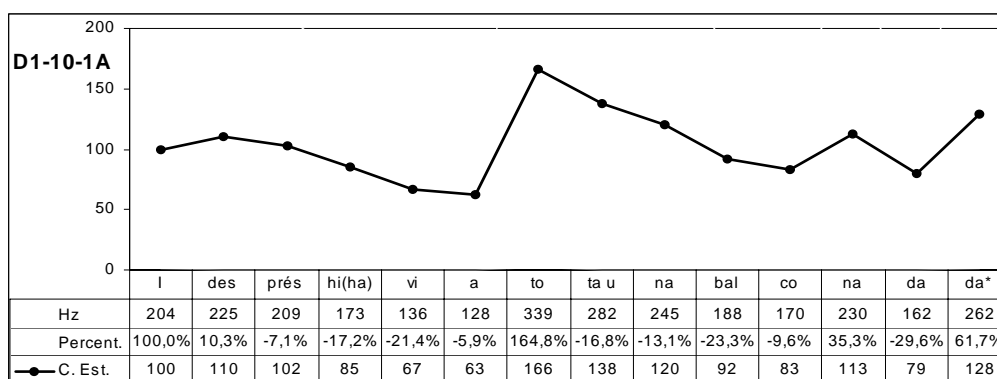

Gràfic 152. Contorn típic complet.

4.6.5 Contorns complets amb èmfasi addicionals

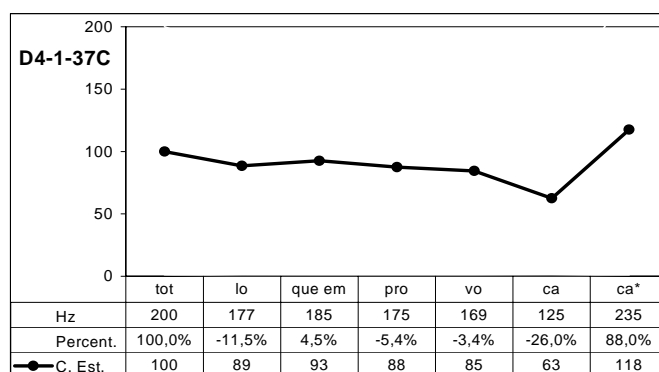
D'aquest patró tenim 8 contorns complets amb èmfasi addicionals que es poden trobar, sols o combinats, al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior* i *desplaçament a la primera vocal tònica o ascens* (40%), i al cos, *de paraula ascendent* (vegeu apèndix, pàgs. 436-441).

Tots els contorns presenten èmfasi de paraula ascendent; és a dir, síl·labes o paraules caracteritzades per un ascens tonal, una distància que pot variar molt, segons la intenció del parlant. Així, l'ascens tant pot ser d'un 30% com superar a bastament el 100%. Vegem en el gràfic següent l'èmfasi de paraula a la síl·laba *to-* amb un ascens del 164,8%. Al costat d'aquest èmfasi, en tenim un al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior, *des-*, en lloc de trobar-se en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica. La inflexió final, però, és típica.

Gràfic 153. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior, i al cos, de paraula ascendent.

Un altre tipus d'èmfasi al primer pic és el de d'ascens (-40%), que en aquests contorns representa un desplaçament a la primera vocal tònica, que veurem en el gràfic següent. Aquest tipus d'èmfasi només es troba al patró 5, al 6 i al 8 perquè hem establert que el primer pic se situa en una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica.

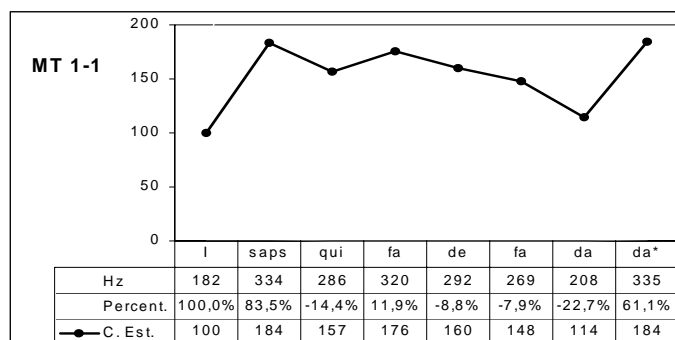

Gràfic 154. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, ascens (-40%).

El contorn *tot lo que em provoca* presenta el primer pic a la primera vocal tònica *tot*, una posició que palesa l'èmfasi de desplaçament a la primera vocal tònica; continua amb una declinació al cos, *lo que em pro-*, fins a la darrera síl·laba tònica *-vo-*, a partir de la qual comença la inflexió final amb un descens, d'un 26%, seguit d'un ascens, d'un 88%, suportat per la síl·laba àtona *-ca*. Fixem-nos que en aquest cas la línia melòdica és un contínuum fins a la inflexió final, ja que en cap moment es trenca el cos del contorn. Aquesta variació melòdica ja s'havia previst en definir el patró. Un altre aspecte que cal comentar és la desviació que té lloc a la síl·laba *que em* del cos del contorn, un ascens d'un 4,5%, la qual creiem que no és significativa perquè és una variació melòdica no perceptible –el mínim perquè ho sigui és aproximadament un 10%.

El darrer contorn que exemplifiquem és el de l'enunciat *I saps qui fa de fada?* que hi ha a continuació. La línia melòdica comença amb un èmfasi al primer pic, desplaçament a la primera vocal tònica, *saps*, en lloc de trobar-se a la vocal àtona posterior; continua amb un descens fins a *qui*, seguit d'un èmfasi de paraula ascendent a *fa* amb un percentatge del 11,9% i d'un descens fins a *de*; després d'aquest punt, inicia la inflexió final amb un moviment descendent-ascendent típic a *fada*.

Gràfic 155. Contorn amb èmfasi al primer pic, ascens (-40%), i al cos, de paraula ascendent.

A més d'aquests contorns representatius del grup que acabem de comentar, hem obtingut algun contorn amb altres trets d'èmfasi, com les alteracions al camp tonal que es donen en el contorn del gràfic 153, en què la dona que parla provoca un èmfasi de paraula amb un ascens del 164,8% amb el qual arriba a 339 Hz, quan en realitat el seu camp tonal se situa entre 150 Hz i 250 Hz.

Finalment, també hi ha d'altres característiques en els contorns, com alteracions en el *tempo* o en la intensitat, que no considerem trets melòdics perquè són redundants, és a dir, aquest tret no fa el contorn distintiu.

4.6.6 Recapitulació

El patró 6, anomenat *Inflexió final descendent-ascendent (-120%)*, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix un 50%, pel cap alt, fins a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, que constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi; continua amb un descens suau fins a la síl·laba anterior a la darrera síl·laba tònica, des d'on inicia un ascens d'entre un 20% i un 60% fins a arribar a la vocal que conté l'accent sintagmàtic. També es pot donar el cas que aquest descens fins a l'accent sintagmàtic sigui continuat. En qualsevol cas, a partir de la vocal que conté l'accent sintagmàtic, comença un descens superior a un 10% fins al segment tonal següent, en què retroba la línia del pendent del contorn en un punt lleugerament superior, igual o inferior. I, finalment, acaba amb un ascens tonal inferior a un 120%.

Vegem els trets melòdics típics al quadre.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• desplaçament a una vocal àtona posterior	• de declinació constant	• descens-ascens (-120%)

Quadre 82. Trets melòdics típics del patró 6.

Des d'un punt de vista fonològic, el patró 6 respon al tonema /-I+E+S/ i el considerem un patró emfàtic i suspès perquè són els trets més marcats.

Aquest patró juntament amb el 5 i el 8 formen el grup de patrons emfàtics amb dues direccions i tres segments tonals a la inflexió final. Els tres coincideixen en els trets melòdics del primer pic, del cos i en el fet que tenen una inflexió final amb dues direccions i tres segments tonals, però difereixen en el sentit de les direccions, descendent-ascendent, el patró 6 i el 8, i ascendent-descendent, el 5, i en el percentatge d'ascens a la inflexió final el 6 i el 8: inferior a 120% el patró 6 i superior a 120% el 8.

Per definir-ne els trets melòdics i els marges de dispersió, ens hem basat en les característiques que comparteixen tots els contorns del grup, els quals, un cop establerts, ens permeten explicar a partir d'un patró base les diverses realitzacions que es produeixen en la llengua. Com que és un patró emfàtic, quan les diverses realitzacions presenten èmfasis addicionals, continuen responent al mateix tonema /-I+E+S/. La diferència entre el tret d'èmfasi definit en el patró i la resta d'èmfasis addicionals és que el primer és un tret rellevant i significatiu per al patró, mentre que la resta formen part de l'expressivitat lingüística, els quals no es poden preveure i la seva aparició depèn de la voluntat dels parlants.

El patró 6 conté el 3,6% del nombre de contorns total, d'entre els quals predominen els formats per inflexió final i típics davant dels complets amb èmfasi. Aquest és un dels grups amb poc nombre de contorns en contrast amb el patró 1 i el 2, que tenen la gran majoria dels contorns, un 71,8%. Aquestes realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, de totes les edats i procedents de la varietat central i balear, les quals han estat validades perceptivament per parlants de bona part del domini lingüístic.

Des d'un punt de vista gramatical, en aquest grup tenim bàsicament enunciats exclamatius i declaratius inacabats i algun d'interrogatiu, el quals presenten una àmplia gamma de significats pragmàtics: afirmar, preguntar, ironitzar, entre d'altres.

Els trets d'èmfasi addicionals del primer pic i del cos dels contorns d'aquest patró, es troben també al patró 5. Al primer pic, tenim dos tipus d'èmfasi, un que comparteix amb la resta de patrons, *desplaçament a una vocal àtona anterior*, i un altre que és característic d'aquest patró i del 5, *ascens (-40%)* a la primera vocal tònica, perquè són els únics en què el primer pic se situa per definició en una vocal àtona posterior a la primera tònica. Al cos, té lloc l'èmfasi *de paraula descendent*, que també tenen els altres patrons. I a la inflexió final, no hi ha cap tipus d'èmfasi addicional.

Els èmfasis addicionals poden aparèixer sols o combinats amb un altre èmfasi, sense restriccions, tal com veiem al quadre següent.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (-40%) • desplaçament a una vocal àtona anterior 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent 	
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

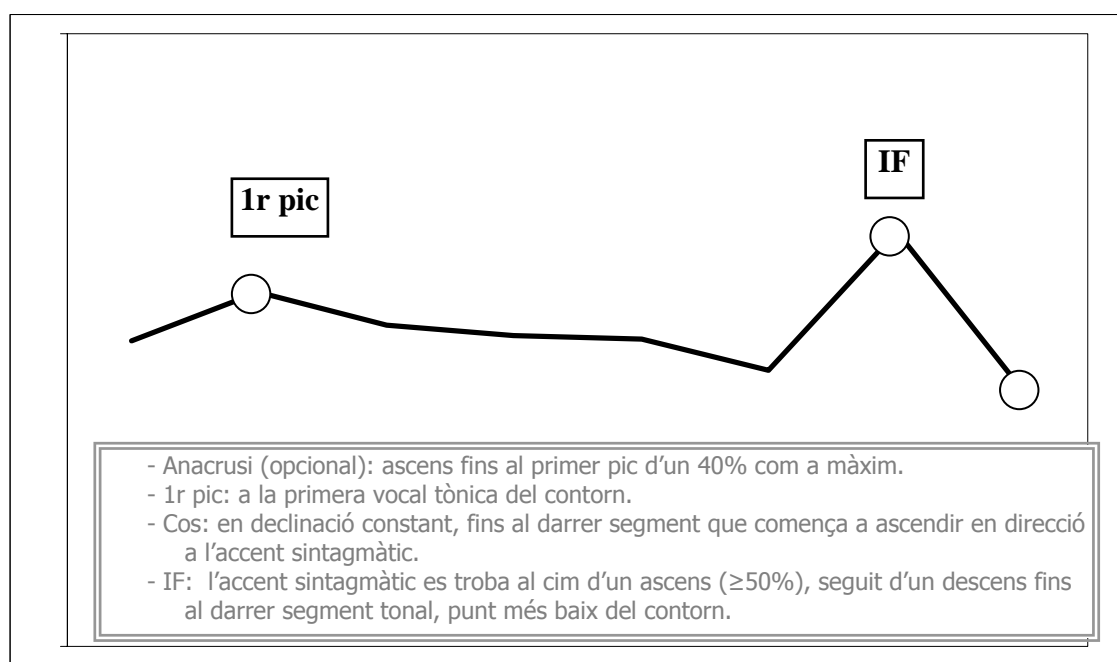
Quadre 83. Trets melòdics d'èmfasi del patró 6.

Els èmfasis per alteració al camp tonal i per canvi de registre poden donar-se en contorns que presenten qualssevol dels trets d'èmfasi.

4.7 El patró 7. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) i descens

4.7.1 Les característiques

El patró 7 es caracteritza, des d'un punt de vista melòdic, perquè presenta una inflexió final en què la síl·laba tònica que conté l'accent sintagmàtic es troba en el cim d'un ascens superior al 50%, el punt més alt del contorn, seguida d'un descens que culmina en el segment tonal final, el punt més baix del contorn. La inflexió final, doncs, consta de dos segments tonals i una direcció, un descens, com es pot veure al gràfic següent.

Gràfic 156. Patró 7. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) i descens.

A més d'aquest tret melòdic a la inflexió final, *accent sintagmàtic elevat* ($\geq 50\%$), que és suficient per distingir aquest patró de la resta, n'hi ha d'altres que trobem al primer pic i al cos del contorn, *ascens* (40%) i *de declinació constant*, els quals descrivim a continuació.

La línia melòdica del patró 7, que representem al gràfic, s'inicia amb un ascens tonal d'un 40%, pel cap alt, fins a arribar al primer pic, situat a la primera vocal tònica del

contorn. Les síl·labes àtones que el precedeixen constitueixen l'anacrusi, una part que no sempre és present en els contorns ni és un element imprescindible. Després del punt alt del primer pic, comença el cos del contorn en què la línia continua en un pendent suau i constant fins a la síl·laba anterior a la que conté l'accent sintagmàtic, a partir de la qual es produeix un ascens superior al 50%, que culmina en l'accent sintagmàtic, on té lloc l'inici de la inflexió tonal final, i, seguidament, un descens fins al segment final, el punt més baix del contorn. Si la paraula que conté l'accent sintagmàtic és plana, la vocal tònica té un sol valor, el més alt del contorn, i la darrera vocal fa de suport a la inflexió i té el valor més baix, mentre que si és aguda, la vocal tònica té dos segments tonals i, per tant, dos valors, el més alt del contorn, i el darrer i més baix.

Des d'un punt de vista fonològic és un patró /+I +E -S/: és /+ interrogatiu/ perquè els informants reconeixen la melodia d'aquests contorns com a pregunta; és /+ emfàtic/ perquè presenta un tret d'èmfasi rellevant a la inflexió final que ens permet distingir-lo dels altres; i és /-suspès/ perquè conté una inflexió final descendent i els parlants perceben les realitzacions com a acabades. Per aquests trets fonètics i fonològics, caracteritzarem aquest patró com a interrogatiu emfàtic, perquè són els trets més marcats.

Aquest patró juntament amb el 4 formen el grup de patrons emfàtics amb una direcció i dos segments a la inflexió final. Ambdós patrons coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos, i en la direcció de la inflexió final, però difereixen en el percentatge d'ascens en què es troba l'accent sintagmàtic respecte a la síl·laba anterior: d'un 10% a un 50%, al 4, i superior a un 50%, al 7.

4.7.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 14 contorns, un 2,4% del total, representatius d'aquest patró, la majoria dels quals, 9, són complets, i la resta, 5, tenen només inflexió final. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix, pàgs. 443-461 .

Si observem el quadre, constatem que tenim el mateix nombre de contorns típics i amb èmfasis addicionals, 7 de cada; en canvi, en tenim més de complets, 9, que de constituïts només per inflexió final, 5. Probablement, aquesta absència de contorns amb èmfasis addicionals formats per inflexió final s'explica perquè el tret melòdic a la inflexió final ja denota una marca d'èmfasi. Amb tot, és un tipus de contorn poc utilitzat en la llengua.

Contorns del patró 7		Nombre : 14
Típics (7)	Formats per IF	5
	Complets	2
Amb èmfasis addicionals (7)	Formats per IF	-
	Complets	7

Quadre 84. Classificació dels contorns del patró 7.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (9 homes i 5 dones) i d'edats diverses, com podem veure en el quadre 85.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	-	3
31-40	2	2
41-50	2	-
51-60	4	-
61-70	1	-
Total	9	5

Quadre 85. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 7.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, tots són de la varietat central. Tanmateix, alguns d'aquests enunciats han estat reconeguts com a propis per parlants procedents de les varietats nord-occidental, valenciana i balear en les proves de percepció que hem exposat al capítol anterior. Per tant, podem afirmar que aquest patró existeix en les quatre varietats dialectals.

Dels 14 contorns, realitzacions d'aquest patró que es troben a l'apèndix, tenim 6 enunciats interrogatius, com *Les opcions?* (D1-8-2B), *El pintor?* (MT 1-4), *d'Andalusia?* (A3-11), *Segueix el fil de la dona?* (A3-3), *Vostè creu que és car, això?* (D4-4-7); 6 de declaratius, com *préssec amb almívar* (D2-1-5G), *la professió d'actriu és duríssima* (D4-3-8), *des de l'edat de*

tretze anys que sóc heterosexual (D4-1-23B); i 2 d'exclamatius, és normal! (D3-2-10B), I sort en té! (D4-3-23A).

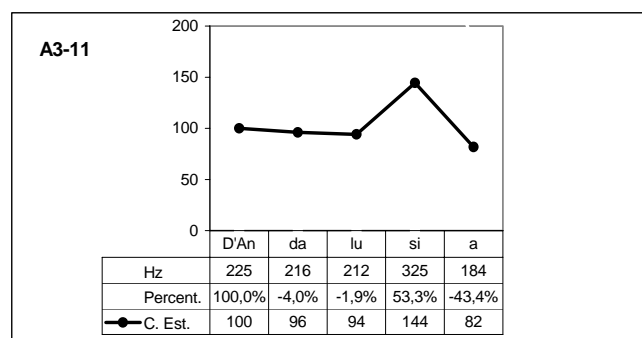
En el cas dels enunciats interrogatius tenen en comú que són una pregunta focalitzada en la darrera paraula de l'enunciat, que implica una resposta *sí/no*. A vegades, van adreçades a un o més receptors; d'altres, són retòriques i no esperen resposta.

4.7.3 Contorns típics formats per inflexió final

Tenim un total de 5 contorns típics formats per inflexió final (vegeu apèndix, pàgs. 446-449) que tenen en comú un tret melòdic que es correspon amb el del patró 7:

- *Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) seguit d'un descens, que constitueix el punt més baix del contorn.*

Com a exemples d'aquest tipus de patró, presentem a continuació un gràfic representatiu del grup, l'enunciat del qual és una pregunta en el context.

Gràfic 157. Contorn típic format per inflexió final.

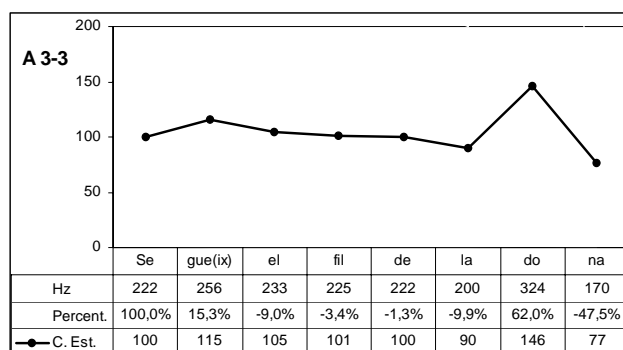
En el contorn *d'Andalusia?* la línia melòdica descendeix molt suaument a les síl·labes *d'Andalu-*. A partir de la síl·laba *-lu-*, que és anterior a la que conté l'accent sintagmàtic, comença un ascens d'un 53,3%, que culmina a la darrera síl·laba tònica *-sí-*, el punt més alt del contorn; seguidament, descendeix un 43,4% fins al darrer segment tonal *-a*, el punt més baix del contorn.

4.7.4 Contorns típics complets

En aquest grup, tenim un total de 2 contorns típics complets (vegeu apèndix, pàgs. 452-453) amb uns trets melòdics que es troben dins dels límits establerts per al patró 7:

- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 40% com a màxim.*
- *1r pic: a la primera vocal tònica del contorn.*
- *Cos: en declinació suau i constant.*
- *IF: amb l'accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) seguit d'un descens que reprèn la línia del contorn.*

Aquest seria el cas de l'enunciat *Segueix el fil de la dona?*, el qual representem a continuació. La línia melòdica es caracteritza per un ascens fins a la primera síl·laba tònica *-gueix*, que constitueix el primer pic, precedit d'anacrusi, *se-*; a partir del primer pic, la línia continua en un descens suau i constant fins a la síl·laba anterior a la darrera síl·laba tònica, *el fil de la*; a continuació, ascendeix un 62% fins a la síl·laba tònica *do-*, el punt més alt del contorn on comença la inflexió final; i, finalment, descendeix un 47,5% fins al darrer segment tonal *-na*, el punt més baix del contorn.

Gràfic 158. Contorn típic complet.

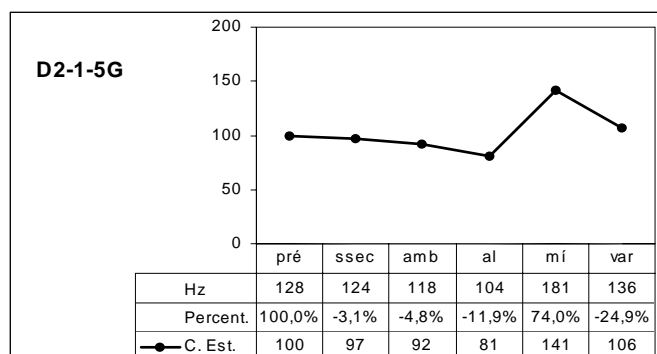
4.7.5 Contorns complets amb èmfasi addicionals

Tenim 7 contorns que presenten algun tret d'èmfasi addicional, ja sigui al primer pic, com *desplaçament a una vocal àtona anterior* o *a una vocal tònica posterior* a la primera vocal tònica; ja sigui al cos, *de paraula ascendent*, *de regularitat* i *de declinació plana*; ja sigui a la inflexió final, *descens truncat*. Aquests èmfasis addicionals poden aparèixer sols o combinats amb algun altre; així, per exemple, tenim algun contorn que només presenta un èmfasi a la

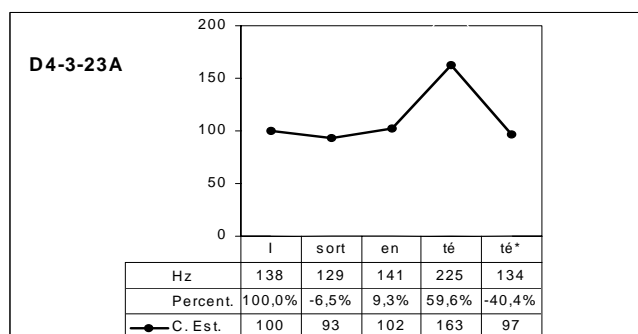
inflexió final, *descens truncat*, o al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior*; i d'altres, amb un *desplaçament a una vocal tònica posterior* al primer pic combinat amb èmfasi de *regularitat* o de *declinació plana*. Vegem-ne alguns exemples extrets de l'apèndix, pàgs. 456-461.

En primer lloc, tenim l'enunciat *préssec amb almívar* amb un èmfasi addicional a la inflexió final, un descens truncat, que li dóna un significat d'inacabat. La línia melòdica del contorn comença a la primera vocal tònica del contorn, *prés*, que és el primer pic; continua amb una declinació suau fins a la síl·laba anterior a la que conté l'accent sintagmàtic, *-ssec amb al-*, a partir de la qual ascendeix bruscament fins a *-mí-*, un 74,0%, una síl·laba on s'inicia la inflexió final situada en el punt més alt del contorn; finalment, descendeix un 24,9%, que és un percentatge insuficient perquè la línia arribi al punt més baix del contorn, la qual cosa constitueix un èmfasi de descens truncat.

Gràfic 159. Contorn amb descens truncat a la inflexió final.

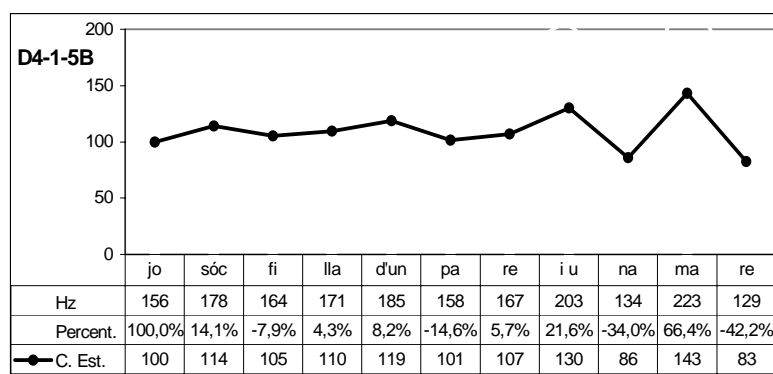
El contorn del gràfic 160 té un èmfasi addicional al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior a la primera vocal tònica.

Gràfic 160. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior.

Fixem-nos que la síl·laba que conté el primer pic és *I* i, a continuació, trobem la síl·laba tònica *sort* en un descens del 6,5%. La resta del contorn és típica, amb un ascens cap a l'accent sintagmàtic, *en té*, seguit d'un descens que es perllonga fins a retrobar la línia.

I, finalment, exemplifiquem un contorn amb dos èmfasis addicionals: un de desplaçament a una vocal tònica posterior, al primer pic, que és a *sóc*; i un de regularitat, al cos del contorn, segons el qual les síl·labes tòniques ascendeixen, *filla d'un pare i una*. Aquesta regularitat en l'ascens de les vocals tòniques segueix, fins i tot, a la inflexió final, *mare*.

Gràfic 161. Contorn amb desplaçament a una vocal tònica posterior i èmfasi de regularitat.

Cal dir que no tenim cap contorn destacable per alteracions al camp tonal o de canvi de registre com teníem en altres grups més prolífics en el corpus, la qual cosa no significa que no existeixin en la llengua.

4.7.6. Recapitulació

El patró 7, que anomenem *Inflexió final amb accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) i descens*, des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix un 40%, pel cap alt, fins a la primera vocal tònica, que constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, les quals no existeixen quan el contorn comença en síl·laba tònica; continua amb un descens suau fins a la síl·laba anterior a la darrera tònica, a partir de la qual comença un ascens superior a un 50% fins a la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic, que es troba en el cim d'un ascens; i, finalment, descendeix fins a aconseguir el punt més baix del contorn.

Des d'un punt de vista fonològic, respon al tonema /+I+E-S/, per la qual cosa el considerem un patró interrogatiu i emfàtic, perquè són els trets més marcats.

Aquest patró juntament amb el 4 formen el grup de patrons emfàtics amb una direcció i dos segments a la inflexió final. Ambdós patrons coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos, i en la direcció de la inflexió final, però difereixen en el percentatge d'ascens en què es troba l'accent sintagmàtic respecte a la síl·laba anterior: d'un 10% a un 50% per al 4 i superior a un 50% al 7. Vegem els trets melòdics al quadre:

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• ascens (-40%)	• de declinació constant	• accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$)

Quadre 86. Trets melòdics típics del patró 7.

Com que és un patró emfàtic, quan les diverses realitzacions presenten èmfasis addicionals, continuen responent al mateix tonema /+I+E-S/. La diferència entre el tret d'èmfasi definit en el patró i la resta d'èmfasis addicionals és que el primer és un tret rellevant i significatiu, mentre que la resta formen part de l'expressivitat lingüística, els quals no es poden preveure i la seva aparició depèn de la voluntat dels parlants.

El patró 7 és un dels grups amb menys nombre de contorns, un 2,4% del total, d'entre els quals predominen els complets amb èmfasis addicionals. Aquestes realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, de totes les edats procedents de la varietat central. No obstant això, han estat reconegudes i validades per parlants de les diverses contrades de la geografia lingüística catalana.

Des d'un punt de vista gramatical i pragmàtic, hem obtingut una àmplia varietat d'enunciats, sobretot d'interrogatius i de declaratius, i també algun d'exclamatiu. Pel que fa als interrogatius són absoluts amb una focalització a la darrera paraula del contorn. També en aquest cas els enunciats s'han utilitzat per significats pragmàtics molt diversos: per preguntar, mostrar indignació, afirmar o explicar amb contundència, entre d'altres.

Els trets d'èmfasi del primer pic, del cos i de la inflexió final que hem trobat en els contorns d'aquest patró són escassos i coincidents amb els del patró 1 i els del 4. Vegem-los al quadre següent.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • despl. v. àtona ant. • despl. v. tònica. post. 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de regularitat • de declinació plana 	<ul style="list-style-type: none"> • descens truncat
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 87. Trets melòdics d'èmfasi del patró 7.

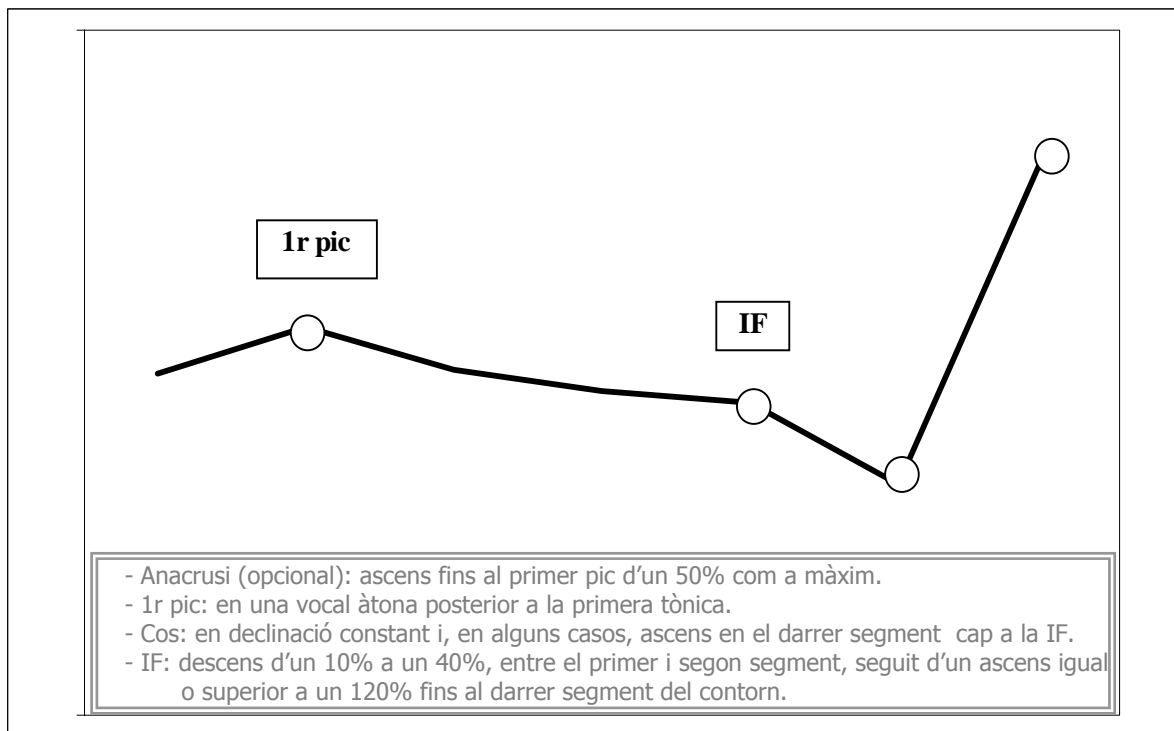
Qualsevol d'aquests èmfasis addicionals es pot trobar en un contorn d'aquest grup, sol o combinat amb d'altres trets. En aquest grup, però, tenim exemplificat algun contorn que només presenta un èmfasi al primer pic, *desplaçament a una vocal àtona anterior*, o al cos, *de paraula descendent*, o a la inflexió final, *descens truncat*; i d'altres amb dos èmfasis, un *desplaçament a una vocal tònica posterior* al primer pic combinat amb èmfasi *de regularitat* o *de declinació plana*. Constatem que no tenim exemplificades la majoria de combinacions, la qual cosa no significa que no existeixin en la llengua, sinó que probablement s'explica pel baix nombre de contorns. En aquest sentit, veiem com el patró 4, que presenta els mateixos trets que aquest excepte en la inflexió final, té moltes més combinacions, les quals segurament són extrapolables a aquest grup.

Finalment, caldria comentar que no tenim cap cas amb èmfasi per alteració al camp tonal i per canvi de registre, encara que també creiem que existeixen en la llengua.

4.8 El patró 8. Inflexió final descendent-ascendent ($\geq 120\%$)

4.8.1 Les característiques

El patró 8 es caracteritza, igual que el patró 6, perquè té una inflexió final circumflexa descendent-ascendent amb tres segments tonals. La diferència rau en l'ascens, igual o inferior a 120%, per al patró 6, i superior a 120%, per al 8, el qual podeu veure al gràfic següent.

Gràfic 162. Patró 8. Inflexió final descendent-ascendent ($\geq 120\%$).

Encara que el tret melòdic de la inflexió final és suficient per distingir aquest patró de la resta, *descens-ascens* ($\geq 120\%$), definim a continuació els altres trets que el caracteritzen, *desplaçament a una vocal àtona posterior* i *declinació constant*.

En aquest patró, la línia melòdica presenta un primer pic desplaçat cap a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica del contorn amb un ascens màxim d'un 50%. Les

síl·labes àtones que el precedeixen constitueixen l'anacrusi. Després del punt alt del primer pic, comença el cos del contorn en què la línia continua en un pendent suau i constant, el qual pot ser continuat fins a la síl·laba tònica que conté l'accent sintagmàtic, com exemplifiquem al gràfic del patró 8, o es pot trencar perquè la vocal que conté l'accent sintagmàtic té un valor tonal d'entre un 20% i un 60% superior al segment anterior, com podem veure al gràfic del patró 6. A partir de la vocal que conté l'accent sintagmàtic, comença un descens superior a un 10% fins al segment tonal següent, en què retroba la línia del pendent del contorn en un punt lleugerament superior, igual o inferior. I, finalment, acaba el contorn amb un ascens tonal igual o superior a un 120%. Si la vocal que conté l'accent sintagmàtic es troba en una paraula aguda, s'allarga a tota la inflexió i presenta tres valors o segments tonals; si es troba en una paraula plana o esdrúixola, sol tenir un segment tonal i els altres dos tenen lloc en la vocal o les vocals àtones que segueixen, les quals fan de suport a la inflexió.

Des d'un punt de vista fonològic, aquest patró es caracteritza amb el tonema /+I+E-S/. És /+interrogatiu/ perquè els informants el perceben com a pregunta; és /+emfàtic/ perquè totes les seves realitzacions tenen un tret d'emfasi rellevant i significatiu a la inflexió final, que les distingeix de la resta; és /-suspès/ perquè es percep com a acabat. Es tracta, per tant, d'un patró interrogatiu i emfàtic ja que són els trets fonològics més marcats.

Aquest patró és gairebé idèntic al 6 amb una única diferència: el percentatge d'ascens a la inflexió final, que és igual o superior a 120% en aquest patró, i inferior a 120% al 6. Aquesta diferència en l'ascens a la inflexió final provoca que la majoria de parlants identifiquin aquest patró com a interrogatiu i el 6 com a suspès, mentre que comparteixen el tret emfàtic. Aquest tret emfàtic i els trets melòdics del primer pic i del cos són iguals al patró 5, mentre que difereixen en les direccions de la inflexió final, que al 5 són ascendent-descendent, i al 6 i al 8, descendent-ascendent. Per aquestes semblances, defensem que tots tres patrons pertanyen al grup de patrons emfàtics amb dues direccions i tres segments tonals.

4.8.2 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 3 contorns, un 0,5% del total, representatius d'aquest patró. Tots tres són contorns complets. Les representacions gràfiques dels contorns d'aquest grup es troben a l'apèndix, pàgs. 463-471.

Si observem la classificació al quadre 88, constatem que no tenim cap contorn format exclusivament per inflexió final, mentre que en tenim tres de complets, 1 de típic i 2 amb èmfasis addicionals. Probablement, aquesta absència d'exemples de contorns d'aquest patró és perquè s'utilitzen poc en la llengua, com també passava al 7, ja que ambdós patrons es caracteritzen perquè són interrogatius i emfàtics, uns trets que, com podem veure en el nostre corpus, són escassos.

Contorns del patró 8		Nombre : 3
Típics (1)	Formats per IF	-
	Complets	1
Amb èmfasis (2)	Formats per IF	-
	Complets	2

Quadre 88. Classificació dels contorns del patró 8.

Els tres informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (1 home i 2 dones) i d'edats diferents, com podem veure al quadre 89.

Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	-	-
31-40	-	1
41-50	-	-
51-60	1	-
61-70	-	1
Total	1	2

Quadre 89. Edat i sexe dels informants dels enunciats del patró 8.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, dos són del nord-occidental i un del central. A les proves de percepció, però, la majoria d'informants van reconèixer la melodia com a pròpia quan havien de respondre si eren preguntes, per la qual cosa

creiem que aquest patró existeix tant a la varietat central del català, com també a la nord-occidental, i que els valencians i els balears en reconeixen les realitzacions.

Dels enunciats, dos són interrogatius (*Un petó?* D1-10-4B, *I no li sap greu, treure-se'l?* D1-5-20) i un exclamatiu (*Si el primer que és especulador és la pròpia Generalitat!* D4-4-4).

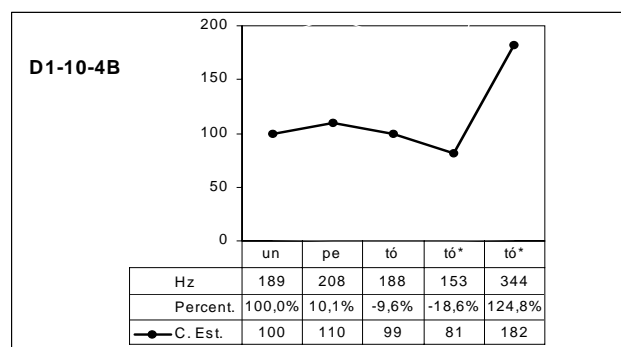
La melodia d'aquests enunciats, però, els aporta una càrrega significativa. En els dos primers es tracta d'una pregunta amb una implicació del parlant per provocar una complicitat en l'altre *I no li sap greu, treure-se'l?*, o per comprovar si hi ha acord amb la seva afirmació, *Un petó?*; en el tercer, el parlant mostra indignació *Si el primer que és especulador és la pròpia Generalitat!*

4.8.3 Contorns típics complets

Només tenim un exemple de contorn típic complet amb uns trets melòdics que respecten els límits establerts per al patró 8.

- *Anacrusi (opcional): ascens fins al primer pic d'un 50% com a màxim.*
- *1r pic: en una vocal àtona posterior a la primera tònica.*
- *Cos: en declinació constant i, en alguns casos, ascens en el darrer segment cap a la inflexió final.*
- *IF: descens d'un 10% a un 40%, entre el primer i segon segment, seguit d'un ascens igual o superior a un 120% fins al darrer segment del contorn.*

Tractem a continuació l'enunciat *Un petó?*, que es pot veure representat melòdicament en el gràfic següent.

Gràfic 163. Contorn típic complet.

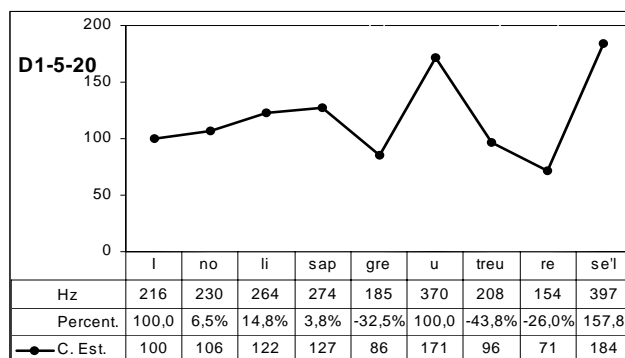

La línia melòdica del contorn comença amb un ascens d'un 10,1% fins a la síl·laba *pe-*, que conté una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica i que constitueix el primer pic; continua amb un descens fins a la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic *-tó*. A partir d'aquesta síl·laba, que presenta tres segments tonals, inicia el moviment final de descens, d'un 18,6%, seguit del d'ascens, d'un 124,8%.

4.8.4 Contorns complets amb èmfasi addicionals

Tenim en aquest grup dos contorns amb èmfasi addicionals al primer pic i al cos del contorn, els quals representem a continuació.

El primer contorn és el de l'enunciat *I no li sap greu treure-se'l?* La línia melòdica comença amb un ascens a les síl·labes *I no li*, que culmina en una vocal tònica posterior a la primera, *sap*, que es troba en un 27% d'ascens i que constitueix un tret d'èmfasi addicional; continua amb un descens fins a *gre-*, seguit d'un ascens molt pronunciat, d'un 100%, fins a *-u*.

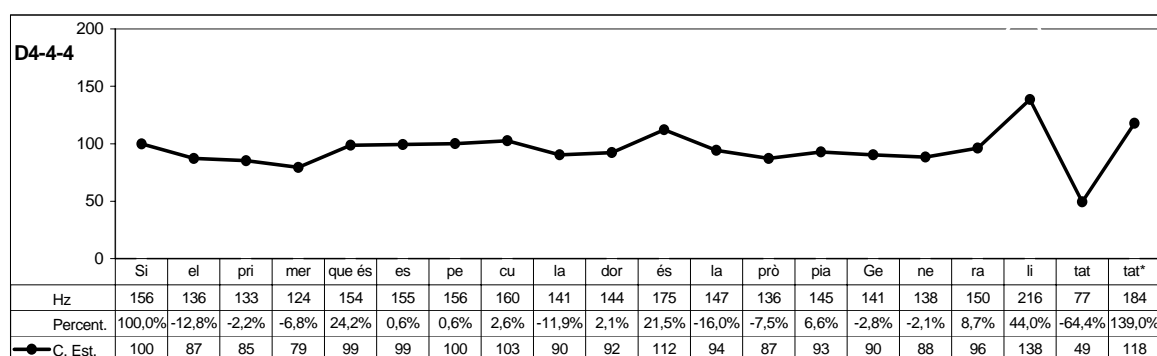

Gràfic 164. Contorn amb èmfasi addicional al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior, i al cos, de paraula ascendent.

Aquesta inflexió interior és una duplicació del primer pic, la qual si es dona al patró 2 constitueix un tret melòdic /+interrogatiu/. En casos com aquest, la característica de contorn /+interrogatiu/ ja els ve donada per la inflexió final ascendent ($\geq 120\%$) i no cal reforçar-ho amb aquest tret. És per aquest motiu que tractarem aquesta inflexió interior com un tret d'èmfasi *de paraula ascendent* al cos del contorn. Després del punt alt d'aquesta inflexió, la línia continua amb un descens fins a la síl·laba tònica, *treu-*, que

conté l'accent sintagmàtic i a partir de la qual comença el moviment descendent-ascendent del contorn, suportat per les vocals àtones posteriors, *-re-se'*, amb un descens del 26% i un ascens del 157,8%.

El segon és el de l'enunciat *Si el primer que és especulador és la pròpia Generalitat!*, que és una exclamació en el context. Aquest contorn presenta èmfasis addicionals a dues parts: al primer pic, un desplaçament a una vocal àtona anterior, *Si*, a la primera vocal tònica, *-mer*; i al cos, de paraula ascendent a *que és*, ascens d'un 24,2%, i a *és*, un 21,5%, i de declinació plana en dos fragments, *que és especulador* i *la pròpia Genera-*. La inflexió final és típica.

Gràfic 165. Contorn amb èmfasis addicionals al primer pic, desplaçament a una vocal àtona anterior, i al cos, de paraula ascendent i de declinació plana.

En aquest grup, no trobem contorns amb alteracions al camp tonal o de canvi de registre, no tant perquè no es puguin produir en la llengua, sinó perquè no té lloc en els exemples que tenim.

4.9.5 Recapitulació

El patró 8, anomenat *Inflexió final descendent-ascendent* ($\geq 120\%$), des d'un punt de vista fonètic, es caracteritza per una línia melòdica que ascendeix un 50%, com a màxim, fins a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, que constitueix el primer pic; la síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi; continua amb un descens suau fins a la síl·laba anterior a la darrera síl·laba tònica, des d'on es pot iniciar un ascens d'entre un 20% i un 60% fins a arribar a la vocal que conté l'accent sintagmàtic o es pot continuar el descens fins a arribar-hi. En qualsevol cas, a partir de la vocal que conté

L'accent sintagmàtic, comença un descens superior a un 10% fins al segment tonal següent, en què retroba la línia del pendent del contorn en un punt lleugerament superior, igual o inferior. I, finalment, acaba el contorn amb un ascens tonal igual o superior a un 120%. Vegem els trets melòdics al quadre següent:

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
• desplaçament a una vocal àtona posterior	• de declinació constant	• descens-ascens ($\geq 120\%$)

Quadre 90. Trets melòdics típics del patró 8.

Des d'un punt de vista fonològic, el patró 8 respon al tonema /+I+E-S/ i el considerem un patró interrogatiu i emfàtic perquè són els trets més marcats.

Aquest patró juntament amb el 5 i el 6 formen el grup de patrons emfàtics amb dues direccions i tres segments a la inflexió final. Tots tres patrons coincideixen en els trets melòdics del primer pic i del cos, i en les direccions de la inflexió final descendent-ascendent, el 6 i el 8; el patró 5, en canvi, és ascendent-descendent. La diferència entre el patró 6 i el 8 és de percentatge d'ascens a la inflexió final: inferior a 120%, al 6, i igual o superior a 120%, al 8.

Per definir-ne els trets melòdics i els marges de dispersió, ens hem basat en les característiques que comparteixen tots els contorns d'aquest grup i els del 6, perquè considerem que comparteixen la majoria de trets melòdics. Com que és un patró emfàtic, quan les diverses realitzacions presenten èmfasis addicionals, continuen responent al mateix tonema /+I+E-S/. La diferència entre el tret d'èmfasi definit en el patró i la resta d'èmfasis addicionals és que el primer és un tret rellevant i significatiu per al patró, mentre que la resta formen part de l'expressivitat lingüística, els quals no es poden preveure i la seva aparició depèn de la voluntat dels parlants.

El patró 8 conté el 0,5% del nombre de contorns total. Aquest és el grup amb menys nombre de contorns en contrast amb l'1 i el 2, que tenen la gran majoria dels contorns, un 71,8%. Aquestes realitzacions han estat produïdes per parlants d'ambdós sexes, d'entre 30 i 70 anys i dels parlars nord-occidental i central, tot i que els enunciats han

estat validats perceptivament per parlants de diversos punts del domini lingüístic i d'edats diverses.

Des d'un punt de vista gramatical, en aquest grup tenim dos enunciats interrogatius i un d'exclamatiu, el quals ens serveixen per fer una pregunta de comprovació, els interrogatius, i per mostrar indignació, l'exclamatiu.

Els trets d'èmfasi del primer pic i del cos que hem trobat en els contorns d'aquest patró són força coincidents amb els del 6, com el *desplaçament a una vocal àtona anterior* al primer pic i el de *paraula ascendent* al cos; aquí, però, també tenim un èmfasi al primer pic de *desplaçament a una vocal tònica posterior* a la primera vocal tònica que no tenim exemplificat al 6. A la inflexió final, tampoc no hi ha cap tipus d'èmfasi addicional.

Els èmfasis addicionals al primer pic i al cos poden aparèixer sols o combinats. Pel que fa a l'èmfasi d'alteració al camp tonal o de canvi de registre, encara que no en tinguem cap exemple, segur que existeixen en la llengua.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> ascens (-40%) despl. v. àtona ant. despl. a la v. tònica posterior 	<ul style="list-style-type: none"> de paraula ascendent 	
<ul style="list-style-type: none"> alteracions al camp tonal canvi de registre 		

Quadre 91. Trets melòdics d'èmfasi redundants del patró 8.

4.9 Les variants dels patrons amb el tret /+interrogatiu/ i /+suspès/

Hem vist en els apartats anteriors els vuit patrons caracteritzats a partir de trets melòdics típics i, seguidament, n'hem analitzat les variants de cadascun amb el tret /+emfàtic/, la qual cosa ens ha permès definir els trets melòdics d'emfasi. Aquestes, però, no són les úniques variants que presenten els patrons, sinó que ja en vam trobar a les proves de percepció amb el tret /+interrogatiu/ i amb el tret /+suspès/, les quals tractarem en aquest apartat i, també, en definirem els trets melòdics.

4.9.1 Les variants /+interrogatives/

Existeixen patrons amb el tret /+interrogatiu/, els quals es descriuen a partir d'un tret melòdic típic a la inflexió final del tipus ascens ($\geq 80\%$) al patró 3, amb un accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) al patró 7 i amb un descens-ascens ($\geq 120\%$) al 8.

Ara bé, a les proves de percepció vam trobar un tret melòdic /+interrogatiu/ que tenia lloc al cos dels contorns de determinats patrons. Aquest tret melòdic, que anomenem *inflexió interior (+50%)*, consisteix en una inflexió interior amb un ascens de més del 50%, com si fos una duplicació del primer pic, que conté el punt més alt en una vocal àtona, que és la darrera d'una paraula gramatical. Per poder-ne comprovar l'existència vam haver d'escapçar enunciats procedents dels patrons 1, 2, 3 i 6²⁹, talment com si haguessin estat truncats en l'emissió de veu. Davant dels resultats de les proves de percepció, vam creure que teníem prou evidències per defensar l'existència d'aquest tret melòdic.

Hem obtingut quatre contorns amb aquest tret –no abunda gaire en la llengua–, els quals són genuïns perquè han estat inclosos a les proves de percepció, validats i reconeguts com a enunciats propis del català pels informants, com també considerats

---

²⁹ Un dels enunciats classificat al patró 5 va ser redistribuït al patró 8, després de les proves de percepció perquè va ser considerat /+interrogatiu/ per la melodia de la inflexió final: descendent-ascendent ($\geq 120\%$).

/+interrogatiu/ per un percentatge igual o superior a un 97,2%. Aquests contorns es troben classificats al patró que els correspon, segons el tret a la inflexió final.

Des d'un punt de vista fonològic, qualsevol contorn dels patrons 1, 2 i 6, que són /-interrogatiu/, pot presentar aquest tret al cos i esdevenir /+interrogatiu/. Pel que fa als patrons 3 i 8, que es defineixen /+interrogatiu/, poden presentar aquest tret melòdic, però, en tot cas, les realitzacions resultants no implicaran un canvi significatiu i rellevant. Vegem a continuació a quins patrons té lloc aquest tret i hi és rellevant.

Patró	variants de realització /+ interrogatives/
1 /-I-E-S/	/+I -E -S/
2 /-I-E+S/	/+I -E -S/
6 /-I+E+S/	/+I+E -S/

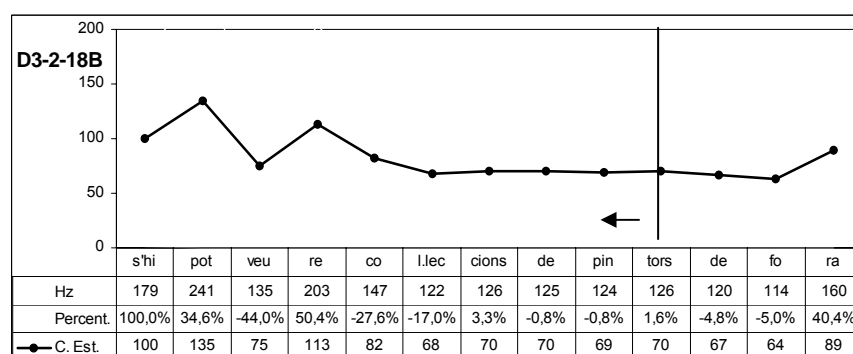
4.9.1.1 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 4 contorns que es troben a l'apèndix, classificats en el patró al qual pertanyen: dos al patró 3, D3-2-21, D4-3-11 (pàgs. 350-351), un al 2, D3-2-18B (pàgs. 256-257) i un al 8, D1-5-20 (pàgs. 470-471).

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (2 homes i 2 dones) i d'edats compreses entre 20 i 40 anys. Pel que fa a la procedència dialectal, 3 informants són del central i 1 del nord-occidental.

A continuació, en comentem dos. En primer lloc, el del gràfic 166 *S'hi pot veure col·leccions de pintors de fora?* Es tracta d'un contorn que té lloc a l'interior de l'emissió de veu amb una inflexió pròpia del patró 2, ascens (de 10% a 80%). Si considerem tot l'enunciat que produeix el parlant fins a arribar al final de l'emissió de veu, aleshores la inflexió final és pròpia del patró 1: *S'hi pot veure col·leccions de pintors de fora a part dels avantguardistes de llavors?* Nosaltres, però, l'hem segmentat a *fora*, on té lloc la inflexió ascendent (de 10% a 80%) i, per consegüent l'hem classificat al patró 2 i, per tal que aquest ascens no influís els informants que havien de respondre a les proves de percepció si percebien una pregunta, en vam extreure els darrers segments per mitjà de l'aplicació Praat, una segmentació que es marca amb una línia vertical al gràfic.

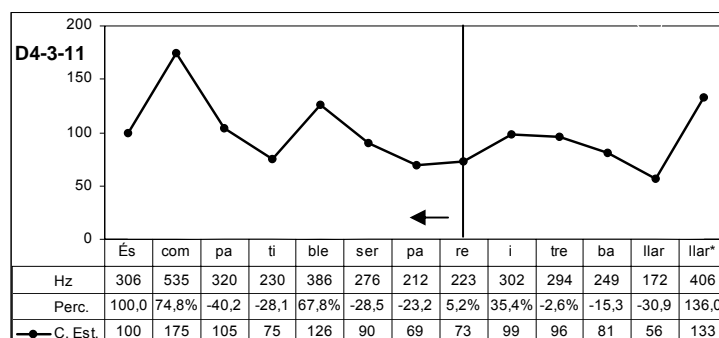
La línia melòdica comença a *S'hi* amb un ascens d'un 34,6% cap al primer pic, *pot*, continua amb un descens cap a la síl·laba posterior, *veu*, seguit d'un ascens del 50,4% fins a *-re*, una síl·laba en què es dona la culminació de la inflexió interior, que sembla una duplicació del primer pic i que constitueix el tret melòdic interrogatiu. A partir d'aquest segon pic, la línia continua en declinació plana fins a la darrera síl·laba *-tors*, tret que constitueix un èmfasi.

Gràfic 166. Contorn amb un tret melòdic /+interrogatiu/.

En segon lloc, tenim el contorn de l'enunciat *És compatible ser pare i treballar?*, el qual presenta èmfasi al primer pic, situat a la vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, *com-*, amb un ascens d'un 74,8%. Pel que fa al cos, trobem una inflexió interior, rèplica del primer pic, amb el punt més alt a *-ble* i un 67,8% d'ascens.

Aquest contorn, propi del patró 3, que hem retallat a *pare* per evitar que el consideressin una pregunta a causa de la inflexió final, tal com marquem amb una línia vertical, es va passar a les proves de percepció i tots els informants el van reconèixer com una pregunta.

Gràfic 167. Contorn amb un tret melòdic /+interrogatiu/.

Fixem-nos, però, que quan escapcem aquests contorns equivalen a una variant /+suspesa/ del propi patró, ja que, encara que no els hàgim obtingut de la realitat, de ben segur que s'hi poden donar.

4.9.2 Les variants /+suspeses/

Fins al moment, hem definit el patró 2 i el 6 amb el tret /+suspès/, els contorns dels quals es troben a l'interior de l'emissió de veu. Es tracta d'un tret melòdic típic caracteritzat amb un ascens (d'un 10% a un 80%) o amb un descens-ascens (-120%), respectivament.

Hi ha, però, un altre tret melòdic /+suspès/, que no descriu cap patró, sinó que constitueix una variant per als contorns /-suspesos/ que es troben al final de l'emissió de veu, que anomenem *absència d'inflexió final*. Té lloc en contorns truncats, ja sigui perquè el parlant no vol perdre el torn, ja sigui perquè no sap com continuar, ja sigui perquè vol deixar el seu discurs en suspens. Malgrat que el contorn s'hagi truncat, tant es pot donar el cas que la melodia del cos culmini la declinació normal com que s'interrompi.

Des d'un punt de vista fonològic, qualsevol contorn /+interrogatiu/ o /-interrogatiu/ pot presentar el tret /+suspès/. Així, vegem a continuació les realitzacions /+suspeses/ que obtenim a partir dels patrons amb el tret /-suspès/. Pel que fa als patrons 2 i 6, amb el tret /+suspès/, poden truncar-se, però, en tot cas, les realitzacions resultants no implicaran un canvi significatiu i rellevant, sinó redundant.

Patró	variants de realització /+suspeses/
1 /-I-E-S/	/-I-E+S/
3 /+I-E-S/	/+I-E+S/
4, 5 /-I+E-S/	/-I+E+S/
7, 8 /+I+E-S/	/+I+E+S/

4.9.2.1 Els contorns

Dels 580 enunciats del corpus, hem obtingut 24 contorns, un 4,1% del total, que es troben a l'apèndix, pàgs. 473-489, els quals no classificarem entre formats per inflexió final i complets, ja que tots presenten només primer pic i cos, ni tampoc entre típics i amb èmfasi, perquè no tenim prou informació, excepte en algun cas en què podem identificar el contorn com a emfàtic perquè és palès aquest tret al primer pic o al cos.

Els informants que produeixen els enunciats són d'ambdós sexes (15 homes i 9 dones) i d'edats diverses, com podem veure al quadre 92.

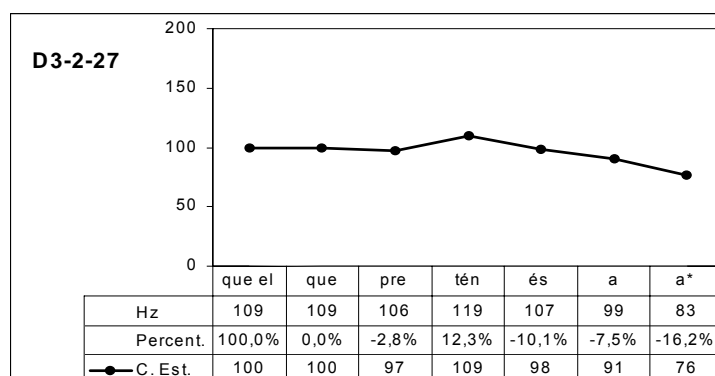
Franges d'edat	Homes	Dones
18 -30	1	3
31-40	-	3
41-50	4	2
51-60	7	1
61-70	3	-
Total	15	9

Quadre 92. Edat i sexe dels informants dels enunciats del grup sense inflexió final.

Pel que fa a la procedència dialectal dels informants, la majoria, 22, són de la varietat central, 1 de la balear i 1 de la nord-occidental. Malgrat això, podem defensar que aquestes variants amb el tret /+suspès/ es produeixen en les varietats central, nord-occidental, valenciana i balear del català, la qual cosa ens és avalada pel fet que els enunciats són reconeguts en les proves de percepció per parlants nadius dels diversos dialectes.

Els 24 contorns, realitzacions d'enunciats no acabats d'aquest grup són gairebé tots declaratius, *Si el dissabte ja és quan...* (D3-2-15), *No sé és...* (D2-3-7A), *baixant a la platja amb l'albornós de ratlles...* (D2-6-2B), *com d'una indústria que tenien com una placa de...* (D2-4-20), *Jo és que...*(D4-1-40D), *A veure si...* (D4-2-11); algun d'interrogatiu *Em pots repetir les les...* (D1-8-2A); i algun que sembla que esdevindria exclamatiu *allò ja era...*(D2-2-7A).

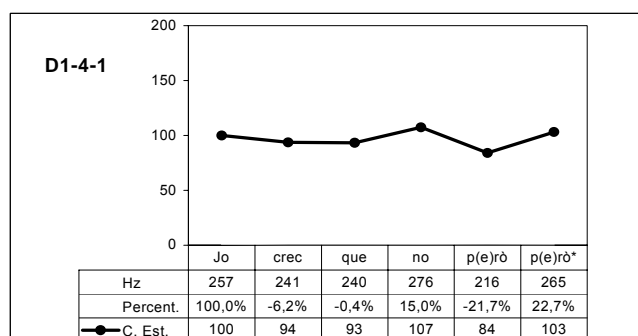
Vegem-ne alguns exemples a continuació.

Gràfic 168. Contorn amb el primer pic a la primera vocal tònica.

La línia melòdica d'un dels contorns d'aquest perfil (gràfic 168), *que el que pretén és aaaaaa.....*, es caracteritza per un ascens en les tres síl·labes àtones anteriors al primer pic, *que el que pre-*, que constitueixen l'anacrusi, fins a la primera síl·laba tònica, *-tén*, on es troba el primer pic; i continua en les dues síl·labes següents, *és aaaaaa.....*, moment en què el parlant trunca l'enunciat perquè no sap com continuar-lo alhora que allarga aquesta vocal neutra per mantenir el torn.

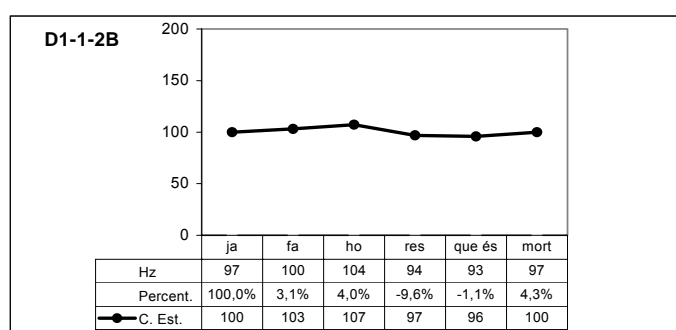
Un altre exemple amb èmfasi de paraula ascendent al cos és l'enunciat truncat *Jo crec que no, però...* La línia comença a la primera síl·laba tònica i primer pic, *Jo*; descendeix suaument a les síl·labes *crec que*, a partir de les quals té lloc un ascens d'un 15% fins a *no*, que constitueix l'èmfasi de paraula ascendent; i torna a descendir i a ascendir en la síl·laba *però*, un punt en què l'enunciat resta inacabat.

Gràfic 169. Contorn amb el primer pic a la primera vocal tònica i èmfasi de paraula ascendent al cos.

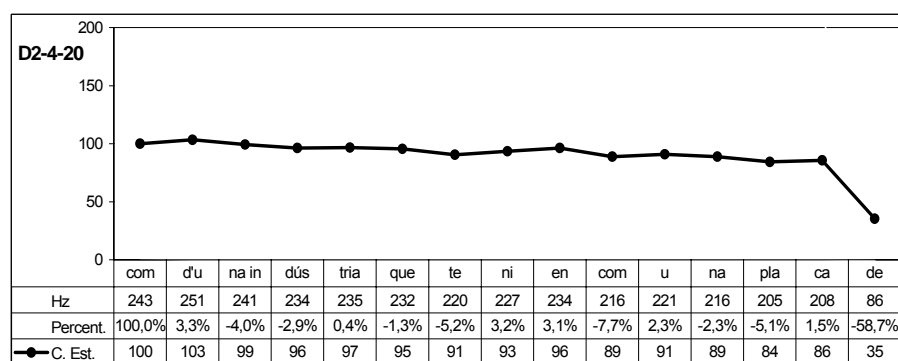
Els dos contorns que hi ha a continuació comparteixen un tret d'èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior a la primera tònica i, en un cas, hi ha també un èmfasi de *declinació plana* al cos del contorn.

Així, l'enunciat *Ja fa hores que és mort* presenta un èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior, *ho-*, a la primera vocal tònica, *Ja*, i un cos en declinació típic. Des d'un punt de vista gramatical, podria semblar-nos un enunciat acabat, però té un allargament de la darrera vocal tònica del contorn, *mort*, la qual cosa provoca que es percebi inacabat, encara que en el moment de ser emès pel parlant en el context, entenem que és acabat pels gestos que l'acompanyen adreçats a la seva interlocutora. Melòdicament, però, no és acabat i, per tant, és suspès.

Gràfic 170. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior.

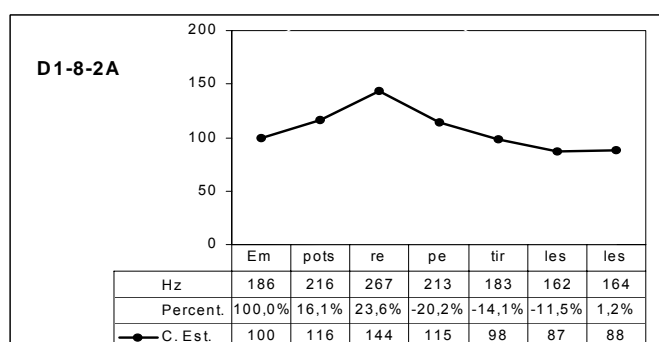
I el del gràfic 171 conté un èmfasi al primer pic, desplaçament a una vocal tònica posterior d'*u-* a la primera tònica, *com*, i dos al cos, de declinació plana *-na indústria que tenien com una placa*, en què les vocals fluctuen amb valors d'entre 89 i 99, i de paraula descendent a la síl·laba allargada *de...*, que baixa un 58,7%.

Gràfic 171. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçat a una vocal tònica posterior, i al cos, de declinació plana i de paraula descendent.

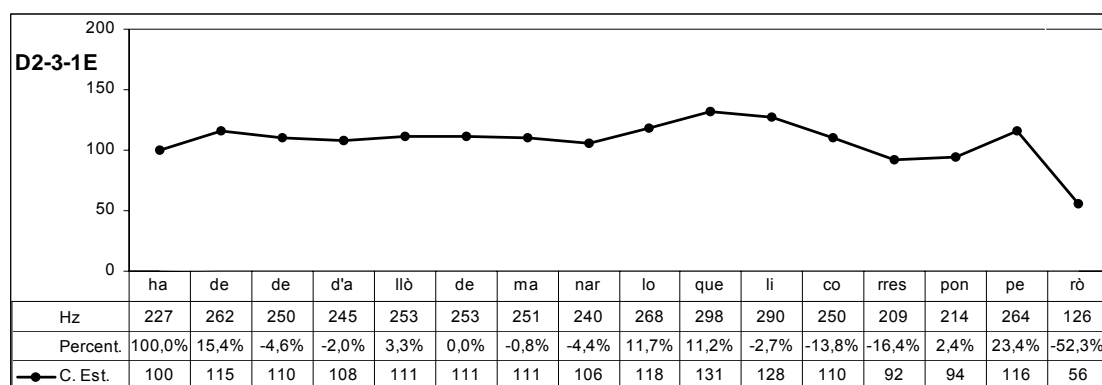
I, finalment, tres contorns que tenen en comú el primer pic en una vocal àtona posterior a la primera tònica, un dels quals presenta, a més a més, èmfasi de paraula ascendent al cos.

L'enunciat *Em pots repetir les les...* és una pregunta en el context i, melòdicament, presenta un primer pic en una vocal àtona, *re-*, posterior a la primera tònica, *pot*, i una declinació en el cos típica que es trunca a *les les...* perquè el parlant no troba la paraula adequada. Aquest enunciat és acabat per l'interlocutor d'aquest parlant, el qual preveu què vol dir i l'ajuda tot dient *...les opcions?*

Gràfic 172. Contorn amb el primer pic desplaçat a una vocal àtona posterior.

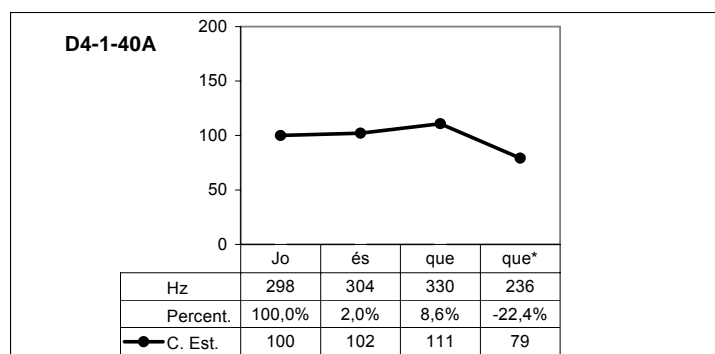
Un altre contorn, que té èmfasi al primer pic i al cos, és el següent. La línia melòdica, tal com veiem al gràfic 173, és constituïda per un ascens del 15,4% fins al primer pic, situat a la vocal àtona posterior, *de*, a la primera vocal tònica, *Ha*.

Gràfic 173. Contorn amb èmfasi al primer pic, desplaçament a la vocal àtona posterior, i al cos, de declinació plana, de paraula ascendent i de paraula descendent.

La línia continua en el cos del contorn, primer amb unes síl·labes en declinació plana, *de d'allò demanar*, després amb èmfasi de paraula ascendent a les síl·labes *lo que*, i a *pe-*; i, finalment, descendeix un 52,3% a la darrera síl·laba emesa, *-rò*. En aquest exemple, tenim un tret d'èmfasi al primer pic, que està desplaçat, i tres al cos, declinació plana, de paraula ascendent i de paraula descendent.

El darrer contorn, el qual ha estat truncat en l'emissió de veu, també és una variant /+suspesa/ que presenta una alteració al camp tonal. Es tracta d'una dona que comença la seva intervenció i se situa a gairebé 300 Hz, un índex molt més agut que el to que fa servir normalment, al voltant de 200 Hz. Continua cap al primer pic *que* (330 Hz) i després inicia en aquesta mateixa síl·laba un descens que es trunca perquè no sap com ha de continuar.

Gràfic 174. Contorn amb èmfasi al primer pic i una alteració del camp tonal.

4.9.3 Recapitulació

En aquest apartat hem tractat les variants /+interrogativa/ i /+suspesa/ dels patrons i n'hem definit el tret melòdic que les caracteritza.

Les variants amb el tret /+interrogatiu/ tenen lloc en contorns classificats en els patrons /-interrogatiu/ 1, 2 i 6, mentre que els patrons 4 i 5 no el presenten. Es tracta d'un tret melòdic que es caracteritza per una inflexió interior amb un ascens de més del 50%, com si fos una duplicació del primer pic, que conté el punt més alt en una vocal àtona, que és la darrera d'una paraula gramatical.

Les variants amb el tret /+suspès/, que es caracteritzen perquè es troben al final de l'emissió de veu i per l'absència d'inflexió final, poden aparèixer en cada tipus de contorns /± interrogatiu/ i /± emfàtic/. Per consegüent, tots els patrons amb el tret /-suspès/ i les seves variants /+interrogatives/ i /+emfàtiques/ són susceptibles de presentar el tret /+suspès/.

Mentre que només tenim 4 contorns amb el tret melòdic /+interrogatiu/ al cos, n'hi ha 24 amb el tret melòdic /+suspès/ i en defensem la seva rellevància pel fet que bona part de les realitzacions han estat reconegudes i validades a les proves de percepció per parlants múltiples i diversos.

4.10 Caracterització fonètica i interpretació fonològica

4.10.1 Els trets melòdics típics dels patrons

En començar aquest capítol, partíem de vuit grups de contorns classificats amb un criteri formal, el tret melòdic de la inflexió final:

- Patró 1: Tret melòdic a la inflexió final: *descens*.
- Patró 2: Tret melòdic a la inflexió final: *ascens (de 10% a 80%)*.
- Patró 3: Tret melòdic a la inflexió final: *ascens ($\geq 80\%$)*.
- Patró 4: Tret melòdic a la inflexió final: *accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%)*.
- Patró 5: Tret melòdic a la inflexió final: *ascens-descens*.
- Patró 6: Tret melòdic a la inflexió final: *descens-ascens (-120%)*.
- Patró 7: Tret melòdic a la inflexió final: *accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$)*.
- Patró 8: Tret melòdic a la inflexió final: *descens-ascens ($\geq 120\%$)*.

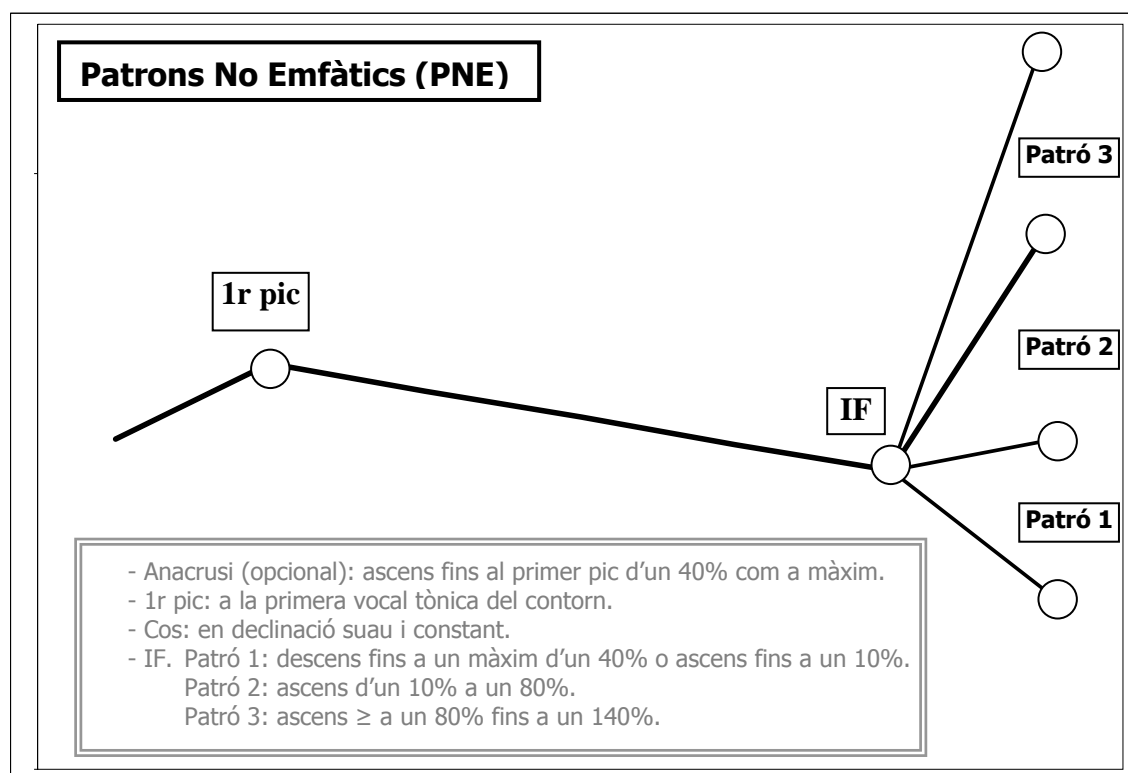
Aquest tret melòdic, però, no és l'únic que defineix la melodia dels enunciats de cada grup, sinó que també hi participen el tret melòdic del primer pic i el del cos, els quals s'obtenen a partir d'extreure les característiques fonètiques o melòdiques comunes a tots. Així, doncs, els trets melòdics de la inflexió final, del primer pic i del cos compartides per tots els contorns de cada grup constitueixen els vuit patrons que hem descrit i, per això, s'anomenen *típics*. Vegem a continuació els del primer pic i els del cos dels vuit patrons:

- Patrons 1, 2, 3, 4 i 7. Tret melòdic al primer pic: *ascens (-40%)*.
- Patrons 5, 6 i 8. Tret melòdic al primer pic: *desplaçament a una vocal àtona posterior*.
- Tots els patrons. Tret melòdic al cos: *declinació constant*.

Aquestes semblances entre els trets melòdics dels diversos patrons i la consideració del tret melòdic /±emfàtic/ a la inflexió final ens permeten organitzar-los en tres grups:

- Grup de Patrons No Emfàtics (PNE), constituït pels patrons 1, 2 i 3.
- Grup de Patrons Emfàtics amb Una direcció i dos segments a la inflexió final (PEU), format pels patrons 4 i 7.
- Grup de Patrons Emfàtics amb Dues direccions i tres segments tonals a la inflexió final (PED), constituïts pels patrons 5, 6 i 8.

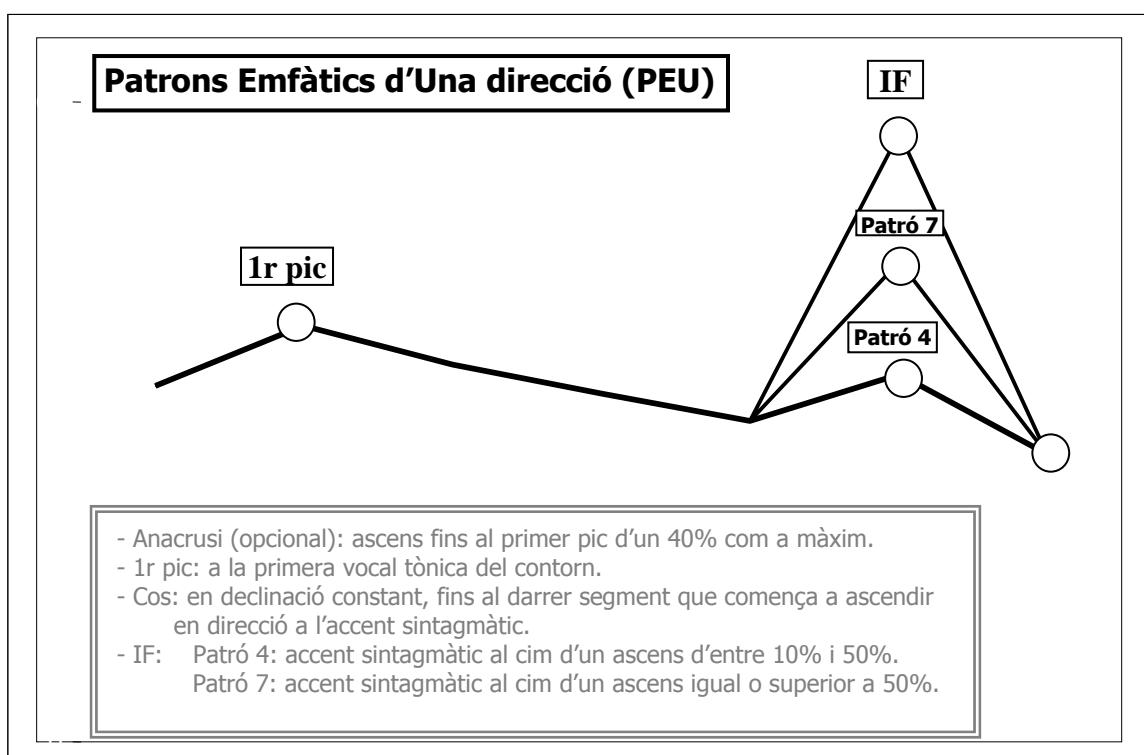
La línia melòdica del grup de Patrons No Emfàtics (patró 1, patró 2 i patró 3), que es pot veure representada al gràfic 175, comença amb un ascens d'un 40%, com a màxim, fins a arribar a la primera vocal tònica del contorn, que constitueix el primer pic. La síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen són l'anacrusi, una part que no sempre hi és present perquè només apareix quan la primera vocal del contorn no és tònica. A partir del primer pic, la línia melòdica continua en el cos, tot transcorrent en un pendent suau i constant que culmina en la darrera síl·laba tònica. En aquesta síl·laba, que conté l'accent sintagmàtic, s'inicia la inflexió tonal final, la qual és descendent (a partir d'un 10%) al patró 1, ascendent (de 10% a 80%) al 2 i ascendent ($\geq 80\%$) al 3.

Gràfic 175. Patrons no emfàtics: Patró 1. Inflexió final descendent; Patró 2. Inflexió final ascendent (de 10% a 80%); i Patró 3. Inflexió final ascendent ($\geq 80\%$).

La línia melòdica del grup de Patrons Emfàtics amb Una direcció i dos segments tonals a la inflexió final (patró 4 i 7), que es pot veure representada al gràfic 176, coincideix amb els trets del primer pic dels patrons no emfàtics i, per consegüent, comença amb un ascens d'un 40%, com a màxim, fins a arribar a la primera vocal tònica del contorn, que és el primer pic. La síl·laba o síl·labes àtones que el precedeixen constitueixen l'anacrusi, una part del contorn que no sempre hi és present perquè només apareix quan la primera vocal no és tònica. Després del primer pic, la línia continua en el cos del contorn, tot transcorrent en un pendent suau i constant fins a la síl·laba anterior a la que conté l'accent sintagmàtic. A partir d'aquesta síl·laba, es produeix un ascens d'entre un 10% i un 50% al patró 4 i superior a un 50% al 7, que culmina en l'accent sintagmàtic i primer segment tonal de la inflexió final, i, seguidament, un descens fins al segon i darrer segment, el punt més baix del contorn.

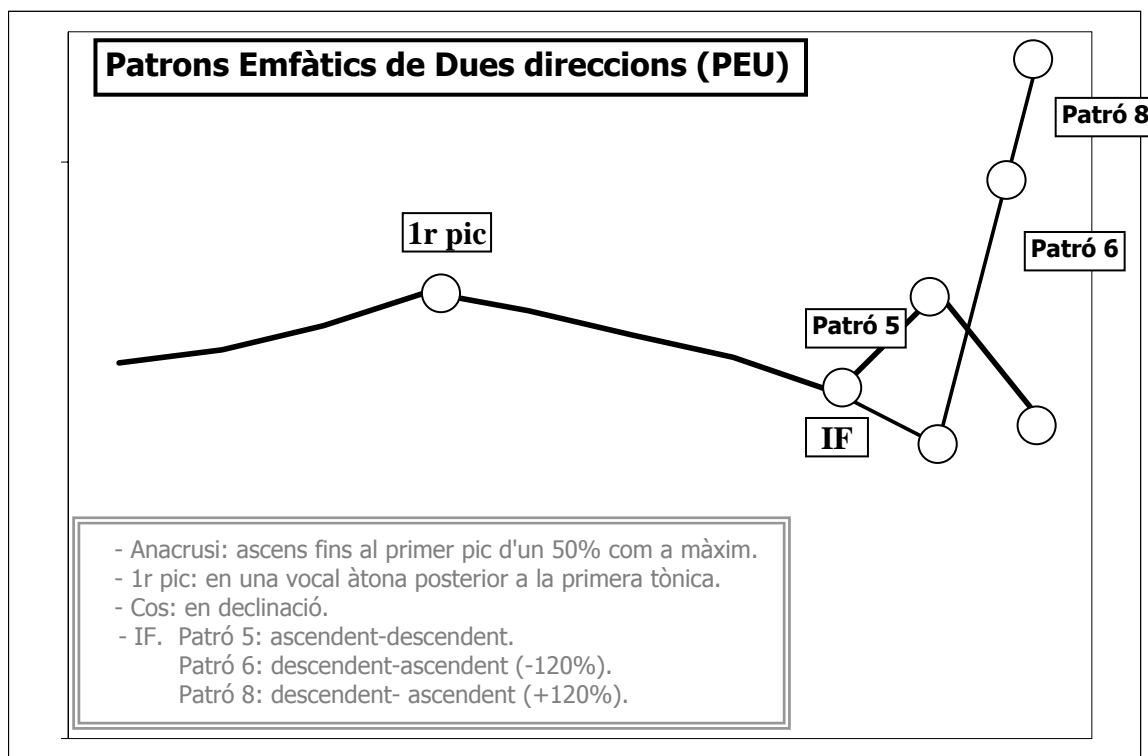

Gràfic 176. Patrons Emfàtics amb Una direcció : Patró 4. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) i descens; i Patró 7. Inflexió final amb l'accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) i descens.

I, finalment, descrivim el grup de Patrons Emfàtics amb Dues direccions i tres segments tonals a la inflexió final, que es troba representat al gràfic 177. En aquest grup, s'hi encabeixen els patrons 5, 6 i 8. La línia melòdica dels contorns d'aquests patrons

comença amb un ascens, d'un 50% com a màxim, que culmina al primer pic, desplaçat a una vocal àtona posterior a la primera vocal tònica, la qual cosa palesa una marca d'èmfasi. Les síl·labes que precedeixen el primer pic constitueixen l'anacrusi. Després del primer pic, la línia continua amb una declinació constant a tot el cos del contorn fins a arribar a la inflexió final. És en aquesta darrera part del patró on es constaten les diferències.

La inflexió final del patró 5 comença en la darrera síl·laba tònica del contorn, la qual conté l'accent sintagmàtic i és el primer segment de la inflexió, ascendeix d'entre un 10% i un 50% fins al segon segment, el qual té un valor semblant al del primer pic del contorn, amb un marge de variació d'un 20% com a màxim; a partir d'aquest contorn, té lloc un descens fins al tercer i darrer segment, que es concreta amb el retorn al nivell del camp tonal on havíem començat la inflexió final o en un punt inferior. Per tant, el percentatge de descens de la inflexió depèn en bona mesura del percentatge d'ascens. El patró 5, doncs, té tres segments i un moviment ascendent-descendent a la inflexió final.

Gràfic 177. Patrons Emfàtics amb Dues direccions: Patró 5. Inflexió final ascendent-descendent; Patró 6. Inflexió final descendent-ascendent (-120%); i Patró 8. Inflexió final descendent-ascendent ($\geq 120\%$).

La inflexió final dels patrons 6 i 8 està formada per un moviment descendent-ascendent amb tres segments tonals, que comença en la síl·laba tònica que conté l'accent sintagmàtic. Aquesta darrera síl·laba tònica es pot trobar en el descens del cos o en un punt elevat davant del segment anterior d'entre un 20% i un 60%. En tot cas, a partir de la vocal que conté l'accent sintagmàtic comença un descens superior a un 10% fins al segon segment tonal i continua amb un ascens fins al tercer i darrer segment tonal. Si aquest ascens és inferior a 120%, es tracta del patró 6, i si és igual o superior a 120%, del patró 8.

Considerant tot el que hem comentat, presentem al quadre següent els trets melòdics típics dels patrons.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> - ascens (-40%) (1, 2, 3, 4 i 7) - despl. v. àtona posterior (5, 6 i 8) 	<ul style="list-style-type: none"> - declinació constant 	<ul style="list-style-type: none"> - descens (1) - ascens (de 10% a 80%) (2) - ascens ($\geq 80\%$) (3) - accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) (4) - ascens-descens (5) - descens-ascens (-120%) (6) - accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) (7) - descens-ascens ($\geq 120\%$) (8)

Quadre 93. Trets melòdics típics dels patrons.

Observem en el quadre vuit trets melòdics típics a la inflexió final, cadascun dels quals defineix un patró –especificat entre parèntesi–; un sol tret melòdic al cos, *declinació constant*; i dos trets melòdics al primer pic, *ascens (-40%)*, propi dels patrons (1, 2, 3, 4 i 7), i *desplaçament a una vocal àtona posterior*, propi dels patrons 5, 6 i 8.

Per consegüent, tenim un total d'11 trets melòdics típics, amb uns marges amplis, que contempen infinites característiques melòdiques dels contorns i que s'utilitzen per transmetre la càrrega expressiva oportuna en els diversos contextos. A part, però, d'aquests trets melòdics típics, n'existeixen d'altres que són variants dels patrons, els quals comentem més endavant.

4.10.2 Caracterització fonològica dels patrons

Des d'un punt de vista fonològic i tal com veiem al quadre 94, el Grup de Patrons No Emfàtics comparteixen el tret fonològic /-emfàtic/ perquè els contorns d'aquests patrons no presenten un èmfasi rellevant i significatiu, mentre que difereixen en els altres dos trets /± interrogatiu/ i /± suspès/. Així, doncs, el patró 1 no és interrogatiu ni suspès, és a dir, que els seus contorns es perceben com a acabats i no interrogatius; el patró 2 no és interrogatiu, però sí que és suspès perquè els contorns es perceben com a inacabats i no com a pregunta; i el patró 3 és interrogatiu i no suspès, perquè els contorns es perceben com a pregunta i acabats. És pel tret fonològic més marcat que anomenarem neutre, el patró 1, ja que no en té cap; suspès, el 2; i interrogatiu, el 3.

	Tonema	Caracterització
Patró 1	/-I -E -S/	neutre
Patró 2	/-I -E +S/	suspès
Patró 3	/+I -E -S/	interrogatiu

Quadre 94. Caracterització fonològica dels Patrons No Emfàtics.

El grup de Patrons Emfàtics amb Una direcció, des d'un punt de vista fonològic i tal com veiem al quadre 95, comparteixen el tret fonològic /+emfàtic/ perquè tots els contorns d'aquests patrons presenten un èmfasi rellevant i significatiu i el /-suspès/ perquè es consideren acabats, mentre que difereixen en el /± interrogatiu/.

	Tonema	Caracterització
Patró 4	/-I +E -S/	emfàtic
Patró 7	/+I +E -S/	interrogatiu emfàtic

Quadre 95. Caracterització fonològica dels Patrons Emfàtics amb Una direcció.

Així, doncs, el patró 4 no és interrogatiu ni suspès, és a dir, que els contorns no es perceben com a pregunta, però sí acabats; i el 7 és interrogatiu i no suspès, perquè els contorns es perceben com a pregunta i acabats. És pel tret fonològic més marcat que anomenem emfàtic el patró 4, i interrogatiu emfàtic el 7.

El Grup de patrons Emfàtics amb Dues direccions, des d'un punt de vista fonològic i tal com veiem al quadre següent, comparteixen el tret fonològic /+emfàtic/ perquè tots els contorns d'aquests patrons presenten un èmfasi rellevant i significatiu, mentre que difereixen en els altres dos trets /± interrogatiu/ i /± suspès/. Així, doncs, el patró 5 no és interrogatiu ni suspès, perquè els seus contorns es consideren acabats i no interrogatius; el patró 6 és suspès, perquè es perceben inacabats; i el patró 8 és interrogatiu i no suspès, perquè s'identifiquen amb una pregunta i com a acabats. És pel tret fonològic més marcat que anomenarem emfàtic el patró 5, emfàtic suspès el 6, i interrogatiu emfàtic el 8.

	Tonema	Caracterització
Patró 5	/-I +E -S/	emfàtic
Patró 6	/-I +E +S/	emfàtic suspès
Patró 8	/+I +E -S/	interrogatiu emfàtic

Quadre 96. Caracterització fonològica dels Patrons Emfàtics amb Dues direccions.

A continuació, presentem el quadre-resum de la caracterització fonològica dels patrons del català, segons la qual tots vuit patrons són realitzacions de sis tonemes. Caldrà, doncs, comprovar si els dos tonemes que no tenen realitzacions dels patrons típics /+I-E+S/ i /+I+E+S/, en presenten a les variants dels patrons que tractem a l'apartat següent.

Patró	Tonema	Caracterització
1	/-I -E -S/	neutre
2	/-I -E +S/	suspès
3	/+I -E -S/	interrogatiu
-	/+I -E +S/	-----
4 i 5	/-I +E -S/	emfàtic
6	/-I +E +S/	emfàtic suspès
7 i 8	/+I +E -S/	interrogatiu emfàtic
-	/+I +E +S/	-----

Quadre 97. Caracterització fonològica dels patrons del català.

4.10.3 Les variants dels patrons amb el tret /+interrogatiu/, /+emfàtic/ i /+suspès/

A partir de la definició dels patrons amb trets melòdics típics, cadascun dels quals es caracteritza per uns marges de dispersió valorats en percentatge, hem pogut constatar que hi ha parts de determinats contorns entonatius que presenten unes característiques melòdiques que ultrapassen els límits establerts, algunes de les quals són considerades significatives pels parlants. Es tracta de:

- Els trets melòdics /+ interrogatiu/
- Els trets melòdics /+emfàtic/
- Els trets melòdics /+suspès/

En aquesta investigació, hem establert aquests trets, els hem definit melòdicament i els hem donat nom.

4.10.3.1 Els trets melòdics /+interrogatiu/

A part dels tres trets melòdics típics /+interrogatiu/ a la inflexió final, ascens ($\geq 80\%$), accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) i descens-ascens ($\geq 120\%$), que defineixen els patrons 3, 7 i 8, respectivament, ja hem vist que existeix un altre tret melòdic al cos del contorn que constitueix una variant fonètica significativa als contorns dels patrons 1, 2 i 6, que no presenten aquest tret. Es tracta d'una inflexió interior amb un ascens de més del 50%, com si fos una duplicació del primer pic, que conté el punt més alt en una vocal àtona, que és la darrera d'una paraula gramatical, el qual anomenem *inflexió interior (+50%)* (vegeu quadre 98). En aquests patrons es tracta d'un tret melòdic significatiu i rellevant perquè provoca un canvi de signe fonològic: de /-interrogatiu/ a /+interrogatiu/. Tanmateix, també el podem trobar en contorns dels patrons 3 i 8, que són /+interrogatiu/; en aquests casos, però, es considera un tret redundat, expressiu, sense valor fonològic.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
	<ul style="list-style-type: none"> • Inflexió interior (+50%) 	

Quadre 98. Tret melòdic /+interrogatiu/, variant de realització dels contorns dels patrons 1, 2 i 6.

4.10.3.2 Els trets melòdics /+emfàtic/

Tal com hem vist en tractar els vuit patrons, tots tenen contorns amb trets d'èmfasi. Ara bé, hi ha trets melòdics d'èmfasi que es troben en patrons caracteritzats amb el tret /-emfàtic/, els quals impliquen un canvi de signe, de /-emfàtic/ a /+emfàtic/, i constitueixen una variant significativa del patró. Aquest canvi es produeix en els patrons 1, 2 i 3.

A la resta de patrons amb el tret /+emfàtic/, 4, 5, 6, 7 i 8, aquests trets melòdics són redundants, és a dir, no són significatius ni fonològicament rellevants.

Observem, a continuació, al quadre següent, els trets d'èmfasi que poden aparèixer sols o combinats en els contorns dels patrons no emfàtics (patrons 1, 2 i 3) i poden afectar una o més parts del contorn (primer pic, cos o inflexió final) o el contorn sencer, com les alteracions al camp tonal o les de canvi de registre.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+40%) • despl. v. àtona anterior • despl. v. tònica. posterior • despl. v. àtona posterior 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de paraula descendent • de cos ascendent • d'irregularitat • de regularitat • de declinació plana • de declinació pronunciada 	<ul style="list-style-type: none"> • accent sintagmàtic elevat • descens (+40%) (1) • descens truncat (1) • ascens (+140%) (3)
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		

Quadre 99. Trets melòdics /+emfàtic/, variants de realització dels contorns dels patrons 1, 2 i 3 (Patrons No Emfàtics).

En principi, tots els trets i totes les combinacions que se'n deriven són possibles, excepte algunes restriccions que comentem seguidament.

En primer lloc, veiem que alguns trets a la inflexió final tenen entre parèntesi anotat un o més nombres, la qual cosa significa que el tret és exclusiu del patró que esmentem.

- Trets a la inflexió final:
  - Descens (+40%): només és al patró 1.
  - Descens truncat: només es troba al patró 1, que presenta un descens.
  - Ascens (+140%): afecta exclusivament el patró 3.

En segon lloc, hi ha algunes combinacions que no hem trobat exemplificades i sembla que poden constituir restriccions.

- Restriccions a les combinacions de trets melòdics d'èmfasi al primer pic i al cos:
  - ascens (+ 40%) + de declinació plana
  - desplaçament a una vocal àtona anterior + de declinació pronunciada
- Restriccions a les combinacions de trets melòdics d'èmfasi al cos i a la inflexió final:

- de declinació pronunciada	+	accent sintagmàtic elevat
- de regularitat		
- d'irregularitat		
- de declinació plana		
- declinació pronunciada		+ descens truncat

La majoria de trets melòdics com també les restriccions del grup PNE (patrons no emfàtics) constitueixen trets redundants dels PEU (patrons emfàtics d'una sola direcció) (patrons 4 i 7), coincidència que no se'ns fa estranya ja que aquests patrons comparteixen el tret melòdic al primer pic i el tret melòdic al cos amb els PNE (patrons 1, 2 i 3). Les diferències entre els PEU (4 i 7) i els PNE (1, 2 i 3) es troben en l'absència de quatre trets melòdics al grup de PEU i les combinacions que impliquen: un al cos, de declinació pronunciada; i tres a la inflexió final, accent sintagmàtic elevat, descens (+40%) i ascens (+140%). Vegeu els trets redundants d'aquests patrons al quadre següent:

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> ascens (+40%) despl. v. àtona anterior despl. v. tònica. posterior despl. v. àtona posterior 	<ul style="list-style-type: none"> de paraula ascendent de paraula descendent de cos ascendent d'irregularitat de regularitat de declinació plana 	<ul style="list-style-type: none"> descens truncat
<ul style="list-style-type: none"> alteracions al camp tonal canvi de registre 		

Quadre 100. Trets melòdics d'èmfasi redundants dels contorns dels Patrons Emfàtics d'Una direcció.

També en els contorns dels Patrons Emfàtics amb Dues direccions i tres segments tonals (patrons 5, 6 i 8) tenen lloc trets d'èmfasi redundants, la majoria dels quals, ja els hem trobat als grups anteriors (vegeu quadre 101). Destaquem d'aquest grup el tret *ascens* (-40%) al primer pic, un tret d'èmfasi redundant exclusiu d'aquest tipus de contorns perquè el típic es troba en una vocal àtona posterior a la primera tònica; i el tret *allargament de l'accent sintagmàtic* a la inflexió final, propi del patró 5.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> ascens (-40%) despl. v. àtona anterior despl. a la v. tònica posterior 	<ul style="list-style-type: none"> de paraula ascendent de regularitat 	<ul style="list-style-type: none"> descens truncat (5) allargament accent sintagmàtic (5)
<ul style="list-style-type: none"> alteracions al camp tonal canvi de registre 		

Quadre 101. Trets melòdics d'èmfasi redundants dels contorns dels Patrons Emfàtics de Dues direccions.

4.10.3.3 Els trets melòdics /+suspès/

Com ja hem dit, aquest és un tret que afecta els contorns que es troben al final de l'emissió de veu, el qual es caracteritza perquè no presenta inflexió final; per aquest motiu, l'anomenem *absència d'inflexió final*. Aquest tret pot tenir lloc en tots els contorns /±interrogatiu/, però només és rellevant en els que tenen el tret /-suspès/, és a dir, a tots els patrons menys el 2 i el 6, que ja tenen aquest tret típic a la inflexió final: ascens (de 10% a 80%) i descens-ascens (-120%).

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
		<ul style="list-style-type: none"> Absència d'inflexió final

Quadre 102. Tret melòdic /+suspès/, variant de realització dels contorns dels patrons 1, 3, 4, 5, 7 i 8.

4.10.4 Caracterització fonològica dels patrons i de les seves variants

En aquest apartat, hem tractat la caracterització melòdica dels patrons i la forma fonològica a què responien; a continuació, n'hem vist les variants /+interrogativa/, /+emfàtica/ i /+suspensa/, les quals provoquen que un contorn no marcat pugui passar a ser marcat; és a dir, que un contorn /-interrogatiu/ per mitjà del tret d'interrogació esdevingui /+interrogatiu/; que un contorn /-emfàtic/, si presenta trets d'èmfasi sigui /+emfàtic/; i, finalment, que un contorn /-suspès/ amb un tret de suspensió pugui ser /+suspès/.

Del que hem comentat fins al moment, podem constatar que el tret /+interrogatiu/ ens dóna variants dels patrons 1, 2 i 6; el tret /+emfàtic/, dels patrons 1, 2 i 3; i el tret /+suspès/, dels patrons 1, 3, 4, 5, 7 i 8. Vegem-ho al quadre següent.

Patró	/-I -E -S/	/-I -E +S/	/+I -E -S/	/+I -E +S/	/-I +E -S/	/-I +E +S/	/+I +E -S/	/+I +E +S/
1.	1	1 /+S/	1 /+I/	1 /+I/ /+S/	1 /+E/	1 /+E/ /+S/	1 /+I/ /+E/	1 /+I/ /+E/ /+S/
2.	-	2	-	2 /+I/	-	2 /+E/	-	2 /+I/ /+E/
3.	-	-	3	3 /+S/	-	-	3 /+E/	3 /+E/ /+S/
4.	-	-	-	-	4	4 /+S/	-	-
5.	-	-	-	-	5	5 /+S/	-	-
6.	-	-	-	-	-	6	-	6 /+I/
7.	-	-	-	-	-	-	7	7 /+S/
8.	-	-	-	-	-	-	8	8 /+S/

Quadre 103. Els patrons i les seves variants.

El patró 1, que és el menys marcat, és l'únic que pot presentar variants amb els tres trets /+I/, /+E/, /+S/ i n'existeixen totes les possibles combinacions. Per consegüent, té set realitzacions diferents, a part de la típica del patró, segons el tret o els trets que entren en joc en la realització del contorn.

El patró 2, que és /+suspès/, /-I-E+S/, només pot presentar tres variants amb els trets /+I/ i /+E/: amb el tret /+I/, /+I-E+S/; amb el tret /+E/, /-I+E+S/; i amb els dos trets /+I/ i /+E/, /+I+E+S/.

El patró 3, el qual és /+interrogatiu/, /+I-E-S/, pot tenir tres realitzacions amb els trets /+E/ i /+S/ : amb el tret /+E/, /+I+E-S/, amb el tret /+S/, /+I-E+S/, amb /+E/ i /+S/, /+I+E+S/.

Els patrons 4 i 5 són emfàtics, /-I+E-S/, i sembla que no admeten el tret melòdic /+I/. Per consegüent, només combinen amb el tret /+S/ i n'obtenim una realització de cadascun, /-I+E+S/.

Els patró 6, que és emfàtic i suspès, /-I+E+S/, pot presentar el tret /+interrogatiu/. N'obtenim dues realitzacions, /-I+E+S/ i /+I+E+S/.

I, finalment, els patrons 7 i 8, que són interrogatius emfàtics, /+I+E-S/, poden tenir una realització amb el tret /+suspès/: /+I+E+S/.

Constatem, doncs, que, com menys trets marcats presenten els patrons, més realitzacions poden tenir, com és el cas del patró 1 que no conté cap tret marcat i pot generar les set realitzacions possibles; i, a l'inrevés, si tenen dos trets marcats, com els patrons 7 i 8, només poden presentar una realització a partir del canvi de signe del tret no marcat. Hem trobat, doncs, vuit patrons i divuit variants constituïdes amb els trets /+interrogatiu/, /+emfàtic/ i /+suspès/.

4.10.5 Interpretació fonològica de l'entonació. Tonemes, trets melòdics i marges de dispersió.

Amb la informació que hem elaborat per descriure els patrons i les seves variants melòdiques, hem fet una interpretació fonològica de l'entonació del català, partint dels tres trets fonològics binaris /±interrogatiu/, /±emfàtic/ i /±suspès/, els quals són necessaris per caracteritzar qualsevol contorn i hi actuen conjuntament tot constituint les unitats fonològiques o tonemes.

Cada tret fonològic, que és una unitat funcional, es correspon amb determinats trets melòdics que tenen lloc en els contorns de la parla. Els trets melòdics, però, a diferència dels trets fonològics, no són concrets, sinó que permeten moviments amplis, els marges

de dispersió, de tal manera que tots els contorns que respectin aquests marges tenen el mateix significat fonològic i, per tant, no són ni distintius ni rellevants.

Paral·lelament als trets fonològics, cada tonema, com a unitat fonològica, té lloc dins els marges de dispersió dels trets melòdics que el defineixen, talment com el fonema /i/ es realitza dins el camp de dispersió d'aquesta vocal. Així, per exemple, el tonema /-I-E-S/, representat pel patró 1, es caracteritza pels trets melòdics: *ascens* (-40%) al primer pic, *declinació constant* al cos, i *descens* a la inflexió final –ascens (-10%) o un descens (-40%)–; tots els contorns que s'emmarquin dins aquests trets o *al·locontorns* (concepte paral·lel als *al·lofons* dels sons) seran una realització del tonema /-I-E-S/, en el qual es donaran característiques melòdiques intencionades (una ordre, una queixa, la ironia, etc.) i no intencionades (dialectals, socioculturals, etc.), les quals no són fonològicament rellevants i es consideren variacions paralingüístiques.

Ara bé, quan sortim dels límits dels marges d'un tret fonològic, aquest tret canviarà de signe, com també passaria a una vocal, si sortim del seu camp de dispersió; així, per exemple, si el tret a la inflexió final *descens*, que és /-suspès/, es fa amb un ascens del 25%, el contorn esdevé /+suspès/; si el tret al primer pic, que és *ascens* (-40%), es produeix amb una elevació superior a 40%, o la *declinació constant* passa a ser *plana* o *pronunciada*, el contorn deixarà de ser /-emfàtic/ per esdevenir /+emfàtic/. Estem, doncs, davant de canvis fonològics i lingüísticament rellevants.

Nosaltres, en aquesta investigació, ens hem interessat pels canvis lingüísticament rellevants. En aquest sentit, vegem a continuació els tonemes del català a partir de les realitzacions dels patrons típics, i, posteriorment, les de les variants amb el tret /+interrogatiu/, /+emfàtic/ i /+suspès/ que hem trobat.

4.10.5.1 Tonemes i patrons

En català, si només considerem les realitzacions típiques dels patrons –formes en negreta del quadre 104–, tenim 6 unitats fonològiques o tonemes.

Així, el tonema /-I-E-S/ o neutre, es realitza en el patró 1; el tonema /-I-E+S/ o suspès, en el 2; el tonema /+I-E-S/ o interrogatiu, en el 3; i el tonema /-I+E+S/o emfàtic suspès, en el 6.

En canvi, el tonema /-I+E-S/ o emfàtic, té dues realitzacions típiques en català, els patrons 4 i 5, com també en té dues el tonema /+I+E-S/, anomenat interrogatiu emfàtic, els patrons 7 i 8.

A diferència dels sis tonemes que acabem de comentar, el tonema /+I-E+S/, interrogatiu suspès, i el tonema /+I+E+S/, interrogatiu emfàtic suspès, no presenten cap realització típica en català. Ara bé, si considerem les variants dels patrons amb el tret /+interrogatiu/, /+emfàtic/ o /+suspès/, aleshores sí que tots dos en tenen. Per consegüent, podem afirmar que el català té 8 tonemes perquè tots tenen representació en la parla.

Tonema	Patrons i variants amb els trets melòdics /+ interrogatiu/ /+emfàtic/ /+suspès/
/-I -E -S/	1. IF descendent
/-I -E +S/	2. IF ascendent (de 10% a 80%) 1. IF descendent + tret melòdic suspès
/+I -E -S/	3. IF ascendent (≥80%) 1. IF descendent + tret melòdic interrogatiu
/+I -E +S/	2. IF ascendent (de 10% a 80%) + tret melòdic interrogatiu 3. IF ascendent (≥80%)+ tret melòdic suspès 1. IF descendent + tret melòdic interrogatiu + tret melòdic suspès
/-I +E -S/	4. IF amb accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) 5. IF ascendent-descendent 1. IF descendent + trets melòdics d'èmfasi
/-I +E +S/	6. IF descendent - ascendent (-120%) 2. IF ascendent (de 10% a 80%) + trets melòdics d'èmfasi 4. IF amb accent sintagmàtic elevat (de 10% a 50%) + tret melòdic suspès 5. IF ascendent-descendent + tret melòdic suspès 1. IF descendent + tret melòdic d'èmfasi + tret melòdic suspès
/+I +E -S/	7. IF amb accent sintagmàtic elevat (≥50%) 8. IF descendent- ascendent (≥120%) 3. IF ascendent (≥80%) + trets melòdics d'èmfasi 1. IF descendent + tret melòdic interrogatiu + tret melòdic emfàtic
/+I +E +S/	1. IF descendent + tret interrogatiu + tret emfàtic +tret suspès 2. IF ascendent (de 10% a 80%) + tret melòdic interrogatiu + tret melòdic d'èmfasi 3. IF ascendent (≥80%) + trets melòdics d'èmfasi + tret melòdic suspès 6. IF descendent- ascendent (-120%) + tret melòdic interrogatiu 7. IF amb accent sintagmàtic elevat (≥50%)+ tret melòdic suspès 8. IF descendent- ascendent (≥120%)+ tret melòdic suspès

Quadre 104. Els tonemes i les seves realitzacions en català.

El tonema menys marcat, el /-I-E-S/, és el que només té una realització en català, el patró 1, mentre que els tonemes amb un tret marcat, /-I-E+S/, /+I-E-S/ i /-I+E-S/, tenen entre dues i tres variants de realització. Així el tonema suspès, /-I-E+S/, es realitza en el patró 2 i en la variant /+suspesa/ del patró 1. El tonema interrogatiu, /+I-E-S/, es realitza en el 3 i en la variant /+interrogativa/ de l'1. I el tonema emfàtic, /-I+E-S/, té com a realització els patrons 4 i 5 i la variant /+emfàtica/ del patró 1.

Els tonemes amb dos trets marcats, /+I-E+S/, /+I+E-S/ i /-I+E+S/, tenen tres, quatre i cinc realitzacions, respectivament. El tonema /+I-E+S/, que no té cap representació de patró típic, obté les seves realitzacions de variants del patró 2, que es defineix suspès i adquireix el tret melòdic /+interrogatiu/; del patró 3, que es defineix interrogatiu i adquireix el tret melòdic /+suspes/; i del patró 1, que no és ni interrogatiu ni suspès, però pot presentar variants que contenen tots dos trets alhora, /+interrogatiu/ i /+suspes/. El tonema /+I+E-S/ té realitzacions en el patró 7 i en el 8, com també en el 3, quan presenta trets d'èmfasi, i en el patró 1, quan té el tret /+interrogatiu/ i trets /+emfàtic/. I el tonema /-I+E+S/ té una realització en el patró 6 i la resta són variants d'altres patrons: /+suspeses/ del 4 i 5, /+emfàtiques/ del 2; i /+suspeses/ i /+emfàtiques/ de l'1.

Finalment, el tonema més marcat /+I+E+S/ és el que presenta més variants de realització, 6, procedents de tots els patrons, excepte del 4 i 5, que són emfàtics suspesos i no admeten el tret melòdic /+interrogatiu/.

4.10.5.2 Tonemes, trets melòdics i marges de dispersió

Els vuit tonemes que hem trobat es realitzen dins els marges de dispersió dels trets melòdics que els defineixen. Vegem els marges de dispersió dels /-emfàtics/ al quadre 105, a partir de la correspondència entre cada tonema i els trets melòdics al primer pic, al cos i a la inflexió final dels contorns.

El tonema /-I-E-S/ es realitza en contorns amb el tret *descens* a la inflexió final, que se situa entre un ascens (-10%) i un descens (-40%); amb el tret *ascens* (40%) al primer pic,

que consisteix en un ascens fins a la primera vocal tònica inferior al 40%; i amb el tret *de declinació constant* al cos, en què la línia transcorre en un pendent suau i constant.

Tonema	Trets melòdics als contorns	
/-I -E -S/	IF: - descens 1r pic: - ascens (-40%) Cos: - de declinació constant	
/-I -E +S/	IF: - ascens (de 10% a 80%) o absència d'inflexió final 1r pic: - ascens (-40%) Cos: - de declinació constant	
/+I -E -S/	IF: - ascens ($\geq 80\%$) 1r pic: - ascens (-40%) Cos: - de declinació constant	- descens - ascens (-40%) - inflexió interior (+50%)
/+I -E +S/	IF: - absència d'inflexió final 1r pic: - ascens (-40%) Cos: - inflexió interior (+50%)	

Quadre 105. Els marges de dispersió dels tonemes amb el tret /-emfàtic/.

El tonema suspès /-I-E+S/ presenta els mateixos marges que el neutre al primer pic i al cos, *ascens (-40%)* i *de declinació constant*, mentre que en difereix a la inflexió final, que es pot caracteritzar per un *ascens (de 10% a 80%)* o per l'*absència d'inflexió final*.

El tonema interrogatiu /+I-E-S/ es realitza en contorns típics que acaben en *ascens* ($\geq 80\%$), és a dir, entre un 80% i un 140% d'ascens (un percentatge a partir del qual hem establert que els contorns esdevenen emfàtics), mentre que els trets melòdics del primer pic i del cos coincideixen amb el contorn neutre, *ascens (-40%)* i *de declinació constant*; o bé en contorns amb el tret melòdic *descens* a la inflexió final, *ascens (-40%)* al primer pic i *inflexió interior (+50%)* al cos, que aporta el tret melòdic /+interrogatiu/.

El tonema interrogatiu suspès /+I-E+S/, tot i que és representat per variants dels patrons 1, 2 i 3 amb els trets /+interrogatiu/, /+suspès/ o ambdós, els marges de dispersió són limitats: són contorns sense inflexió final, que presenten el tret fonològic *ascens (-40%)* al primer pic i el d'*inflexió interior (+50%)* al cos, tret melòdic indispensable per tal que el contorn es concebi /+interrogatiu/.

Constatem que els quatre tonemes no emfàtics /-I-E-S/, /-I-E+S/, /+I-E-S/ i /+I-E+S/ es realitzen en pocs trets melòdics –cada tonema en té entre tres i cinc–, els marges dels quals són amplis i permeten que hi tinguin lloc al locontorns o variants de realització amb matisos significatius diversos. En general, aquests tonemes no emfàtics presenten el tret melòdic *ascens* (-40%) al primer pic; el de *declinació constant* al cos, que en els tonemes /+interrogatiu/ pot aportar un tret *inflexió interior* (+50%); i els trets *descens* o *ascens* (de 10% a 80%) o *ascens* ($\geq 80\%$) a la inflexió final, segons el tonema, i el d'*absència d'inflexió final* en els que tenen el tret /+suspès/ (vegeu figura 36).

Primer pic		Cos		Inflexió final
				ascens ($\geq 80\%$) /+I-E-S/
Ascens (-40%)	+	de declinació constant	+	ascens (de 10% a 80%) /-I-E+S/
		Inflexió interior (+50%) /+I/		descens /-I-E-S/
				Absència d'inflexió final /-I-E+S/
				/+I-E+S/

Figura 36. Esquema dels marges de dispersió dels tonemes no emfàtics.

Després d'haver tractat els marges de dispersió dels tonemes amb el tret /-emfàtic/, descriurem els dels /+emfàtics/, també a partir de la correspondència entre cada tonema i els trets melòdics al primer pic, al cos i a la inflexió final dels contorns. Vegem abans, però, al quadre 106 la diversitat de trets melòdics /+emfàtic/ que poden presentar els contorns, com també les combinacions i les restriccions.

A la part superior del quadre, exposem els trets melòdics /+emfàtic/ que hem trobat, un total de disset, els quals poden aparèixer sols o combinats en una o més parts del contorn o en el contorn sencer amb algunes limitacions: el tret melòdic al cos de *declinació pronunciada* només pot tenir lloc en els contorns típics /-emfàtics/; el de *descens* (+40%) a la inflexió final, en els contorns típics /-interrogatius -emfàtics -suspesos/; el de *descens truncat*, en els contorns típics /+suspesos/; i el d'*ascens* (+140%), en els contorns típics /+interrogatius -suspesos/.

I a la part inferior, anotem algunes de les restriccions en les combinacions que hem comprovat, basant-nos en els contorns del nostre corpus. En aquest sentit, les

restriccions que esmentem és perquè no les tenim exemplificades i perquè creiem que és difícil que es donin en la llengua, mentre que d'altres que no mencionem és perquè hem constatat que en algun contorn existeixen o que és probable que puguin existir. Creiem, doncs, que constitueixen restriccions, les combinacions següents: el tret melòdic a la inflexió final *descens truncat* amb els trets al cos *de regularitat*, *d'irregularitat*, *de declinació plana* i *de declinació pronunciada*; el d'*ascens (-40%)* al primer pic amb el *de declinació plana* al cos; i el *de desplaçament a una vocal àtona anterior* al primer pic amb el *de declinació pronunciada* al cos.

Al primer pic	Al cos	A la inflexió final
<ul style="list-style-type: none"> • ascens (+40%) • despl. v. àtona anterior • despl. v. tònica. posterior • despl. v. àtona posterior 	<ul style="list-style-type: none"> • de paraula ascendent • de paraula descendent • de cos ascendent • d'irregularitat • de regularitat • de declinació plana • de declinació pronunciada /-E/ 	<ul style="list-style-type: none"> • accent sintagmàtic elevat • descens (+40%) /-I-E-S/ • descens truncat /-S/ • ascens (+140%) /+I-E-S/
<ul style="list-style-type: none"> • alteracions al camp tonal • canvi de registre 		
Algunes restriccions en les combinacions		
<ul style="list-style-type: none"> • Al primer pic i al cos: <ul style="list-style-type: none"> -ascens (+40%) i declinació plana -desplaçament a una vocal àtona anterior i declinació pronunciada • Al cos i a la inflexió final: <ul style="list-style-type: none"> -de regularitat -d'irregularitat -de declinació plana -de declinació pronunciada <ul style="list-style-type: none"> + descens truncat 		

Quadre 106. Trets melòdics /+emfàtic/ i restriccions de combinació.

Després d'haver presentat els trets /+emfàtic/ i les restriccions d'aparició en els contorns, descriurem els marges de dispersió dels quatre tonemes amb aquest tret (vegeu quadre 107).

El tonema emfàtic /-I+E-S/ es realitza en qualsevol contorn que tingui una inflexió final del tipus *accent sintagmàtic elevat* (de 10% a 50%) o *ascens-descens*, un primer pic amb un *ascens (-40%)* o amb un *desplaçament a una vocal àtona posterior*, respectivament, i un cos amb *declinació constant*. A més, aquests contorns poden presentar un o més trets /+emfàtic/ addicionals que afectin qualsevol part o el contorn sencer. També es realitza en contorns

amb el tret *descens* a la inflexió final, *ascens* (-40%) al primer pic i *declinació constant* al cos que continguin un o més trets d'èmfasi d'entre els disset que hem esquematitzat al quadre.

El tonema emfàtic suspès /-I+E+S/ es realitza en contorns amb els trets melòdics *ascens* (de 10% a 80%) a la inflexió final, *ascens* (-40%) al primer pic, *de declinació constant* al cos i un o més trets /+emfàtic/, ja sigui a una de les parts del contorn o al contorn sencer; en contorns que tenen el tret melòdic a la inflexió final *descens-ascens* (-120%), *desplaçament a una vocal àtona posterior* al primer pic i *de declinació constant* al cos, els quals poden presentar, opcionalment, un o més trets d'èmfasi a la resta de parts; com també en qualsevol contorn sense inflexió final i amb un o més trets d'èmfasi que l'afecti parcialment o del tot.

Tonema	Trets melòdics als contorns	
/-I +E -S/	IF: - acc. sintagm. elevat (de 10% a 50%) o descens + /+E/	- ascens-descens + /+E/
	1r pic: - ascens (-40%) + /+E/	- desplaçament a àtona post. + /+E/
	Cos: - de declinació constant + /+E/	- de declinació constant + /+E/
/-I +E +S/	IF: - absència d'inflexió final / ascens (de 10% a 80%) + /+E/	- absència d'inflexió final o descens- ascens (-120%)
	1r pic: ascens (-40%) + /+E/	- desplaçament a àtona post. + /+E/
	Cos: - de declinació constant + /+E/	- de declinació constant + /+E/
/+I +E -S/	IF: - descens + /+E/	- accent sintagmàtic elevat ($\geq 50\%$) - o ascens ($\geq 80\%$) + /+E/
	1r pic: - ascens (-40%) + /+E/	- ascens (-40%) + /+E/
	Cos: - inflex. int. (+50%) i declinació + /+E/	- de declinació constant + /+E/
		- descens-ascens ($\geq 120\%$) - despl. a àtona post. + /+E/ - de declinació constant + /+E/
/+I +E +S/	IF: - absència d'inflexió final / ascens (de 10% a 80%) + /+E/	- absència d'inflexió final o descens-ascens (-120%)
	1r pic: - ascens (-40%) + /+E/	- desplaçament a àtona post. + /+E/
	Cos: - inflex. int. (+50%) i declinació + /+E/	- Inflex. int. (+50%) i declinació + /+E/

Quadre 107. Els marges de dispersió dels tonemes amb el tret /+emfàtic/.

El tonema /+I+E-S/ es realitza en contorns amb un tret melòdic a la inflexió final /+interrogatiu/ /+emfàtic/, *accent sintagmàtic elevat* ($\geq 50\%$) o *descens-ascens* ($\geq 120\%$); els contorns amb aquests trets presenten *ascens* (-40%) o *desplaçament a una vocal àtona posterior* a la inflexió final, respectivament, i coincideixen en el tret *de declinació constant* al cos. Tant en un cas com en l'altre poden contenir trets d'èmfasi addicionals. També pot tenir lloc en contorns amb una inflexió final *ascens* ($\geq 80\%$), un tret *de declinació constant* al cos i un *d'ascens* (-40%) al primer pic juntament amb un o més trets /+emfàtic/; com també en

contorns amb el tret *descens* a la inflexió final, *inflexió interior* (+50%) al cos, *ascens* (-40%) al primer pic i un o més trets /+emfàtic/.

El tonema més marcat /+I+E+S/, interrogatiu, emfàtic, suspès, ja vam veure que no tenia cap realització típica, però que es podia obtenir a partir de variants /+I/, /+E/ i /+S/ dels contorns típics. Així, doncs, es realitza en contorns que no tenen inflexió final o que són suspesos amb un *ascens* (de 10% a 80%), amb una *inflexió interior* (+50%) al cos, un *ascens* (-40%) al primer pic, i un o més trets /+emfàtic/. També pertanyen a aquest tonema els contorns que no tenen inflexió final o que es caracteritzen per un *descens-ascens* (-120%) a la inflexió final, una *inflexió interior* (+50%) al cos i un *desplaçament a una vocal àtona posterior* al primer pic, els quals poden presentar un o més èmfasis addicionals.

A diferència dels tonemes amb el tret /-emfàtic/, els que tenen aquest tret marcat /+emfàtic/, /-I+E-S/, /-I+E+S/, /+I+E-S/ i /+I+E+S/, es poden realitzar en un nombre molt superior de trets melòdics, ja que tenen, d'una banda, les mateixes realitzacions que els seus homòlegs /-emfàtics/, però combinades amb un o més trets melòdics d'èmfasi (vegeu primera part de la figura 37); i, de l'altra, realitzacions amb els trets melòdics típics /+emfàtic/, les quals poden presentar un o més trets d'èmfasi (vegeu segona i tercera part de la figura 37).

Primer pic (/+E/)		Cos (/+E/)		Inflexió final (/+E/)
ascens (-40%)	+	de declinació constant Inflexió interior (+50%) /+I/	+	ascens (≥80%) /+I+E-S/ ascens (de 10% a 80%) /-I+E+S/ descens /-I+E-S/ /+I+E-S/ absència d'inflexió final /-I+E+S/ /+I+E+S/
ascens (-40%)	+	de declinació constant Inflexió interior (+50%) /+I/	+	acc. sint. elev. (de 10% a 50%) /-I+E-S/ acc. sintagm. elevat (≥50%) /+I+E-S/
despl. voc. àtona post.	+	de declinació constant Inflexió interior (+50%) /+I/	+	ascens-descens /-I+E-S/ descens-ascens (-120%) /-I+E+S/ descens-ascens (≥120%) /+I+E-S/ absència d'inflexió final /-I+E+S/ /+I+E+S/

Figura 37. Esquema dels marges de dispersió dels tonemes emfàtics.

Recordem que aquests trets d'èmfasi (vegeu quadre 106), que es troben al primer pic (4), al cos (7), a la inflexió final (4) o al contorn sencer (2), poden donar-se en el contorn sols o combinats amb d'altres i els presentem amb la forma (/+E/) al costat de cada part del contorn a la figura 37. El fet de tenir disset trets melòdics /+emfàtic/ amb totes aquestes possibilitats multiplica enormement el nombre de trets melòdics que es poden combinar en els contorns i, consegüentment, creixen infinitament els marges de dispersió dels tonemes.

Concloem que els marges de dispersió dels tonemes no emfàtics, /-I-E-S/, /-I-E+S/, /+I-E-S/ i /+I-E+S/, es circumscriuen a un *ascens* (-40%) al primer pic; a una *declinació constant* al cos, que en els tonemes /+interrogatiu/ pot aportar un tret *inflexió interior* (+50%); i a un *descens*, *ascens* (de 10% a 80%) o *ascens* ($\geq 80\%$) a la inflexió final, segons el tonema, o a una *absència d'inflexió final* en els que tenen el tret /+suspès/.

Els marges de dispersió dels tonemes emfàtics, /-I+E-S/, /-I+E+S/, /+I+E-S/ i /+I+E+S/, en canvi, són infinitament més amplis ja que poden tenir els mateixos marges de dispersió que els seus homòlegs /-emfàtics/ adjuntant-hi un o més trets melòdics d'èmfasi dels disset que hem descrit, com també els marges de dispersió dels contorns amb trets melòdics típics d'èmfasi: *ascens* (-40%) al primer pic, *declinació constant* al cos, i *accent sintagmàtic elevat* (de 10 a 50%) o *accent sintagmàtic elevat* ($\geq 50\%$) a la inflexió final; *desplaçament a una vocal àtona posterior* al primer pic, *declinació constant* al cos, i *ascens-descens*, *descens-ascens* (-120%) o *descens-ascens* ($\geq 120\%$) a la inflexió final, adjuntant-hi, opcionalment, un o més trets melòdics d'èmfasi dels disset que hem descrit.

Com hem pogut veure, els tonemes que hem definit no presenten una caracterització fonètica tancada, és a dir, unes corbes melòdiques de cada tipus d'entonació basades en un sol exemple que constituïrien una proposta simplificada i poc representativa de la realitat fonètica, sinó que ofereixen una caracterització àmplia, els trets melòdics i els marges de dispersió, talment com els fonemes es descriuen a partir dels trets fonètics i dels camps de dispersió de cada so. Dins d'aquests marges, tenen lloc diferències graduals entre les melodies, que permeten transmetre intencions, emocions, ordres i tot tipus de continguts expressius –sobretot, dins els contorns /+emfàtics/, els quals són

molt amplis i diversos—, com també informació dialectal, sociolingüística i cultural. Aquestes diferències graduals que tenen lloc dins els marges de dispersió no són distintives fonològicament. Si traspassem els marges dels trets melòdics en el discurs oral, estem davant d'un canvi fonològic, que en català es concreta en variants amb el tret /+interrogatiu/, *inflexió interior (+50%)*, amb el tret /+suspès/, *absència d'inflexió final* o amb els disset trets /+emfàtic/.

Des d'aquest punt de vista, a partir de qualsevol contorn de la parla analitzat acústicament i estandarditzat, podem establir-ne els trets melòdics, determinar el patró al qual pertany i deduir la unitat fonològica o tonema a què respon. I, a l'inrevés, a partir dels vuit tonemes podem donar explicació de la realitat fonètica, els contorns, per mitjà dels patrons, dels trets melòdics i dels marges de dispersió.